ବନଶ୍ରମ

...କୀର

ଶ୍ରୀ ବଲରମ ମିଶ୍ର

ଗ୍ରୁପ୍ ଦ୍ୱାରା ଅଭିନୀତ

ନଂ ୪/675
ତା. 31.12.66
ରାଉରକେଲା

ବିଷ-ପୀୟୂଷ

ନାଟ୍ୟକାର
ଶ୍ରୀ ବଳରାମ ମିଶ୍ର

"ବିଷ-ପୀୟୂଷ"

❋

ନାଟ୍ୟକାର

ଶ୍ରୀ ବଳରାମ ମିଶ୍ର

❋

ପରିବେଷକ

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା 'ବି' ଗ୍ରୁପ୍

❋

ପ୍ରକାଶକ

ମଡର୍ଣ୍ଣ ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର

ବାଲୁବଜାର, କଟକ-୨

❋

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ

ସୁନିଆଁ-୧୯୭୫

❋

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ

ଅସିତ ମୁଖାର୍ଜି

❋

ମୁଦ୍ରାକର

ମଡର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରିଣ୍ଟରସ

❋

ମୂଲ୍ୟ—ଦୁଇଟଙ୍କା ପଚିଶ ପଇସା

ବନ୍ଧାଇ ତିନିଟଙ୍କା ପଚିଶ ପଇସା

ଉତ୍ସର୍ଗ=

... ସଂଘ ଲାଇବ୍ରେରୀ
ନଂ 0/695
ତା 31.12.66
ରାଉରକେଲା

ପୂଜ୍ୟାସ୍ପଦ ଗୁରୁ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୀ କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ
କରକମଳେଷୁ—

"ବିଷ-ପୀୟୂଷ"

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା 'ବ' ଗ୍ରୁପ୍ ଦ୍ୱାରା ଅଭିନୀତ

ଶୁଭାରମ୍ଭ ରଜନୀ—୧୫ ଅଗଷ୍ଟ, ୧୯୬୫

—ରୂପାୟନେ—

ଦେବେନ୍ଦ୍ର—ଶ୍ରୀ କେଶବଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ

ପଦ୍ମସ—ଶ୍ରୀ ବାବାଜି ଚରଣ ସାହୁ, ସପନା—ଶ୍ରୀ ପ୍ରିୟନାଥ ମିଶ୍ର

ଶଶାଙ୍କ—ଶ୍ରୀ ସାମୁଏଲ ସାହୁ (ବାବ), ପ୍ରିୟନାଥ—ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ପଲାଇ

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସିଂ, ଡା: ଦାସ—ଗୌ: ଶ୍ରୀ ବଳରାମ ମିଶ୍ର

ମନ୍ତ୍ରୀ—ଶ୍ରୀ ମାଧବାନନ୍ଦ କର, ହଗୁରା—ଜୟରାମ, ବକଳା—କୈଳାଶ

ଚନ୍ଦନା—ରୁକ୍ମିଣୀ, ଚମ୍ପା—ଲୀଲା ଦୁଲାଲୀ, ସାବିତ୍ରୀ—ସ୍ନେହଲତା

ନୃତ୍ୟାଂଶରେ—ସରୋଜମା, ଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏବଂ ହେମଲତା ।

ସଙ୍ଗୀତ—ଠୁକ ଏବଂ ହରି

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ—**ସାମୁଏଲ ସାହୁ** (ବାବ) (ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପୁରସ୍କାରପ୍ରାପ୍ତ)

ନାଟ୍ୟକାର—ଶ୍ରୀ ବଳରାମ ମିଶ୍ର

ଗୀତ ଲେଖା—କବିଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୀ କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସ୍ୱର—ଶ୍ରୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର ଏବଂ ଶ୍ରୀ ସାମୁଏଲ ସାହୁ (ବାବ)

ସ୍ୱରଶିକ୍ଷା—ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି, ନୃତ୍ୟ—ଶ୍ରୀ କେଳୁଚରଣ ମହାପା

ନୃତ୍ୟ ପରିକଳ୍ପନା—ସ୍ୱୟଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ରୂପ ଓ ମଞ୍ଚ—ସର୍କାର ବ୍ରଦ

ଆଲୋକ—ପଦ୍ମଚରଣ, କୈଳାଶ, ବୁଲୁ

ମଞ୍ଚର ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ—**ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରାଜ ନନ୍ଦ**

ମଞ୍ଚର ମ୍ୟାନେଜର—ଶ୍ରୀ ରାଜକିଶୋର ମହାନ୍ତି

ସର୍ବ ସତ୍ତ୍ୱ—ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କର

—ବିଜ୍ଞାପନ—

ସୌଖୀନ ଅଭିନୟ ପାଇଁ କୌଣସି ଅନୁମତି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

(ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ କକ୍ଷ । ସୁନ୍ଦର ସାଜସଜ୍ଜାରେ ଭରି ହୋଇଛି ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାର ସୌରଭ । କାନ୍ଥ ଦେହରେ ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ଝରକା । ଝରକା ଉପରେ ସ୍ପୋର୍ଟ ପିଲାର ଛବିଟିଏ ଟଙ୍ଗା ଯାଇଛି । ଝରକା ବାହାରେ ଫୁଲ ବଗିଚା । ସମୟ—ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଗତ । ମଞ୍ଚ ଆଲୋକିତ ହେବାପରେ ଦେଖାଗଲା—ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦନା ଟେଲିଫୋନ୍ ଯୋଗେ କାହା ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ । ଦେହରେ ତାଙ୍କର ନାଇଲନ୍ ଶାଢ଼ୀ ଓ ହାତକଟା ବ୍ଲାଉଜର ଆଭା ।)

ଚନ୍ଦନା—(ଫୋନ୍ ଧରି) ଆରେ, ନା-ନା, ସେ ସେମିତି ନୁହନ୍ତି ମ! ତମେ କାହିଁକି ଏତେ କଥା ଭାବୁଚ ଯେ…?…ନା-ନା, ଗାଡ଼ି ପଠେଇବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଷ୍ଟେସନରୁ ସେ ରିକ୍ସାରେ ଆସିବେ ଯେ ‥ ! ତମେ ଯେ କ'ଣ ?…ହଁ ଶଶାଙ୍କ, ତମେ ହସ୍ପିଟାଲରେ ଅଛ ତ ? ହଁ, ଶୁଣ, ମୁଁ ନ ଗଲା ଯାଏ ତମେ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ନାହିଁ । ନାଇଁ-ନାଇଁ, ମୁଁ ଏଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ

ବାହାରିଲ (ଗସିଭର ରଖିଲେ) । ନିଜର ରୂପ ଓ ବେଶକୁ ଡ୍ରେସିଂ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ପୁଣି ଥରେ ସଜାଡ଼ି ନେଇ ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା ବେଳେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ପବନ୍ଦ ମୋହନ । କୋଳରେ ତାଙ୍କର ରୁଗ୍ଣ ଝିଅ ।)

ଚନ୍ଦନା—ଡ୍ରାଇଭର, ଗାଡ଼ି ବାହାର କର । (ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ)

ପବନ—ନୂଆବୋ, ମୋ କଥା ମାନ ।

ଚନ୍ଦନା—(ଅଟକିଯାଇ) କ'ଣ ?

ପବନ—ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମେ କୁଆଡ଼େ ଯାଅ ନାହିଁ । ମୋ'କଥା ଶୁଣ ! ଝିଅଟାକୁ ଘନ-ଘନ ଝାଡ଼ା ହଉଚି । ଭାଇ ଟୁର୍‌ରେ ଯାଇଚନ୍ତି । ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମର ବାହାରକୁ ଯିବା ଆଦୌ ଉଚିତ ହବନି ।

ଚନ୍ଦନା—ମୋ' କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ମୁଁ ବେଶ୍ ଜାଣେ । ଡ୍ରାଇଭର୍, ଗାଡ଼ି ବାହାର କଲ ? (ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ)

ପବନ—ମୁଁ କହୁଚି, ତୁମେ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦନା—(ଅଟକି) କ'ଣ ତୁମ ହୁକୁମ୍‌ରେ ?

ପବନ—ହଁ । ସେ ଅଧିକାର ମୋର ଅଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ମୋ'ଉପରେ ତୁମର ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ଦେଖି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଉଚି ?

ପବନ—ନ କରିବି କାହିଁକି ?

ଚନ୍ଦନା—ପବନ ! ତୁମେ ବଡ଼ ଉଦ୍ଧତ ହେଇଗଲଣି, ଦେଖୁଚି !

ପବନ—ଉଦ୍ଧତ ହବାପାଇଁ ତୁମେଇ ତ ମତେ ବାଧ କରୁଚ ।

ଚନ୍ଦନା—ପବନ !

ପବନ—ମୁଁ ପଚାରୁଚି, ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମେ ପୁଅକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ସାନ୍ଧ୍ୟଭ୍ରମଣରେ ନ ଗଲେ ?

ଚନ୍ଦନା—ଶିଷ୍ଟାଗୃହରର ଅର୍ଥ ତୁମେ କଣ୍ଟୁ ବୁଝ, ପବନ ? ମୋ' ବନ୍ଧୁର ଭଉଣୀ ଖ୍ରାପଣ ଅସୁସ୍ଥ । ଆଜ ଦିନ ଭିତରେ ଦଶ ଥର ମତେ ଫୋନ୍ ଯୋଗେ ଯିବା ପାଇଁ ବିନୀତ ଅନୁରୋଧ କରିଚି । ତେଣୁ ମୋର ଯିବାଟା ନିହାତି ଦରକାର ।

ପବନ—ତୁମେ ଭୁଲି ଯାଉଚ ନୂଆବୋଉ; ତୁମ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଆଉ ବାନ୍ଧବୀଙ୍କ ଜୀବନ ଅପେକ୍ଷା ତୁମ ପୁଅର ଜୀବନ ବହୁତ ମୂଲ୍ୟବାନ । ଜୀବନରେ ବଞ୍ଚିଥିଲେ ବହୁତ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ସାନିଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ମିଳି ପାରିବ ! ହେଲେ, ପୁଅକୁ ଥରେ ହରେଇଲେ···

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ଚୁପ୍‌କର ! ଇମିତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ତୁମେ ମୋ' ପୁଅର ଅମଙ୍ଗଳ କାମନା କରନାହିଁ ।

ପବନ—ଅମଙ୍ଗଳ କାମନା ମୁଁ କରୁନି, କରୁଚ ତୁମେ ।

ଚନ୍ଦନା—ପବନ । (ବିରକ୍ତ ଓ ରାଗରେ)

ପବନ—ତୁମେ ଥରେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର, ନୂଆବୋ ! ଯଦି ଆଜ 'ରାଜା'ର କଣ୍ଟୁ ଭଲମନ୍ଦ ହେଇଯାଏ, ଭାଇଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ? ଏ ପରିବାରର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ?

ଚନ୍ଦନା—ମୋ' ପରିବାରର ଭଲ ମନ୍ଦ ବିଚାର କରିବାକୁ ତୁମେ କିଏ ?

ପବନ—ତୁମେ ଭୁଲି ଯାଉଚ, ନୂଆବୋଉ ! ମୁଁ ତୁମ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ସାନଭାଇ । ଏ ଘରର ଭଲ ମନ୍ଦ ପ୍ରତି ଭାଇଙ୍କର ଯେତିକି ଅଧିକାର ଅଚ୍ଛି, ମୋର ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଅଧିକାର ଅଚ୍ଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ଅଧିକାର ? ତୁମର ପୁଣି ଏ ଘରେ ଅଧିକାର ? (ହସି)

ପବନ—ନୂଆବୋ !

ଚନ୍ଦନା—ପବନ, ତୁମର ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ, ମୁଁ ତୁମର ନୂଆବୌ । ଭଉଣୀ କମ୍ବା ବାନ୍ଧବୀ ନୁହେଁ ।

ପବନ—ଆଉ ତୁମର ମଧ ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ, ତୁମେ "ରାଜା"ର ମା'…। ଡ଼ିନ୍ଦିନ ହେଲା ଛୁଆଟା ଝାଡ଼ାବାନ୍ତିରେ ହନ୍ତସନ୍ତ ହଉଚି । ଅଥଚ……

ଚନ୍ଦନା—ବେଶ୍, ବେଶ୍, ବନ୍ଦକର । ତୁମଠୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଜ୍ଞାନ କମ୍ବା କର୍ମନିଷ୍ଠା ଶିକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଏ ଘରକୁ ବୋହୂହୋଇ ଆସିନି ।

ପବନ—ସେଇଥିପାଇଁ ତ ମାତୃମମତାରୁ ପୁଅଟିକୁ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ବଞ୍ଚିତ କରି ପାରିଚ ।

ଚନ୍ଦନା—କ'ଣ ତୁମେ କହିବାକୁ ଚାହଁ ?

ପବନ—ଗାଈ ଦୁଧ, ପାଉଡର ଦୁଧ Feeding bottle (ଫିଡିଙ୍ଗ୍ ବଟ୍ଲ) ରେ ଖୁଆଇ ପୁଅଟିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କ'ଣ କରିଚ, ସେ ଆଡ଼କୁ ଥରେ ନଜର ଦେଇଚ ? ଦେଖ, ଟୋପାଏ ବୋଲି ରକ୍ତ ସ୍ୟା' ଦେହରେ ନାହିଁ । ଝାଡ଼ାବାନ୍ତିରେ ଅବସ୍ଥା ଆସି କ'ଣ ହେଲଣି ? ମୁଁ ସତ କହୁଚି ନୂଆବୌ, ପୁଅର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲଣି, ସେ ବୋଧ ହୁଏ……

ଚନ୍ଦନା—ପବନ !

ପବନ—ତୁମେ ଜନ୍ମ ଦେଇଚ । ତୁମେ ମା' । ପୁଅ ପ୍ରତି ତୁମର ଟିକିଏ ବୋଲି ମମତା ନାହିଁ ? ମାୟା ନାହିଁ ? ଲୋଭ ନାହିଁ ?

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ଚୁପ୍‌କର, ପବନ ! ମୋ' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅନ୍ୟାୟ, ଅବାଞ୍ଛିତ ଅଭିଯୋଗ କଲେ—ତା'ର ପରିଣାମ କିନ୍ତୁ ଭଲ ହବନାହିଁ ।

ପବନ—ସେ ଆଶଙ୍କା ମୋର ନାହିଁ, ନୂଆବୌ !

ଚନ୍ଦନା—ଠିକ ଅଛି । (ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ)

ପବନ—କୁଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଉଚ ?

ଚନ୍ଦନା—(ଅଟକଯାଇ) ତୁମେ କ'ଣ ମତେ ଜୋର୍ କରି ଅଟକାଇ ରଖିବ ?

ପବନ—ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରିବିନି, ଅବଶ୍ୟ 'ରାଜା' ପାଇଁ ।

ଚନ୍ଦନା—ଟିକିଏ ସଂଯତ ହୋଇ କଥା କୁହ, ପବନ ! "ରାଜା" ତୁମର ପୁଅ ନୁହେଁ, ସେ ମୋ' ପୁଅ ।

ପବନ—ସେଇଥିପାଇଁ କ'ଣ ତା' ପ୍ରତି ଏମିତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଅବିଚାର କରି ଚାଲିଚ ? ତୁମ ମନ ଭିତରେ ମାତୃମମତାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବାର ଏ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ନିଶା କାହିଁକି ? ନୂଆବୌ, ସୀତା, ଶକୁନ୍ତଳା ଦେଶର ନାରୀ ତୁମେ ।

ଚନ୍ଦନା—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପୁରାଣ-ବର୍ଣ୍ଣିତ ସୀତା, ଶକୁନ୍ତଳା ଯୁଗର ଲଜ୍ଜିତା ନୁହେଁ, କିମ୍ବା ମହାଭାରତର ଅସଭ୍ୟା ଦ୍ରୌପଦୀ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଶିକ୍ଷିତା, ସଭ୍ୟା ।

ପବନ—ତା'ର ପରିଚୟ ତ ତୁମ ବେଶ-ବିନ୍ୟାସରୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରୁଚି ।

ଚନ୍ଦନା—ଇସ୍ ! ତୁମ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଏତେ କଦର୍ଯ୍ୟ ।

ପବନ—ନୂଆବୌ !!

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ଲମ୍ପଟ ବୋଲି ମୋ ବେଶ-ବିନ୍ୟାସ ତୁମକୁ ଆକର୍ଷଣ କରିଚି । ପାଇବାର ଉଗ୍ର ଆଶାରେ ଉନ୍ମାଦ ହୋଇ, ଶେଷରେ ହତାଶ ହୋଇଚ ବୋଲି, ମୋ' ବେଶଭୂଷା ପ୍ରତି ତୁମର ଏ ହୀନ ଆକ୍ଷେପ ।

ପବନ—ତୁମେ ଚୁପ୍ କର, ନୂଆବୌ—ତୁମେ ଚୁପ୍ କର !

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ଲମ୍ପଟ, କାମୁକ, ଦୁଃଶ୍ଚରିତ୍ର !

ପବନ—ନୂଆବୌ !!!

ଚନ୍ଦନା—ଚାଲିଯାଅ କହୁଚି, ଚାଲିଯାଅ ମୋ' ଆଗରୁ ।

(ଏତିକିବେଳେ ବୁଢ଼ୀ ଚାକର ସପନା ଆସିଲା)

ସପନା—ଏସବୁ କ'ଣ ହଉଚି ସାନବାବୁ ? ରାତିଦିନ ଚବିଶଘଣ୍ଟା କ'ଣ ଏମିତି ପାଟି-ତୁଣ୍ଡ କରି ଘରଟାକୁ କମ୍ପାଉଥିବ ? ପାଇପଡ଼ିଶା ଶୁଣିଲେ କ'ଣ ଭାବିବେ, କହିଲ ?

ଚନ୍ଦନା—ତୁ ତାକୁ ବାହାର କରିଦେ, ସପନା ! ମୁଁ ଫେରିଲା ବେଳକୁ ସେ ଯେମିତି ଏ ଘରେ ନ ଥାଏ ।

ସପନା—ଓହୋ, ତମେ ଚାଲିବଟି ମା'—ଚାଲ ! ମେଡ଼ିକାଲ ଯିବ ପରା ? ଓ ଡ୍ରାଇଭର ବାବୁ, ଗାଡ଼ିଟା ବାହାର କରିଦେ, ଚାଲିବଟି ମା—ଚାଲ । ହଁ ମା, ତମେ ବେଗେ ଲେଉଟି ଆସିବ । ପୁଅକୁ ଔଷଧ ଦିଆହବ ।

ଚନ୍ଦନା—କାହିଁକି ? ତୁ କ'ଣ ମରି ଗଲୁଣି ?

ସପନା—ମଲି ଆଉ କେତେବେଳେ, ମା' ? ତମେ ଚାଲିବଟି !

(ଚନ୍ଦନାଙ୍କୁ ଆଗେଇ ଦେଇ ନିଜେ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଗଲା । ପବନ ସେମାନଙ୍କ ଗତିବିଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ—ଟିକିଏ ପରେ ଫେରିଲା ସପନା)

ସପନା—ତମେ ସାନବାବୁ, ଭାରି ଆଣ୍ଡୁଆ ଲୋକ । ମା'ଙ୍କୁ ତ ଜାଣ, ପଦେ କଥାକୁ ନାଗୁଣୀପରି ଫଁକରି ଉଠିବେ । ତେହିଁକି ପୁଣି ପାଠେଇ ଝିଅ । ବଡ଼ ଘରର ଅଲିଅଳ ଝିଅ । ତମେ ସେଗୁଡ଼ାକ ଧରି ବସିଲେ ହବ ? ହଉ, ଚାଲ, ଜଳଖିଆ ଖାଇବ

(ପବନ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା, ଏତିକି ବେଳେ ବାହାରୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଡାକ ଶୁଭିଲା)

ଦେବେନ୍ଦ୍ର—ସପନା, ସପନା···

ସପନା—ଏଇ ତ, ବାବୁ ବ ଟୁରରୁ ଫେରି ଅସିଲେଣି । ଯାଉଛି, ବାବୁ ! (ବାହାରକୁ ଗଲା । ଟିକଏ ପରେ ଆସିଚନ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ର । ପଛେ ପଛେ ସପନା ବେଡିଂ ଇତ୍ୟାଦି ନେଇ ଆସିଛି ।)

ଦେବେନ୍ଦ୍ର—(କହି କହି ଆସିଲେ) କରେ, ଗାଡ଼ିଟା ପରି ଷ୍ଟେସନକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ କରିଥିଲି ?

ସପନା—(ଜିନିଷପତ୍ର ରଖୁ ରଖୁ) ମା'ପରି ବାବୁ, ଗାଡ଼ିଟା ନେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ଦେବ—କୁଆଡ଼େ ? (ନିଜର ପୋଷାକ ଓହ୍ଲାଉଥିଲେ)

ସପନା—ମେଡ଼ିକାଲ୍ ।

ଦେବ—ମେଡ଼ିକାଲ ? କାହିଁକି ?

ସପନା—ମା'ଙ୍କ ପଡ଼ାଘରର କିଏ ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ବେମାର ପଡ଼ିଛି ।

ଦେବ—ରାଜା କ'ଣ କରୁଛି ?

ସପନା—ତାଙ୍କୁ ତ ତିନିଦିନ ହେଲା ଭାରି ଝାଡ଼ା ହଉଛି । କିଛି ଖାଉ ନାହାଁନ୍ତି ।

ଦେବ—ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଦେଖେଇଛ ତ ? (ଭିତରକୁ ଗଲେ)

ସପନା—(ଜିନିଷପତ୍ର ସଜାଡ଼ୁଥାଏ) ହଁ ବାବୁ, ନିତି ସଞ୍ଜ ସକାଳେ ଡାକ୍ତରବାବୁ ଦେଖି ଯାଉଛନ୍ତି । ହେଲେ କାହିଁରେ ତ କିଛି ହଉନି । (ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆସିଲେ)

ଦେବ—କୁଆଡ଼ା ଅସି ଏତେ ସବୁ ହେଲାଣି ! ଅଥଚ ମତେ ଟିକଏ ଖବର ଦେଇ ପାରିଲ ନାହିଁ ?

ସପନା—ପିଲାଙ୍କର ବାବୁ ଇମିତି ଝାଡ଼ା ହୁଏ । ତମେ ଜମା ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନି ।

ଦେବ—ବ୍ୟସ୍ତ ନ ହେବ କମିତ, ସପନା ! ତା’ର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲଣି, ଦେଖିଲେ ଭୟ ଲଗୁଚ ।

ସପନା—ଦାନ୍ତ ପର ଉଠୁଚ । ଝାଡ଼ା ହବ ନାଇଁ ? ନୂଆ କର ଘର ସଂସାର କରୁଚ ବୋଲ ସିନା ଏତେ ସବୁ ଜଞ୍ଜାଳ ଜାଣି ପାରୁନ ! ହେଲେ ମୁଁ ପର ବାବୁ, ଚାରିଟା ପିଲର ବାପ, ସାତୋଟି ଝୁଆର ଅଜା ହେଲଣି । ମତେ କ’ଣ କୋଉ କଥା ଅଜଣା ଅଛି ? ସବୁ ଏଇ ଅଙ୍ଗେ ନଭେଇଚ । ତମେ ଜମାରୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ । ଆମ ଗାଁର ନେତ ମାଉସୀକୁ ଖବର ଦେଇ ପଠେଇଚ । ସେ ଅସି ଥରେ ଝାଡ଼ି ଦେଇଗଲେ, ଝାଡ଼ା ଫାଡ଼ା ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଉଡ଼ିଯିବ । ପିଲ ଛୁଆଙ୍କୁ ବାବୁ ଏ ଡାକ୍ତରୀ ଔଷଧ କ’ଣ କାଟୁକରେ ! ଏଥିପାଇଁ ଲେଡ଼ା ଚେରମୂଳ, ଝଡ଼ା ଫୁଙ୍କା···

ଦେବ—ହୁଁ ।

ସପନା—ମୁଁ ଯାଏଁ, ବାବୁ । ପିଲଟାର ଔଷଧ ଖାଇବା ବେଳ ହେଲଣି । ଆଉ ତମେ ବ ହାତ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଆସ । ଜଳଖିଆ ଖାଇବ ।

ଦେବ—ଚ୍ଲ, ଯାଉଚ । (ସପନା ଭିତରକୁ ଚ୍ଲଗଲା, ରାଜାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ଦେବେନ୍ଦ୍ରକୁ ବବ୍ରତ କର ପକେଇଲା । ହଠାତ୍ ଫୋନ୍ ପାଖକୁ ଉଠିଗଲେ । ଫୋନ୍ ଉଠାଇ—)

ଦେବ—1037—Dr, Das ଅଛନ୍ତି ? ମୁଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହୁଚ··· Good evening, (ଗୁଡ଼ ଇଭିନିଂ) Doctor (ଡକ୍ଟର)··· ବର୍ତ୍ତମାନ ଫେରୁଚ । ପୁଅର ଅବସ୍ଥା କେମିତ ଦେଖିଲେ, Doctor (ଡକ୍ଟର)···ନା-ନା ମୁଁ ଭୟ କରୁନ ! ତଥାପି··· ଆପଣ ତ ସବୁକଥା ଜାଣନ୍ତି ! ଦୁର୍ଯୋଗକୁ ସନ୍ଧ କରୁଛି ଦୁର୍ଘଟଣା

ଘଟିଗଲା···Thank you, Doctor ! (ଥ୍ୟାଙ୍କ୍ ୟୁ, ଡକ୍ଟର)
(ରସିଭରଟିକୁ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଦେଇଥିବେବେଳେ ଆସିଲେ ତାଙ୍କ ଭାଇ ପବନ)

ପବନ—ଭାଇ !

ଦେବ—ହଁ ! (ଫେରି ଚାହିଁଲେ)

ପବନ—ଆଜିଠୁଁ ମୁଁ ମେସ୍‌ରେ ରହିବି ।

ଦେବ—ମେସ୍‌ରେ ରହିବୁ ? କାହିଁକି ? କ'ଣ ଏଠି କିଛି ଅସୁବିଧା ହଉଚି ?

ପବନ—ନା, ତେବେ···

ଦେବ—ତେବେ ଆଉ କ'ଣ ?

ପବନ—ଏ ଘର ଆଉ ଘର ହେଇ ନାହିଁ, ଭାଇ !

ଦେବ—ପବନ !

ପବନ—ମୁଁ ସତ କହୁଚି, ଭାଇ । ଏତେ ସବୁ ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର ମୁଁ ବରଦାସ୍ତ କରି ପାରିବିନି ! ମୋ' ପାଇଁ କାହିଁକି ଏ ଘରର ସୁଖ-ଶାନ୍ତି ନଷ୍ଟ ହେବ ? ବରଂ ମୁଁ·····

ଦେବ—ଦିନେ ତୁ ଏ କଥା କହିବୁ ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି, ପବନ ! ହେଲେ ବହୁତ ଡେରିରେ କହିଲୁ । କିନ୍ତୁ ମୋ' ଜୀବନର ହାନି ଲାଭ, ଭଲ ମନ୍ଦ ପାଇଁ ତୁ ଏତେ ଚିନ୍ତିତ କାହିଁକି ?

ପବନ—ଭାଇ !

ଦେବ—ମୋ' ବିବାହର ପର ଦିନଠୁଁ ତତେ ମୁଁ ବେଶ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଚି, ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାରେ ତୁ ପ୍ରତିବାଦ ଜଣେଇ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି କରୁଚୁ । ଚନ୍ଦନା ତୋ'ର ଭାଉଜ, ତା' ପ୍ରତି ତୋ'ର ଟିକିଏ ବୋଲି ଭୟ ନାହିଁ, ଭକ୍ତି ନାହିଁ·····

ପବନ—ଭାଇ !

ଦେବ—କଲେଜରେ ପାଠ ପଢ଼ି ବଡ଼ ହୋଇ, ଏଇ ଶିକ୍ଷା ପାଇଛ ?

ପବନ—କ୍ଷମା କରିବ, ଭାଇ ! ମୋ' ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମୁଁ ଜଣେଇ ଦେଇଛି । (ସପନା ଆସିଛି)

ଦେବ—ଅଦ୍ଭୁତ ।

ସପନା—ଓହୋ, ତମର ସାନବାବୁ, ବେଳ କାଳ କିଛି ନାହିଁ । କେତେ ଦୂର ବାଟରୁ ବାବୁ ଫେରିଚନ୍ତି, ଏ ଯାଏ ହାତ-ଗୋଡ଼ ବି ଧୋଇ ନାହାନ୍ତି; ଏତିକି ବେଳେ ସବୁ କଥା କହିବାକୁ ଥିଲା ?

ଦେବ—ଆଜି କ'ଣ ହେଉଛି, ସପନା ?

ସପନା—ହବ ଆଉ କ'ଣ, ବାବୁ ? ସବୁ ଦିନର ସେଇ ପୁରୁଣା ଦିଅର-ଭାଉଜ କଳି । ଆଜି ଆଉ କ'ଣ ନୂଆ ହେଉଛି ଯେ, ଶୁଣିବ । ତମେ ଆସିବଟି, ବାବୁ ! ଜଳଖିଆ ଟିକକ ତେଣେ ଥଣ୍ଡା ହେଇ ଗଲାଣି । ସାନବାବୁ, ତମେ ଆଉ ଚୁହିଁ ରହିଲ କ'ଣ ? ଆସ, ଖାଇବ ଆସ !

ପବନ—ଭୋକ ନାହିଁ ।

ସପନା—କ'ଣ ହେଲା ? ଭୋକ ନାହିଁ ? କୋଉ ସକାଳେ କ'ଣ ଦି'ଟା ଖାଇଥିଲ ଯେ, ଆସି ଏତେବେଳ ହେଲାଣି, ଭୋକ ନାହିଁ କମିତି ମ ? ଆସ ଖାଇବ । ନୂଆବୋଉ ରାଗିମାଗି କ'ଣ ପଦେ କହି ଦେଲେ ବୋଲି ଇମିତି ଅଭିମାନ କରନ୍ତି ! ଚାଲ, ଖାଇବ ଚାଲ !

ପବନ—ତୁ ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ କହିଦବୁ ସପନା, ତାଙ୍କ କଥା ମାନି ମୁଁ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଉଛି ।

(ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ସପନା—ମଲି, ମଲି, ସାନବାବୁ ! ସାନବାବୁ ! ଶୁଣିଥା, ସାନବାବୁ !

(ପଛେ ପଛେ ଯାଉଥିଲା)

ଦେବ—ସପନା ! ସିଏ ଯାଉଚି ତାକୁ ଯିବାକୁ ଦେ ! ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏ ଘରର ଦ୍ୱାର ଆଜି ଖୋଲା ଅଛି ।

ସପନା—(ଫେରିପଡ଼ି) ବାବୁ ?

ଦେବ—ଆଜି ଏ ଘରର ସମସ୍ତେ ବନ୍ଧ ଉନ୍ମୁକ୍ତ, ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ, ବିଶୃଙ୍ଖଳ ହୋଇ ଉଠିଚନ୍ତି । କେହି କାହାରି କଥା ମାନିବେ ନାହିଁ । ଭବାନୀ ଚାଲିଗଲା । ସପନ ତୁ ଚାଲିଯିବୁ । ଚନ୍ଦନା ଚାଲିଯିବ । ସମସ୍ତେ ଚାଲିଯିବେ । କେହି ରହିବେ ନାହିଁ ।

(କହି କହି ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ସପନା—ମଲି, ମଲି ଏ କି ଅଲକ୍ଷଣା କଥା କହୁଚ, ବାବୁ ! ବାବୁ ! ଓଃ, ମଣିଷ ଆଜି ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଲା । ସାନବାବୁ, ସାନବାବୁ ! (ଯାଉଥିଲା)

ଦେବ—(ଭିତରୁ) ସପନା !

ସପନା—(ଅଟକିଯାଇ) ଧେତ୍, ଏ ବୁଢ଼ାଟା ଖାଲି ଯାହା ମଝିରେ ହଇରାଣ ହୋଇ ମରୁଚି ।

ଦେବ—(ଭିତରୁ) ସପନା !

ସପନା—ଯାଉଚି, ବାବୁ । (ଭିତରକୁ ଗଲା, ଟିକିଏ ପରେ ଚନ୍ଦନା ଆସିଚି)

ଚନ୍ଦନା—(ବାହାରୁ) ସପନା, ସପନା (ପ୍ରବେଶ କଲେ)

ଦେବ—(ପ୍ରବେଶ)

ଚନ୍ଦନା—(ଦେବକୁ ଦେଖି) ଆରେ, ତୁମେ ? ରାସ୍ତାରୁ କେତେବେଳେ ଫେରିଲ ? ଟିକିଏ ନମଡ଼କାଲି ଆଡ଼େ ଯାଇ ପାରିଲ ନାହିଁ ? "ଝରଣା"କୁ ବୋଧହୁଏ ଚିହ୍ନିଥିବ ! ବାବାଙ୍କ

ଜନୁଆର୍ ଶଶାଙ୍କର ଭଉଣୀ । ମା' ହବାର ଦୁଇମାସ ପରେ ପରେ ବଗୃଷର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲଣି, ସେ ବୋଧହୁଏ ଆଉ ବଞ୍ଚିବନି ।

ଦେବ—ପର ପାଇଁ ବେଶ୍ ସମବେଦନା ଜ୍ଞାପନ କରପାର । ହେଲେ ନିଜ ପୁଅର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କଥା କେବେ ଭାବିଚ, ଚନ୍ଦନା ?

ଚନ୍ଦନା—କାହିଁକି, ତା'ର କ'ଣ ହେଇଚି କି ?

ଦେବ—ଦେଖିବ ଯାଅ !

ଚନ୍ଦନା—ଓ, ପିଲାଟାକୁ ଝାଡ଼ା ହଉଚି··· ଏଇ ତ ? ଦୁଷ୍ଟ ଛୁଆଟା— କାଲି ପରା ମୋ "ଟ୍ୱିଙ୍କିଲ୍" ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଲା ।

ଦେବ—ଓ, ସେଇଥିପାଇଁ ତାକୁ ଏ ଶାସ୍ତି ଦେଇଛ ?

ଚନ୍ଦନା—ମାନେ ?

ଦେବ—ଛୁଆଟାକୁ ତିନିଦିନ ହେଲା ଝାଡ଼ା ହଉଚି, ଅଥଚ····

ଚନ୍ଦନା—Doctor Das (ଡକ୍ଟର ଦାସ) ପରା ଦେଖି ଯାଉଚନ୍ତି ପରୀକ୍ଷା କରି କହିଲେ—ପିଲାଙ୍କର ଦାନ୍ତ ଉଠିବା ସମୟରେ ଇମିତି ଝାଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ତା' ଛଡ଼ା ଗଉଡ଼ୁଣୀ ଯୋଉ ଦୁଧ ଦଉଚି, ଖାଣ୍ଟି ଭେଜାଲ୍ । ସେଇଥିପାଇଁ କାଲିଠୁ "ଲାକ୍‌ଟ୍ରୋଜନ୍" ଖୁଆଉଚି ।

ଦେବ—ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ଅବଶ୍ୟ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । କୌଣସି ଡାକ୍ତର ବିଜ୍ଞାପନର ସୁଚିନ୍ତିତ ପରାମର୍ଶ ହେଇଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ତେବେ···

ଚନ୍ଦନା—ତେବେ ?

ଦେବ—ମାତୃହରା ଛୁଆମାନେ କେବଳ ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣକରି ଥାଆନ୍ତି ।

ଚନ୍ଦନା—ଓ, ତୁମେ ତା'ହେଲେ କହିବାକୁ ଚାହଁ·····

ଦେବ—କିଛି ଭୁଲ କହୁନା, ଚନ୍ଦନା । ମୁଁ 'ପଚାରୁଛି —ମା' ବଞ୍ଚିଥାଉଁ ଥାଉଁ ତା'ର ଛୁଆ କାହିଁକି ନିତାନ୍ତ ଅନାଥ, ଅରକ୍ଷିତଙ୍କ ପରି ଗାଈ ଦୁଧ, ଟିଣ ଦୁଧ ଖାଇ ବଞ୍ଚିରହିବ ?

ଚନ୍ଦନା—ଟିଣ ଦୁଧରେ ପରା ବହୁ ପରିମାଣରେ ଭିଟାମିନ୍ ଥାଏ । ତାକୁ ଖାଇଲେ ଛୁଆ ସୁସ୍ଥ ରହେ । ରୋଗ-ବ୍ୟାଧି କିଛି କେବେ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଦେବ—ତା' ତ ପୁଅକୁ ଦେଖି ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝିପାରୁଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ସାମାନ୍ୟ ଝାଡ଼ା ପାଇଁ ତୁମେ କାହିଁକି ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଯାଉଛ ଯେ ?

ଦେବ—ତୁମେ ସେକଥା କୁଆଡୁ ବୁଝିବ, ଚନ୍ଦନା ! ଭଗବାନ କାହିଁକି ଯେ ତମକୁ ମା' କଲେ···

ଚନ୍ଦନା—ଉହୁଁ···ତମେ··(ମୁହଁରେ ଦୁଷ୍ଟାମୀ ହସ)

ଦେବ—ସେଇ ଭୁଲ ପାଇଁ ତ ଆଜି ମୁଁ ଅନୁତାପ କରୁଛି । ନିଜକୁ ନିଜେ ଅଭିଶାପ ଦଉଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ କହିବି, ଏଇଟା ତୁମର ନିର୍ବୋଧତା !

ଦେବ—ନିର୍ବୋଧ ବୋଲି ତ ଆଜି ତୁମର ସମସ୍ତ ଅନ୍ୟାୟକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଚାଲିଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ମାନେ ?

ଦେବ—ଏବେ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ—ତୁମର ଯେମିତି ବିବାହ ହୋଇନି ?

ଚନ୍ଦନା—କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହଁ ତୁମେ ?

ଦେବ—ମୁଁ ପଚାରୁଛି—ତୁମେ ମା'ହୋଇ ପୁଅ ପ୍ରତି ଏ ଅବିଚାର କରି ପାରୁଛ କେମିତି ?

ଚନ୍ଦନା—ଏଇଟା ତୁମର ଅନ୍ୟାୟ ଅଭିଯୋଗ ।

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା ! (ସପନା ଆସିଲା)

ସପନା—ମା, ପୁଅ ଉଠିଲାଣି । ଔଷଧ ଖୁଆଇ ଦେବ ଆସ ।

ଚନ୍ଦନା—ତୋ' ହାତଟା କ'ଣ ଅଚଳ ହୋଇ ଗଲାଣି ? ଟୋପାଏ ଔଷଧ ଖୁଆଇ ଦେଇ ପାରୁନୁ ?

ସପନା—ମୁଁ ପରା ମା', ପୁଅ କଳା ଘଣ୍ଟା କରୁ କରୁ ବେଦମ୍ ହୋଇଗଲି । ପାଞ୍ଚ ମିନିଟରେ ଥରେ । ତେଣେ ଚୁଲି ଉପରେ ତେଲ କଡ଼େଇଟାକୁ ବସେଇ ଦେଇ ଆସିଚି ।

ଚନ୍ଦନା—ତୋ' ମୁଣ୍ଡଟା କରିଚୁ । ଟିକଏ ବାହାରକୁ ଗୁଲିଗଲି ବୋଲି ଏତେ ସବୁ ହଙ୍ଗାମା । ପିଲାଟା ମୁହଁରେ ଔଷଧ ଟୋପାଏ ଦବାକୁ ଯେମିତି ଏ ଘରେ ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଆଉ ତୁହି ରହିଲୁ କ'ଣ ? ଯା—ଖୁଆଇ ଦବୁ ।

(ନାରାଜ ହୋଇ ଗୁଲିଗଲା ସପନା)

ଦେବ—ତୁମେ ଭୁଲି ଯାଉଚ ଚନ୍ଦନା, ତୁମେ ଅତୀତର କୁମାରୀ ଚନ୍ଦନା ନୁହଁ । ତୁମେ ମହାପାତ୍ର ଘରର କୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ । ସନ୍ତାନର ମା' ।

ଚନ୍ଦନା—ସେଇଥିପାଇଁ ମୋ' ପ୍ରତି ଏତେ ଅବଜ୍ଞା ହଉଚି ? କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ମୋର ଅପରାଧ କ'ଣ ?

ଦେବ—ଅପରାଧ ତୁମର ନୁହେଁ ଚନ୍ଦନା, ଅପରାଧ ମୋର । କାରଣ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଭଲପାଇ ବିବାହ କରିଚି । ଆଜି ତା'ର ସୁଯୋଗ ନେଇ ତୁମେ ଏ ଅନ୍ୟାୟ କରି ଚାଲିଚ ।

ଚନ୍ଦନା—ଅନ୍ୟାୟ କରିଚି ?

ଦେବ—ନିଜର ରୁଗ୍ଣ ସନ୍ତାନଟିକୁ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଅବହେଳା କରି ଏଇ କ୍ଲବ ଅଭିସାରିକା ବେଶରେ ସାଧିଭ୍ରମଣର ଅର୍ଥ ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

ଚନ୍ଦନା—ଇସ୍ ! ତୁମ ମନଟା ଏତେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ?

ଦେବ—ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ତ ତୁମେ ଅନ୍ତତଃ ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ ଉଲଙ୍ଗୀ ବେଶରେ ବିଚ୍ ବଜାର ଉପରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରି ପାରୁଚ । ଆଜି ମୁଁ ତୁମର ଏଇ ଅସଂଯତ, ନଗ୍ନ ସଭ୍ୟତାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ପାରୁନି ।

ଚନ୍ଦନା—ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀର ଚରିତ୍ରକୁ ଆକ୍ଷେପ କରିବାପାଇଁ ତୁମେ ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜା ବୋଧ କରି ପାରୁନ ?

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା !

ଚନ୍ଦନା—ମୋର ବେଶ ବିନ୍ୟାସ, ମୋର ଶିକ୍ଷା-ସଭ୍ୟତା, ମୋର ଆଗ୍ରହ ବ୍ୟବହାର ତୁମକୁ ଯଦି ଭଲ ଲାଗୁନି···

ଦେବ—ତୁମେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର, ଚନ୍ଦନା ! ମଣିଷ ଆଭରଣ ବ୍ୟବହାର କରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ, ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ ପାଇଁ; କିନ୍ତୁ ନଗ୍ନତାର ବିକାଶ ପାଇଁ ନୁହେଁ ।

ଚନ୍ଦନା—ଓ, ସାନ ସାହେବ ତା'ହେଲେ ମୋ' ବିରୁଦ୍ଧରେ ନାଲିଶ୍ କରି ସାରିଚନ୍ତି ।

ଦେବ—କୋଉ କଥା ?

ଚନ୍ଦନା—ଶୁଣ, ତୁମ ଭାଇଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଅତି ଅସଂଯତ, ବରଂ କଦର୍ଯ୍ୟ—

ଦେବ—ସପନ୍ଦା ପାଖରୁ ସାମାନ୍ୟ ଆଗ୍ରହ ପାଇଚ ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ତେବେ କି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କଲଚ, ଶୁଣେ ?

ଦେବ—ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବିଷୟର ମୁଁ କରିନି ।

ଚନ୍ଦନା—କାହିଁକି ? ତୁମକୁ କ'ଣ ତାଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଗଲା ? ମୁଁ ଏ ଘରର ବୋହୂ, ତାଙ୍କର ଭାଉଜ । ଅଥଚ ମୋ' ରୂପ ଆଉ ବେଶକୁ ଆକ୍ଷେପ କରି··

ଦେବ—ସେ ଭୁଲ୍ ପାଇଁ ସବୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଦାୟୀ କରେ ?

ଚନ୍ଦନା—ମତେ ଦାୟୀ କରିବ ? କାହିଁକି ? କୋଉ ବିଷୟରେ ?

ଦେବ—ସେଇ ବିଷୟରେ··· ଯୋଉ ବିଷୟରେ ଦିନେ ମୁଁ ତୁମ ପାଇଁ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲି ।

ଚନ୍ଦନା—ସେ ବାଜେ ଯୁକ୍ତି ଛାଡ଼ ! ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ କହି ରଖୁଚି, ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ଚରିତ୍ରକୁ ମୁଁ ସନ୍ଦେହ କରେ । ତେଣୁ ସେ ଏ ଘରେ ରହି ପାରିବେନି । ଏଣିକି ହଷ୍ଟେଲ୍ କିମ୍ବା ମେସ୍‌ରେ ରହି ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତୁ ।

ଦେବ—ତା' କ'ଣ କେବେ ହୋଇପାରେ ?

ଚନ୍ଦନା—କାହିଁକି ? ତୁମର ଏଥିରେ ଆପତ୍ତି କରିବାର କ'ଣ ଅଛି ?

ଦେବ—ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ଅଛି, ଚନ୍ଦନା !

ଚନ୍ଦନା—ବେଶ୍, ତା' ହେଲେ ମତେ ବାବାଙ୍କ ପାଖରେ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ମୁଁ କାହିଁକି ତୁମ ଦୁଇ ଭାଇଙ୍କ ମଝିରେ ପାଚେରି ତୋଳିବି ? ମୁଁ ତୁମର କିଏ ?

ଦେବ—ପରିବାର ଭିତରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅବାଞ୍ଛିତ ମାନ-ଅଭିମାନର ମୂଲ୍ୟ କିଛି ଥାଇପାରେ ନା, ଚନ୍ଦନା ।

ଚନ୍ଦନା—ଶେଷରେ ତୁମେ ଏଇ ବିଚାର କଲ ?

ଦେବ—କୌଣସି ଅବିଚାର ମଧ୍ୟ କରିନି । ତୁମର ଯଦି ବାବାଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ଇଚ୍ଛା, ମୁଁ ତୁମକୁ ବାଧା ଦେବନି ।

ଚନ୍ଦନା—ବେଶ୍, ତା' ହେଲେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମତେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସ ।

ଦେବ—ମୋର ସହଯୋଗିତା ବୋଧହୁଏ ଆବଶ୍ୟକ ହବ ନାହିଁ । କାରଣ, ଗାଡ଼ି-ଘୋଡ଼ାର ଯଥେଷ୍ଟ ସୁବିଧା ରହିଛି । ଆଉ ତୁମର ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ୱାଧୀନତା ରହିଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ଇସ୍, ତୁମେ ଯେ କ'ଣ···?

ଦେବ—ବୁଝିବାକୁ ବାକି ନାହିଁ ନିଶ୍ଚୟ ! ତେବେ ଏତିକ ଜାଣିରଖ, ମୁଁ ପୂର୍ବର ସେଇ ପ୍ରେମିକ "ଦେବ୍" ନୁହେଁ । ତୁମର ସ୍ୱାମୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ।

ଚନ୍ଦନା—ଓ, ସେଇଥିପାଇଁ ତା'ହେଲେ ଏ ଅବିଶ୍ୱାସ ?

ଦେବ—ସେ ଅଧିକାର ମୋର ଅଛି । ମୁଁ ତୁମର ସ୍ୱାମୀ; ମୋର ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥା ମାନିବାକୁ ତୁମେ ବାଧ୍ୟ ।

ଚନ୍ଦନା—କ'ଣ ଜବରଦସ୍ତି ?

ଦେବ—ଅଲବତ୍ ।

ଚନ୍ଦନା—ହେଇ ପାରେନା ! (ଭିତରକୁ ଯାଉଥିଲା)

ଦେବ—ଶୁଣ, ଚନ୍ଦନା ! (ଚନ୍ଦନା ଅଟକିଗଲେ) ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜେ ଯାଇ ମୋ'ଭାଇକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।

ଚନ୍ଦନା—ନା, ମୁଁ ଯାଇ ପାରିବିନି ।

ଦେବ—ତୁମକୁ ଅଲବତ୍ ଯିବାକୁ ହବ ।

ଚନ୍ଦନା—ନା-ନା-ନା—

ଦେବ—ମୁଁ କହୁଛି, ତୁମକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବାକୁ ହବ ।

ଚନ୍ଦନା—ଅସମ୍ଭବ । ମୁଁ ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମୋର ମାନ-ସମ୍ମାନ ତୁମ ନିକଟରେ ଏତେ ଶସ୍ତା ହେଇ ପାରେନା । ସେ ଲମ୍ପଟ, କାମୁକ । ନିଜ ଭାଉଜର ରୂପ, ବେଶ, ବୟସର ଚର୍ଚ୍ଚା ଯିଏ କରିପାରେ···

ଦେବ—ତଥାପି ସେ ମୋର ଭାଇ ।

ଚନ୍ଦନା—ଆଉ ମୁଁ ? କ'ଣ ଖାଲି ଖେଳନା ?

ଦେବ—ଖେଳ ଖେଳାଏ ଯିଏ ତାକୁ କ'ଣ କୁହା ଯାଇପାରେ ?

ଚନ୍ଦନା—ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଜୀବ କଣ୍ଢେଇ ? ମୋର ଟିକିଏ ବୋଲି ସ୍ୱାଧୀନତା ନାହିଁ ? ଭଲମନ୍ଦ ବିଚାର କରିବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ?

ଦେବ—ଅଧିକାର ଅଛି ବୋଲି କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରି ଯାଏନା ।

ଚନ୍ଦନା—ମାନେ ? ତୁମେ କହିବାକୁ ଚାହଁ, ତୁମ ଭାଇ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ? ତୁମ ଭାଇ ଧୀର, ସ୍ଥିର, ଶାନ୍ତ, ଭଦ୍ର...?

ଦେବ—ନିଶ୍ଚୟ । ମୋ' ଭାଇକୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ଚିହ୍ନେ ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ତେବେ କହିବାକୁ ଚାହଁ, ସମସ୍ତ ଅଶାନ୍ତି ମୂଳରେ ମୁଁ ? ମୋର ହସ ଖୁସି ? ମୋର ଆନନ୍ଦ ? ତେବେ ଜାଣି ଶୁଣି ମତେ ବାହା ହଉଥିଲ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ନିଜର ବିବାହିତା ପତ୍ନୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ମତେ ଗ୍ରହଣ କଲ ?

ଦେବ—ମୁଁ ପାଗଳ ଥିଲି ବୋଲି !

ଚନ୍ଦନା—ଅର୍ଥାତ୍, ମୁଁ ତୁମକୁ ପାଗଳ କରି ଦେଇଥିଲି ?

ଦେବ—ମୋ' ଅଭାବ ଅନାଟନର ସୁଯୋଗ ନେଇ, ରୂପ, ରଙ୍ଗ, ରସରେ ତୁମେ ମତେ ଉନ୍ମାଦ କଲ । ଅତି ଅସଂଯତ ଭାବରେ ତୁମ ଜୀବନକୁ ନେଇ ଖେଳ ଖେଳିବାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ, ବଳପୂର୍ବକ ପ୍ରଦାନ କଲ । ତୁମକୁ ପ୍ରତାରିତ କରି ପାରିଥିଲେ ତୁମେ କ'ଣ ସୁଖୀ ହେଇ ଥାଆନ୍ତ, ଚନ୍ଦନା ? ତୁମରି ସୁଖ ପାଇଁ, ତୁମ କାମନାର ସାର୍ଥକତା ପାଇଁ ମୁଁ ଭୀଷଣ ଅନ୍ୟାୟ କରିଚି । ଅବିଚାର କରିଚି । ଗୋଟାଏ ସରଳା, ନିରୀହା ନାରୀକୁ ବିନା ଅପରାଧରେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଚି । ଆଉ ଆଜି ମତେ ସେଇ ଭୁଲର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବାକୁ ପଡୁଚି, ଚନ୍ଦନା ।

ଚନ୍ଦନା—ହଉ, ହେଲା । ସବୁ ଭୁଲ୍ ମୋର । ମୁଁ ତୁମକୁ ପାଗଳ କରିଥିଲି ? ବାହାହବା ପାଇଁ ମୁଁ ତୁମକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲି । ଅନ୍ୟାୟ, ଅବିଚାର କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲି । ଆଉ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ କରୁଛି—ମତେ ତୁମେ ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ଦୂରେଇ ଦିଅ । ମୋ' ପୁଅକୁ ନେଇ ମୁଁ ଏଠୁ ଚାଲିଯିବି ।

ଦେବ—କୋଉ ଅଧିକାରରେ ଏ କଥା କହୁଚ, ଶୁଣେଁ ?

ଚନ୍ଦନା—ଯୋଉ ଅଧିକାରରେ ତାକୁ ମୁଁ ଜନ୍ମ ଦେଇଚି ।

ଦେବ—କେବଳ ଜନ୍ମ ଦେଇ କେହି ମା' ହୋଇ ପାରେନା—

ଚନ୍ଦନା—ମାନେ ? ମୁଁ ମା' ନୁହେଁ ?

ଦେବ—ନା—ତୁମେ ମା' ନୁହଁ । ତୁମେ ମା' ହୋଇ ପାରନା—
(ଏତିକବେଳେ ସପନା ଆସିଚି ଖୁବ୍ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ)

ସପନା—ବାବୁ, ବାବୁ ! ସବୁ ସରିଗଲା, ବାବୁ । ସବୁ ସରିଗଲା । ଝାଡ଼ା ଫେରୁ ଫେରୁ "ରଜାବାବୁ" ବେହୋସ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ଦେବ—ଏଁ, ରଜା···ରଜା···(କହି ଭିତରକୁ ଗଲେ)

ଚନ୍ଦନା—ରଜା···ରଜା···(ଅନୁଗମନ । ପଛେ ପଛେ ସପନା ମଧ୍ୟ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା)

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଚମ୍ପାଘରର ଅଳନ୍ଦ

(ଧମସ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଦୂରରୁ ଭସି ଆସୁଚ ମନ୍ଦରର ଆରତି ଘଣ୍ଟା । ମଞ୍ଚ ଆଲୋକତ ହବା ପରେ ଦେଖାଗଲା—ସଞ୍ଜବତୀ ହାତରେ ପ୍ରବେଶ କଲା ଚମ୍ପା । ବତୀଟିକୁ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ଥୋଇ ଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ଲେଉଟି ଯାଉଥିଲା । ଠିକ୍ ଏତକ ବେଳେ ବାହାରୁ ଆସିଲେ ଚମ୍ପାର ବିଧବାବୋଉ ସାବିତ୍ରୀ)

ସାବିତ୍ରୀ—ମରୁ, ମରୁ, ! ଧର୍ମଛଡ଼ା କାଳ ହେଲା ବୋଲି ଦିଅଁ ଦେବତା କ'ଣ ଉଭମରି ପଳେଇ ଯିବେ ? ନିତି ରାତିଦିନ ଯିଏ ସରଜନା କରୁଛି—ସିଏ ଉପରେ ଥାଇ ସବୁ ଦେଖୁଚି, ସବୁ ଶୁଣୁଚି ! ଶୁଣୁଚନ୍ତି ? ଲୁହ ନାଇଁ, ରକତ କନ୍ଦେଇଚଟି ? ତା'ର କ'ଣ ମଙ୍ଗଳ ହବ ? ଆମ ଖର ନିଶ୍ୱାସରେ ତା' ବଂଶ ଭସ୍ମ ହେଇ ଯିବ । ଭୂତ ହେଇ, ବିଷ୍ଠା ଖାଇ ଘୂରି ବୁଲିବ ।

ଚମ୍ପା—କାହାକୁ ତୁ ଏତେ ସବୁ କଥା କହି ଯାଉଚୁ, ବୋଉ ? କିଏ ତୋ'ର କ'ଣ କରିଚି ବୋଲି ତା' ବଂଶଟାକୁ ବୁଡ଼ାଉଚୁ ?

ସାବିତ୍ରୀ—ଆଲୋ, ଏ ଗୁଡ଼ିଭିତରଟା ଖାଲି ଜଳୁଚି ଲୋ, ଦାଉ-ଦାଉ ହେଇ ଜଳୁଚି ।

ଚମ୍ପା—ହଉ, ହଉ । ଭୁନି ହୋ । ଟିକିନିଖି ପ୍ରତିଟି କଥାକୁ ପାଟି ଭିତ୍ରକରି ଦାଣ୍ଡ କମ୍ପେଇଲୁ । କଳିହୁଡ଼ି, ନଅଭୁଣ୍ଡୀ ବୋଲେଇଲୁ । ସାଇ-ପଡ଼ିଶା, ସାଙ୍ଗସାଥି କାହାର ସାଙ୍ଗରେ ଭଲରେ ମନ୍ଦରେ ପଦେ କଥା କହିବାକୁ ଜୁ ରଖିଲୁ ନାହିଁ । ଗାଁଟି ସାରା ଆମର ଛି ଛି କରି କଲେ ।

ାବନୀ—କଲେ, ଆମର କଏ କ'ଣ କରିବ ? ଆମେ କାହାର ଖାଉ ନା ଧାରୁ ? ମୋ' ମୁହଁ ଉପରେ ପଦେ କଥା କହି, ମୋ' ହାତରୁ ବର୍ତ୍ତି ଆସିବ—ଇମିତି କୋଉ ଗଜାଭେଣ୍ଡା ଏ ଗାଁରେ ଅଛି, ଶୁଣେ ?

ମା—ଓଃ ବୋଉ ! ତୁ ତୁନିହୋ ଭଲା । ଏଇ କଥା ପଦକ ପାଇଁ ଗଲା ହାଟପାଳି ଦିନ ତୋ' ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଫଟେଇଦବ ବୋଲି କୁଶିଆ ଦାଦା କୁରାଢ଼ୀ ଧରି ତୋ' ଉପରକୁ ମାଡ଼ି ଆସିଥିଲା । ଭାଗ୍ୟକୁ ହଗୁରି ଆସି ତା' ହାତଟାକୁ ଧରିନେଲା ବୋଲି ସିନା, ନଇଲେ······

ାଦବୀ—ଅରେଲୋ ମା' ! ପଥର ସନ୍ଧିରେ ହାତ ରହି ଯାଇଚି ଲୋ । ତୋ' ବାପା ମଲା ପରଠୁ ମୋ' ବଳ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଚି । ତାଙ୍କ ଖଇର ମିଶା ଗୁେରା ଅଫିମ ଖାଇ ଖାଇ ଇମିତି ହେଇଗଲି । ନଇଲେ ଏ ଗୋଟେ ବାହାକୁ ଏ ଗାଁର ଗୁରି ଗୁରିଟା ଭେଣ୍ଡା ସରି ନୁହନ୍ତି । ଏବେ ବି ନୂଆ ସାଇର ସେ ମାଗୁଣି ବୁଢ଼ା ବଞ୍ଚିଚି । ତାକୁ ପଚରିବୁ ଯା—ମୋ' ବଅସବେଳେ ନାଗୁଡିଆ ପୋଖରୀ ତୁଠଟାରେ, କାନ୍ଧରେ ହାତଟା ପକେଇ ଦେଇଥିଲା ବୋଲି ଖଡ଼ୁ ମୁଷାରେ ପାହାରେ ଦେଇଥିଲି ଯେ, ଛ' ମାସ କାଳ ଚେତା ହରେଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏ ଯାଏ ତା କପାଳରୁ ସେ ଦାଗ ଲିଭିନାହିଁ ଲୋ—ଦେଖିବୁ ଯା—

ମା—ହଉ, ହଉ, ତୁ ତୁନି ହୋ । ଦାଣ୍ଡଟାରେ ଆଉ ଇମିତି ପାଟି-ତୁଣ୍ଡ କର ନା ।

ବସୀ—କ'ଣ ହେଲା ? ମୁଁ ପାଟି-ତୁଣ୍ଡ କରୁଚି ? ମୋ' ପାଟିଟା ଖାଲି ତତେ ଦିଶିଲା ? ଆଉ ଯିଏ ତତେ ଏତେ ସବୁ କରିଚି, ଯାହାପାଇଁ ତୋ'ର ଆଜି ଏ ହୀନ ଦଶା······?

ଚମ୍ପା—ବୋଉ ! ପୁଣି ସେ ପଚ୍ଛ କଥାଗୁଡ଼ାକ ଘାଣ୍ଟି ବସୁଚୁ କାହିଁକି ? ଯାହା ମୋ' ଭାଗ୍ୟରେ ଥିଲା, ଘଟିଗଲା । ଏଣିକି ମତେ ମୋ' କର୍ମ ଆଦରି ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ଦେ ।

ସାବତ୍ରୀ—ତୁ ସିନା ଲୋ ଝିଅ, ଧରମକୁ ଡରମରି ଅରଜିଲା କରମକୁ ଆଦରି ପଡ଼ି ରହିବୁ ବୋଲି କହୁଚୁ । ହେଲେ ତୋ' ଆଖି ଲୁହରେ ତା'ର କେବେ ମଙ୍ଗଳ ହବ ନାହିଁ ଲୋ । ଆଜି ସିନା ଝାଡ଼ାବାନ୍ତି ହେଇ ତା' ପୁଅ ମରିଚି, ହେଲେ କାଲି ଶୁଣିବୁ ରହ······ତା' ମଲା ଖବର······

ଚମ୍ପା—(ଚମକି) ବୋଉ !!

ସାବତ୍ରୀ—ମିଛ ନୁହେଁ ଲୋ ଚମ୍ପା ! ଏ ରାଣ୍ଡି ବୁଢ଼ୀର ଅଭିଶାପ କେବେ ମିଛ ହବନି । କାଲି ମହୁଆ ବୁଢ଼ା ସହରରୁ ସବୁକଥା ଶୁଣି ଆସିଚି । ଝାଡ଼ାବାନ୍ତିରେ ତା' ପୁଅ ମଲା ପରେ, ସେ ବି···

ଚମ୍ପା—ବୋଉ ! ତୁ ଚୁପ ହୋ ବୋଉ ଚୁପ ହୋ । ତୋ' ଝିଅଟା ସିନା ହୀନକପାଳି, ଅଲକ୍ଷଣୀ । ତା' ଫଟା କପାଳ ପାଇଁ ତୁ କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରୁଚୁ ? ଦୋଷ ଦଉଚୁ ?

ସାବତ୍ରୀ—ହେଇଟି ଚମ୍ପା ! ସେଗୁଡ଼ାକ କହି ମତେ ଆଉ ରଗାନା କହୁଚି । ତତେ ଆସି ଏତେ ସରି କଲା, ପୁଣି ସାକୁଲେଇ ହେଇ କହୁଚୁ କ'ଣ ନା—ତାକୁ ସଁପିବନି ? ଫୁଲଚନ୍ଦନ ଦେଇ ପୂଜିବ ? କ'ଲୋ, ସେ ତୋ'ର କିଏ କି ? ତା' ପାଇଁ ଏତେ ଦରଦ ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ୁଚି ?

ଚମ୍ପା—ସେ ମୋର କିଏ, ସେ କଥା କହିବାର ଭାଗ୍ୟ ସିନା ଭଗବାନ ଛଡ଼େଇ ନେଇଚନ୍ତି, ହେଲେ···

ସାବତ୍ରୀ—ଆଲୋ, ରଖ ସେ ସୁଆଗ ! ଏତେ ଆଉ ଦେଖେଇ ହୋ' ନା ! ଲାଜନାହିଁ ସେ ମୁହଁକୁ ! ଥୁ ।

ଚମ୍ପା—ବୋଉ !

ସାବିତ୍ରୀ—ଗୁଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ସେ ଘାତପାତ କରୁଚି, ଆଉ ଇଏଁ କହୁଚି—ଗେରସ୍ତ, ପଣ୍ଡିତ ଈଶ୍ୱର । ଟିକିଏ ଭଲ ସେ ପୋଡ଼ା ମୁହଁକୁ ଲାଜ ସରମ ଥାଆନ୍ତା ?

ଚମ୍ପା—ସବୁ ମୋ' ଭାଗ୍ୟର ଦୋଷ, ବୋଉ ! ମୁଁ ତାଙ୍କ ସରି ନୁହେଁ । ସେ ହାକିମ, ବଡ଼ଲୋକ ।

ସାବିତ୍ରୀ—କଲେ, ତାକୁ ବଡ଼ କରିଚି କିଏ ? ମୁଁ, ମୁଁ ତାକୁ ବଡ଼ କରିଚି । ତା' ପାଠ ପଢ଼ାପାଇଁ ଦି'ମାଣ ଜମି ବିକିଚି, ଘରର ଗୋରୁ ଗାଈ ବିକିଚି, ଦେହର ଗହଣା ବିକିଚି, ଆଉ ତୁ ମତେ ତା' ବଡ଼ପଣ ଦେଖଉଚୁ ? ଓଳିଏ ଖାଇ, ଓଳିଏ ଉପାସ ରହି ରାସ୍ତାର ବତ୍ତି-ଖୁଣ୍ଟ ତଳେ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲା । କାଗଜ, କଲମ, ବହିପତ୍ର ପାଇଁ ଦୁଆର ଦୁଆର ବୁଲି ଭିକ ମାଗୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ତା'ର ଏ ବଡ଼ପଣ କୋଉଠି ଥିଲା, ଶୁଣେଁ ?

ଚମ୍ପା—ସବୁବେଳେ ସବୁକଥା ସମାନ ନଥାଏ, ବୋଉ !

ସାବିତ୍ରୀ—ଆଲୋ ମା, ମୁଁ ତ ତତେ ସେଇ କଥା କହୁଚି । ସବୁବେଳେ ସବୁକଥା ସମାନ ନ ଥାଏ । ତୁ ସିନା ମିଛୁଟାରେ ଲୁଚି ପଛରେ ଧୂଳି ବୁଲୁଚୁ । ଘାଟ ନ ଦେଖି ଭୁଠ ପାଣିରେ ପହଁରି ବୁଲିବାକୁ କାନି ଖସେଇ ବସୁଚୁ । ପିନ୍ଧା ବସନଟା ଖସିଗଲେ ମହତଟା କେବଳ ହାମା ହବ ଲୋ ମା ! ତୁ ଆଉ ଇମିତି ଅବୁଝା ହୋନା । ଦେବ ଯାଇଚି, ଯାଉ । ତୁ ଆଉ ମନା କରନା, ମା ! କୋଉ ପିଲା ବଅସରେ ତୋ'ର ବାହାଘର ହେଇଥିଲା । ବାହାଘର ତ ନୁହେଁ, ସେଇଟା ଗୋଟାଏ କଣ୍ଢେଇ ଖେଳ । ଗୋଟାଏ ସପନ !

ଚମ୍ପା—ସପନ ହଉ କି ଛଳନା ହଉ, ଯାହାକୁ ମୁଁ ସତ ମଣିଚି, ସେଇ ମୋର ସବୁ ।

ସାବର୍ଣ୍ଣୀ—ମୋ' କଥା ଶୁଣ୍ ମା ! ହଜିଲା ଧନ ଖୋଜିଲେ ମିଳେ ନାହିଁ ଲୋ । ତୁ କାହିଁକି ଖୋଜିଲା ଆଖିରେ ହଜିଲା ପାଇଁ ଝୁରି ଝୁରି ନିଜର ଜୀବନଟାକୁ କଲବଲ କରି ମାରୁଚୁ ?

ଚମ୍ପା—ମତେ କ'ଣ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତିରେ ରଖେଇ ଦେବୁନି, ବୋଉ ? ମୁଁ ସତ କହୁଚି ବୋଉ, ଆଉ କେବେ ଯଦି ଏଇକଥା କହୁ ନା — ତୋ ପାଦତଳେ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ପିଟି ଦେବି । ବିଷ କି ମହୁରି ଖାଇ ଜୀବନଟାକୁ ହାରି ଦେବି ।

(ଚାଲିଗଲା ରାଗ ଓ କୋହରେ ଭିତରକୁ)

ସାବର୍ଣ୍ଣୀ—ହଉ ଲୋ ଝିଅ ! ଏକା ତୋ' ପ୍ରାଣକୁ ବାଧିଲା ଆଉ ମତେ ବାଧିଲା ନାହିଁ ? ମୋ ପରାଣଟା ପରାଣ ନୁହେଁ — ପଥର, ହଉ, ହେଲା, ତୁ ତେଣେ ବିଷ କି ମହୁରି ଖାଇ ମର; ମୁଁ ଏଣେ କୂଅ-ପୋଖରୀକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବି ।

(ଏତିକି ବେଳେ ଆସିଚନ୍ତି ସେଇ ଗ୍ରାମର ମହାନ୍ତି ଅଜା)

ମହାନ୍ତି—(ହସି) ଦୁଇ କୂଳର ତେଉ ପିଠା ପାଣି ହାଡ଼ି ମାଠିରୁ ଅତଡ଼ା ଖସେଇଲାଣି ଲୋ ଚମ୍ପାବୋଉ ! ଏତିକିବେଳେ ବୁଢ଼ିମଲେ ମରଣ ସିନା ହବ, ହେଲେ ହାଡ଼ମାଠି ହାଡ଼ରୁ ଅଲବତ୍ ଖସି ପଡ଼ିବ । ନହୁଲୀ ବୟସ ପରି—

ସାବର୍ଣ୍ଣୀ—(ରାଗରେ) ମହାନ୍ତି !

ମହାନ୍ତି—ମହାନ୍ତି ତ ବହି ସମ୍ଭାଳି, ଘାଟ-ବାହୁଡ଼ି ଜାଲି ତା' ବାଠିକୁ କୋଉ କାଳରୁ ଆଣିନେଇ ବସିଚି ଲୋ ସାବି !

ସାବର୍ଣ୍ଣୀ—ମହାନ୍ତିଆ, ପୁଣି ସେଇ ପୁରୁଣା କଥା ପକେଇଲୁ ? ଝାଙ୍କୁ ପାହାଡ଼ଟାକୁ କ'ଣ ଏଡ଼େ ବେଗେ ଭୁଲିଗଲୁ ?

ମହ୍ନା—(ହସି) ମୁଁ ଜାଣେ, ତୁ ସେଇଆ କହିବୁ । ହେଇଟି ଚମ୍ପାବୋଉ, ମୋ'କଥା ଶୁଣ । ଅକାଳ ମେଘକୁ ଅଣ୍ଡା କରନା । ପୁଣି ଦଗା ପାଇଯିବୁ । ତା' ବସ୍ତୁସଟା ସିନା ଟିକଏ ଚଙ୍ଗ ଚଙ୍ଗିଆ, ଆଉ ବେଶଟା ବଡ଼ ରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗିଆ । ହେଲେ ସେଇଟା ଅଦ୍ଦିନ ନଈବଢ଼ି ! ବେଶୀ ବେଳ ଠାକବ ନାଇଁ ।

ସାବବୀ—ତୁ କ'ଣ ସବୁ କହି ଯାଉଚୁ, ମହ୍ନା ?

ମହ୍ନା—ଜାଣେ, ତୁ ରାମଲୀଳାଟା ଖାଲି ଦେଖିଚୁ, ହେଲେ ଗୋପଲୀଳା ଆଡ଼କୁ ଥରେ ନଜର ଦେ—ବୁଝିବୁ ।

ସାବବୀ—ତୁନି ହୋ କହୁଚ, ନଇଲେ···(ରାଗରେ)

ମହ୍ନା—(ହସି ହସି) ଗୋଟାଏ ହାତରେ କୋଟିଏ ମୁହଁ ବନ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ ମ ! ଦାଣ୍ଡରେ-ଘାଟରେ କେମିତି ସବୁ ଝୁପୁର-ଝାପୁର ହଉଚନ୍ତି, ଯା—ଶୁଣିବୁ । ଗୁର ଦଉଡ଼ି ତ କାଟି ସାରିଲଣି । ପୁଣି ଇମିତି ନଧର-ପସର ହଉଚି କାହିଁକି ?

ସାବବୀ—କ'ରେ, କାହା କଥା ତୁ କହୁଚୁ ?

ମହ୍ନା—ଆଉ କାହା କଥା କହିବ ? ସେଇ, ସେଇ, ନବ ରଙ୍ଗିଆ, ଧୋବ ଧାବଲଆ ଦାଅର ଟୋକା । ସଭିଏଁ ପରା କହୁଚନ୍ତି—ଲସର ପସର ଯୋଉଠି, ଗଲୁଭ ରହିଚ ସେଇଠି ।

ସାବବୀ—ମହ୍ନାଆ, ମୁହଁ ସମ୍ଭାଳ କଥା କହ, କହୁଚି···

ମହ୍ନା—ଔଷଧ ରାଗରେ କାହିଁକି ତାଟିଆ କାମୁଡ଼ ହଉଚୁ, ଶୁଣେଁ ? ତୁ ତ ଏତେ ସବୁ କରିଚୁ ।

ସାବବୀ—କ'ଣ ହେଲା ? ମୁଁ କରିଚି ?

ମହ୍ନା—ନୁହେଁ ? ଛ' ସାତ ବରଷର ପିଲାଟାକୁ କୋଳରେ ବସେଇ ବାହା ଦେଲୁ ବୋଲି ସିନା, ଆଇନ ଆଖିରେ ବାହାଘରଟା ବେଆଇନ ହେଲା । ନ ହେଲେ···

ସାବତୀ—ମଲା, ସାତ ପୁରୁଷରୁ ଯାହା ଚଳିଆସିଚି ନା, ମୁଁ କ'ଣ ଜାଣିଥିଲି—ନିଆଁ ଲଗା ଆଇନଟା ଇମିତି ଭଗାଣ୍ଟି ଦାଉ ସାଧିବ ବୋଲି ?

ମଣ୍ଟା—ସେଇଥି ପାଇଁ ତ ତତେ ଏତେ କରି ବୁଝେଇ କହୁଚି । ବୁଝିଲୁ, ଝିଅ ଥରେ ଧର୍ମ ସାକ୍ଷୀରେ ପରଗୋତ୍ରୀ ହେଇଗଲେ, ବାପ ଘରର ଯାହା ଭରସା ସେଇ ଦିନରୁ ସେ ହରାଏ । ଆଇନ କଥା ସିନା କଚେରୀ ହତାରେ, ହେଲେ ଏଠି ? ସେ ପରଗୋତ୍ରୀ । କେହି ତାକୁ ବାହା ହେବେ ନାଇଁ ? ରୂପ ସୁନ୍ଦର ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା ! କେହି କାହାର ଜାତି-ପତିକୁ ହୁଡ଼ି ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଯଦି କେହି ହୁଡ଼େ, ସେଇଟା ଅଜାତି କମ୍ବା ବାର ଜାତିଆ ହେଇଥିବ । ମୁଁ ସିନା ପଞ୍ଚୁଆତି ମେନ୍‌ମ୍ବର ବୋଲି, ଆଇନ କଥାକୁ ଖାତିର କରୁନି । ମୋ' ଭାଗ୍ୟଟା ସିନା ଟିକିଏ ବାମ । ପ୍ରଥମଟି ବେକରେ ଦଉଡ଼ି ଦେଇ ମଲା । ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଘୁଡ଼ି ପଳେଇଲା । ତୃତୀୟ ତୃତୀୟଟିକୁ ହଇଜା ଘୋଷାଡ଼ି ନେଲା । ନହେଲେ ମୋ' ବୟସଟା କ'ଣ ଇମିତି ବଳି ପଡ଼ିଚି ?

ସାବତୀ—ନା', ଗଜା ଭେଣ୍ଡାଟାଏ ।

ମଣ୍ଟା—(ହସି ହସି) ହଉଛି, ବକଳା ତ ସେଇକଥା ନିତି କହୁଚନ୍ତି ।

ସାବତୀ—ଛି, ତୋ' ମୁହଁରେ ନିଆଁ ।

ମଣ୍ଟା—ସାବି ।

ସାବତୀ—ହଇରେ ଗାଡ଼ପଶା, ଚମ୍ପା ପରି ତୋ' ଝିଅ ବୟସର ? ତାକୁ ତୁ ବାହା ହବୁ ? ପୋକ ପଡ଼ି ମରିବୁରେ, ବଡ଼ ରୋଗ ହେଇ ସଡ଼ିବୁ !

ମଣ୍ଟା—ସାବି, ମୁହଁ ସଞ୍ଜବେଳଟାରେ ଇମିତି ସମ୍ପନା କହୁଚ ! କଥାଟା କିଛି ଭଲ ହବନି ।

ସାବଣୀ—ଆରେ ଯା-ଯା, ଦେବ ଯେ ଏଇନେ ଏକା ମୁଠିକେ ଚାନ୍ଦୁ ଫଟେଇ—

ମହା—କ'ଣ କହିଲୁ ? ମୁଁ ଅଣ୍ଡିରଗଟେ; ତୁ ମାଇପିଟା ହେଇ··
(ଟିକଏ ଆଗେଇଗଲା ସାବଣୀ ଆଡ଼କୁ)

ସାବଣୀ—କରେ, କାହା ଉପରକୁ ଇମିତି ଚଢ଼ିକି ଆସୁଚୁ ? କ'ଣ ମାରବୁ ? (ନିଜ ଅଣ୍ଟାରେ ଲୁଗା ଭିଡ଼ି ଦେଇ) ମାର୍, ମାର୍ ଦେଖି । ଏକା ବାପର ପୁଅ ଯେବେ ହେଇଥିବୁ, ଉପରକୁ ଉଠେଇଲା ହାତ ତଳକୁ ଖସେଇବୁ ନାହିଁ ।

ମହା—ହଉ, ହେଲା । ଏଇକଥା ରହିଲା । ମୋ' ନାଆଁ ବି ମହେଶ୍ୱର ଦାସ । କାହା ବହପ ପାଇଚୁ, ଆଜ୍ଞାକରି ଦେଖି ନେବି ଯେ·····(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ସାବଣୀ—ଆରେ ଯା-ଯା ! "କଷି ପଇଡ଼, ଭସିଯାଉଥିଲୁ ମଝି ନଈର, ଧରି ଆଣିଥିଲି ତଟେ; ଠାକୁର ଗାଲରେ ମାଉଁସ ଲାଗିଲା, ଜବାବ ଦଉଚୁ ମତେ ?" ବାଡ଼-ପୋଡ଼ା, ଛତରା··· ଥୁ··(ଡାକିଲେ) ଚମ୍ପା, ଆଲୋ ଏ ଚମ୍ପା । ସେ ଚୁଲି ମୁଣ୍ଡରେ କ'ଣ କରି ମରୁଚୁ ? ଶୁଣିଯା- (ଚମ୍ପା ଆସିଚି)

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ?

ସାବଣୀ—ମୁଁ ଟିକଏ ପଞ୍ଚୁଆତି ଘରକୁ ଯାଉଚି । ଆସୁ ଆସୁ ଡେରି ହବ । ମତେ ଅନେଇ ବସିବୁ ନାହିଁ ।

ଚମ୍ପା—ଏତେ ବେଳେ ସେଠିକି କାହିଁକି ଯିବୁ ?

ସାବଣୀ—ଯିବନି ? ଆଜି ସେଇଠି ସବୁକଥା ପକେଇ, ସେ ମହିଆ ବୁଢ଼ାର ନାକଟାକୁ ଯଦି ନ ଘଷେଇଚି, ମୋ' ନାଁ ସାବଣୀ ନୁହେଁ । (ଚମ ଚମ ହେଇ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଗଲେ)

ଚମ୍ପା—କୋଉଠି ରହୁଚ ତା' ହେଲେ···?

ପବନ—ମେସ୍‌ରେ ।

ଚମ୍ପା—ଆଉ ଖାଉଚ କୋଉଠି ?

ପବନ—ସେଇ ମେସ୍‌ରେ ।

ଚମ୍ପା—ଅସୁବିଧା ହଉନି ତ ?

ପବନ—ନା । ହେଲେ ଭାଇଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ବଡ଼ ସାଙ୍ଘାତିକ-ହୋଇ ଯାଇଚି ।

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ହୋଇଚି ? କୁହ, ପବନ ! କ'ଣ ହୋଇଚି ?

ପବନ—ସେ ଘର ଆଉ ଘର ହୋଇ ରହିବନି, ନୂଆବୌ ! ଏତେ ବେଳେ ତୁମେ ନ ଗଲେ ସେ ଘରଟା ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ସପନାଠୁଁ ଶୁଣିଲି—ରାଜାବାବୁ ମଲା ପରଠୁଁ ଭାଇଙ୍କର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଭୀଷଣ ଖରାପ ହୋଇ ଯାଇଚି । ସେ ଏକ ପ୍ରକାର ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଚନ୍ତି । ଆଉ ଚନ୍ଦନା ଭାଉଜ—ସେ ତ କେବଳ ସୁଖର ସାଥି । ତେଣୁ ମୁଁ ଭାବୁଚି, ସେ ବି ଆଉ ସେଠି ବେଶୀଦିନ ରହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏତେସବୁ ବିଭ୍ରାଟ ଭିତରେ ଭାଇ ହୁଏତ··

ଚମ୍ପା—ତୁମେ ଚୁପ ହୁଅ, ପବନ, ତୁମେ ଚୁପ ହୁଅ । ଏତେସବୁ ଅଶୁଭ ପରିକଳ୍ପନା କର ନାହିଁ ।

ପବନ—ଏତିକିବେଳେ ତୁମେ ଚାଲ, ନୂଆବୌ । ତୁମେ ନ ଗଲେ ତୁମର ସଂସାର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଯିବ ।

ଚମ୍ପା—ତୁମେ ଚୁପ ହୁଅ, ପବନ । ସେ ସବୁକଥା କହି ମତେ ଆଉ ଚହଲେଇ ଦିଅ ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମ କଥା ରଖି ପାରିବନି । ତୁମେ ମତେ କ୍ଷମା କର । (ଚାଲିଗଲେ ଭିତରକୁ)

ପବନ—ନୂଆବୌ । ଶୁଣ, ନୂଆବୌ ! (ପଛେ ପଛେ ଗଲେ)

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

—ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କକ୍ଷ—

(ପୂର୍ବପର ସାଜସଜ୍ଜା; ସମୟ-ରାତ୍ରି । ଆକାଶରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରର ଶୋଭା; କଥାବାର୍ତ୍ତାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ତେଜିତ, ଜଣା ପଡ଼ୁଥାନ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ର। ଚନ୍ଦନା ବସିଥାନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଚୌକିରେ ଅତି ଶାନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ।)

ଦେବ—ଯୋଉ ଭୁଲ ମୁଁ କରିଚି, ଶତ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କଲେ ବି ସେ ଭୁଲର କ୍ଷମା ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ କହୁଚି, ସେଇଟା ତୁମର ନିର୍ବୋଧତା ।

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା ! ତୁମେ ଏ କଥା କହି ପାରୁଚ ?

ଚନ୍ଦନା—କହିବାକୁ ତୁମେଇ ତ ସୁଯୋଗ ଦେଉଚ । ଜୀବନଟାକୁ କେବଳ ଉପଭୋଗ କରିବା ଥିଲା ତୁମର କାମ୍ୟ । ଆଉ ସେଇଥି ପାଇଁ······

ଦେବ—ବନ୍ଦକର, ଚନ୍ଦନା—ବନ୍ଦକର ।

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ସେଇକଥା କହୁଚି । ଗୋଟିଏ ହାତରେ କେବେ ତାଳି ବାଜେନା ।····· ତୁମେ ମୋ' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅନ୍ୟାୟ ଅଭିଯୋଗ କରୁଚ ବୋଲି ପ୍ରତିବାଦ ଜଣେଇବାକୁ ମୁଁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଚି । ନଚେତ୍······

ଦେବ—ତୁମେ ଠିକ୍ କହୁଚ, ଚନ୍ଦନା । ଗୋଟାଏ ହାତରେ କେବେ ତାଳି ବାଜେନା । ଆଉ ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀର ଆବେଦନ ମଧ୍ୟ କେବେ ବିଫଳ ହୁଏନା—

ଚନ୍ଦନା—ସେଇଟା ତୁମର ଦୁର୍ବଳତା ।

ଦେବ—ତୁମେ ଚୁପକର । ଆଘାତ ପରେ ଆଘାତ ଦେଇ ମତେ ପାଗଳ କରି ଦିଅନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦନା—ବେଶ୍, ମୋର ଉପସ୍ଥିତି-ଯଦି ତୁମ ଅଶାନ୍ତିର ଏକମାତ୍ର କାରଣ, ଆଜ ମୁଁ ଏଠୁ ଚାଲିଯିବି । ଟେଲିଫୋନ୍ ଯୋଗେ ବାବାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇ ଦେଇଛି । ସେ ହୁଏ ତ ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ ।

ଦେବ—ଆଗରୁ ତେବେ ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ସାରିଛ ?

ଚନ୍ଦନା—ଉପାୟ କ'ଣ ? ତୁମରି ଏଇ ବଦ୍ଧପାଗଳାମୀ ଭିତରେ ମୁଁ କ'ଣ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ମରିବି ?

ଦେବ—ଭଲ କରିଛ ଚନ୍ଦନା, ଖୁବ୍ ଭଲ କରିଛ । ମୋ' ଜୀବନର ଦୁର୍ଯୋଗ ପାଇଁ, ତୁମେ କାହିଁକି ତୁମ ଜୀବନଟାକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରିବ ? ତୁମର ବା ଅଭାବ କ'ଣ ? ତୁମେତ ଏ ଘରକୁ ଘରଣୀ ହୋଇ ଆସିନଥିଲ । ଆସିଥିଲ ଜୀବନଟାକୁ କେବଳ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ! ଅତି ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ଭାବରେ ଉପଭୋଗ କରି ସାରିଛ । ସବୁ ସରି ଯାଇଛି । ତୁମେ ବା ଅଉ ରହିବ କାହିଁକି ?

ଚନ୍ଦନା—ବାରମ୍ବାର ଇମିତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ମୋ' ଚରିତ୍ରକୁ ଆକ୍ଷେପ କରନାହିଁ, କହୁଛି—

ଦେବ—କେବଳ ଆକ୍ଷେପ କରୁନି, ଘୃଣା ମଧ୍ୟ କରୁଛି । କାରଣ, ମନ୍ଦିରର ଦେବ ଦାସୀ, ସ୍ୱର୍ଗର ଉର୍ବଶୀ ପରି ଅତି ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ ତୁମେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଅଭିନୟ କରି ପାରିଛ !

ଚନ୍ଦନା—ଦେବ !

ଦେବ—ହିନ୍ଦୁ ଘରର ବୋହୂ ହୋଇ ଯିଏ ନିଜ ସ୍ୱାମୀର ନାଁ ଧରି ଡାକ ପାରେ, ରୂପ-ଯୌବନ ନଷ୍ଟ ହବା ଆଶଙ୍କାରେ ଯିଏ ନିଜର ସନ୍ତାନକୁ ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ନିଜ ବକ୍ଷ-ପୀୟୂଷରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ଶୈଶବରେ ମାରିଦେଇ ପାରେ, ତାକୁ ଆଉ କି ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇ ପାରେ ?

ଚନ୍ଦନା—Shut-up (ସଟ୍‌ଅପ୍ ।)

ଦେବ—କାହିଁକି ମୁଁ ଚୁପ୍ ହେବି ? ଗୋଟାଏ ଭ୍ରଷ୍ଟା ନାରୀ ପରି ତୁମେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟାୟ କରି ଚାଲିଥିବ । ଆଉ ନୀରବ ଦର୍ଶକ ହୋଇ ମୁଁ ତୁମକୁ ସମର୍ଥନ କରିଯିବି ?

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ···ତୁମେ ଅଭଦ୍ର, ଅସଂଯତ !

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା ! (ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠସ୍ୱର)

ଚନ୍ଦନା—ଯିଏ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଭ୍ରଷ୍ଟା କହିପାରେ; କେବଳ ରୂପ-ଯୌବନ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଯିଏ ନିଜର ମାନବିକତାକୁ ଉପହାସ କରିପାରେ—ସେ ଅଭଦ୍ର ନୁହେଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା ! *Stop it ! Stop it* (ଷ୍ଟପ୍‌ଇଟ୍-ଷ୍ଟପ୍‌ଇଟ୍)

ଚନ୍ଦନା—What for ? (ହ୍ୱାଟ୍‌ଫର୍) କାହିଁକି ମୁଁ ତୁନି ହେବି ? (ଏତିକବେଳେ ଆସିଚନ୍ତି ବାହାରୁ ବୃଦ୍ଧ ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ୍ ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ, ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର P.A. ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର)

ପ୍ରିୟନାଥ—ଚନ୍ଦନା ! (ପାଖକୁ ଯାଇ)

ଚନ୍ଦନା—ବାବା !! (କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ)

ପ୍ରିୟ—କ'ଣ ହେଲା, ମା ?

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—ଏଇଟା ସାର୍ କିଛି ନୁହେଁ । "ଅଜା'ଯୁଦ୍ଧେ ଋଷି ଶ୍ରାଦ୍ଧେ, ପ୍ରଭାତେ ମେଘାଡମ୍ବରେ, ଦାମ୍ପତ୍ୟ କଲହେଶ୍ଚୈବ, ବହ୍ୱାରମ୍ଭେ ଲଘୁକ୍ରିୟା" !

ପ୍ରିୟ—ତମେ ଟିକେ ମୁହଁଟା ବନ୍ଦକର, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ! ସତ କହ ମା', କ'ଣ ହୋଇଚି ?

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ ଯେ ଆଉ ପାରୁନି, ବାବା !

ପ୍ରିୟ—ମୁଁ ଜାଣେ ମା', ଏଇ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି ହବ ବୋଲି ଆଗରୁ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି । ସେଇଥିପାଇଁ ତ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ' ସମ୍ପତ୍ତି ତୁମ ନାମରେ ଉଇଲ୍ କରିନି ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Deed drafting (ଡିଡ୍ ଡ୍ରାଫ୍ଟିଙ୍ଗ୍)ଟା କାଲି ମୁଁ ସାରି ଦେଇଥିଲି, ସାର୍ ।

ଦେବ—ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ହେଇନି ତ ? ବଞ୍ଚି ଯାଇଚନ୍ତି ।

ପ୍ରିୟ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—(ଦେବବ୍ରତ) କାଲି ମୋ' Drafting fees (ଡ୍ରାଫ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଫିସ୍)ଟା ଆପଣଙ୍କୁ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ପ୍ରିୟ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir । (ୟେସ୍ ସାର୍)

ପ୍ରିୟ—ତୁମେ ଚୁପ୍ କର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Thank you sir ! (ଥ୍ୟାଙ୍କ୍ ୟୁ ସାର୍)

ପ୍ରିୟ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ଏଇଆ ଦେଖିବା ବୋଲି କ'ଣ ତୁମ ହାତରେ ଝିଅଟାକୁ ସମର୍ପି ଦେଇଥିଲି ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ମା'ଆ ଆମର ପିଲାଟି ଦିନରୁ କେତେ ଅଳିଅଳରେ ବଢ଼ିଚନ୍ତି, ଆପଣ ତ ଜାଣିଚନ୍ତି ବାବୁ । ଟିକିଏ ମନନେଇ ଚଳେଇ ନେଇ ପାରିଲେ ନାଇଁ ?

ପ୍ରିୟ—ତୁମର ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରି, ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲି କ'ଣ ଏଇଥିପାଇଁ ?

ଦେବ—ମୁଁ ଏତେଟା ଅକୃତଜ୍ଞ ନୁହେଁ ?

ପ୍ରିୟ—କୃତଜ୍ଞତାର ପରିଚୟ ତ ବେଶ୍ ଦେଇପାରିଚ ?

ଦେବ—ସେଇଟା ଆପଣଙ୍କର ଭୁଲ ବୁଝାମଣା ।

ପ୍ରିୟ—What ? (ହ୍ୱାଟ୍)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ମୁହଁ ଉପରେ ଜବାବ ? ବାବୁଙ୍କ ମୁହଁ ଉପରେ ପଦେ କଥା କହିବାକୁ କେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୁରୁଣା ପୁରୁଖା ଜଜ୍, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍‌ଙ୍କ ପାଟି ଖଣ୍ଡା ମାରି ଯାଉଛି ! ଆଉ ଆପଣ···

ପ୍ରିୟ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍ ସାର୍) (ତୁନି ରହିଲେ)

ଦେବ—କୌଣସି କଥା ନ ଜାଣି ହଠାତ୍ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ବୋଧହୁଏ ଆପଣଙ୍କର ଉଚିତ ହଉନି ।

ପ୍ରିୟ—ଆଉ କ'ଣ ମୋ' ଝିଅକୁ ଗଳା ଧକ୍କା ଦେଇ ବାହାର କରି ସାରିବା ପରେ ପଚାରିଥିଲେ ଉଚିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା ?

ଦେବ—ସେ ଧୃଷ୍ଟତା ମୋର ନାହିଁ । ବରଂ ମୁଁ କହିବି, ମୋ' ପରିବାରର ବିଶୃଙ୍ଖଳା ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କ ଅନ୍ଧ ମମତା ଦାୟୀ—

ପ୍ରିୟ—ତୁମେ ଚୁପ୍‌କର ! ମୋ' ମୁହଁ ଉପରେ ମୋ' ଝିଅର ସମାଲୋଚନା କରୁଚ ? ମୋଠୁଁ ମୋ' ଝିଅକୁ ତୁମେ କ'ଣ ବେଶୀ ଜାଣ ?

ଦେବ—ମମତାର ଅନ୍ଧ ପୁଟୁଳି ଆପଣଙ୍କ ଆଖିରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି । ତେଣୁ ଆପଣଙ୍କ ଆଖିକୁ ଆପଣଙ୍କ ଝିଅର ସବୁ କିଛି ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଚି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଟିକିଏ ସଂଯତ ହୋଇ କଥା କୁହନ୍ତୁ Sir ! ନଇଲେ ଏଇନେ ଝିମିଟି ଖେଳରୁ ମହାଭାରତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯିବ ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ଚାଲ ବାବା ! ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଣିଷ ଅବସ୍ଥାରେ ନାହାଁନ୍ତି !

ଦେବ—ମଣିଷ ଅବସ୍ଥାରେ ନାହିଁ ବୋଲି ତ ଆଜି ତୁମେ ମୋର ବିନା ଅନୁମତିରେ ଚାଲିଯାଇ ପାରୁଚ—

ପ୍ରିୟ—ତା'ର ମାନେ ? ତୁମେ କ'ଣ ମୋ' ଝିଅକୁ ଜୋର୍ କରି ଅଟକାଇ ରଖିବ ? ମୋ' ଝିଅ ମୋ' ଘରକୁ ଯିବ । ଏଥିରେ ଆପତ୍ତି କରିବାକୁ ତୁମେ କିଏ ?

ଦେବ—ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ୍ ଯଦି ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠୁଁ ଚାହେଁ ?

ପ୍ରିୟ—ତୁମେ ଅପଦାର୍ଥ ! କୃତଘ୍ନ !

ଦେବ—ଆପଣ ଠିକ୍ କହିଚନ୍ତି । ତା' ହୋଇନଥିଲେ ସେଦିନ ଆପଣଙ୍କ ପରାମର୍ଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ମୁଁ ମୋର ବିବାହିତା ପତ୍ନୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିନଥା'ନ୍ତି, କି ମୋର ବାଲ୍ୟ—ବିବାହକୁ ଆପଣ ବେଆଇନ୍ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ପାରିନଥା'ନ୍ତେ ।

ପ୍ରିୟ—ଆଉ ତା'ର ପ୍ରତିଶୋଧ ତୁମେ ଆଜି ନବାକୁ ବସିଚ ? ବେଶ୍, ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ୍ ପ୍ରିୟନାଥ ମହାପାତ୍ର ମରିଯାଇନି ! ଚାଲ ମା'—(ଚନ୍ଦନାକୁ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ପଛେ ପଛେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଫେରି ପଡ଼ି)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଏଇଟା କିନ୍ତୁ ଭଲ ହେଲା ନାହିଁ, ଦେବ ବାବୁ ! ମନେଥିବ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଆଗରୁ କହିଚି—ଯୋଉଦିନ ବାହାଘର ଦରଖାସ୍ତଟି ଟାଇପ୍ କରୁଥିଲି··ମନେ ନାହିଁ ?

ଦେବ—(ନିରୁତ୍ତର)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ମୁଁ ଜାଣେ । ଭୁଲି ଯାଇଥିବେ ! କହିଥିଲି ନା—? ଜଞ୍ଜାଳ । ବଡ଼ ଜଞ୍ଜାଳ । ଏବେ ବି ମୁଁ ଭାବୁଚି, ମୋ' ବିବାହଟା ହୋଇ ନ ଥିଲେ ଏ ବୟସରେ ବି ମୁଁ ଜୀବନଟାକୁ ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ କରି ପାରନ୍ତି ।

ପ୍ରିୟ—(ବାହାରୁ) ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Going sir ! (ଗୋଇଙ୍ଗ୍ ସାର୍) (ଯାଉ ଯାଉ ଅଟକି ଯାଇ) ହେଇଟି-ଦେବବାବୁ, ମୋ' deed drafting fees

(ଓଭ ଡ୍ରାଫଟିଙ୍ଗ୍ ଫିସ୍)ଟା ବାକ ଖାତାରେ ରହିଲା ।
ଭୁଲିଯିବେ ନାହିଁ । ପିଲାଙ୍କୁ ଆବୋଲା । ପ୍ରଭୁ ଅଧ ଓଳ୍ଟନେ ।

ପ୍ରିପ୍ସ— ବାହାରୁ) ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍ ସାର୍) ଏଇଥର Going ! (ଗୋଇଙ୍ଗ୍)
(ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚାଲିଗଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ନିମିଷକ ପାଇଁ ଅପଲକ ଆଖିରେ ସେମାନଙ୍କର ଯିବା ବାଟକୁ ଅନେଇ ରହିଲେ । ବ୍ୟଥାର ଏକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରି ଫେରିଲା ବେଳକୁ ସପନା ଆସିଛି)

ସପନା—ବାବୁ, ଏଇଟା କ'ଣ ଭଲ ହେଲା ? ମା' ଇମିତି ଭାବରେ ଚାଲିଗଲେ, ଆଉ ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ପାରିଲ ନାହିଁ ? ଯା'—ବାବୁ । ମା'ଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଆଣ ।

ଦେବ—ସେ ଆଉ ଫେରିବ ନାହିଁ ରେ ସପନା । ତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାର ଅଧିକାର ମଧ୍ୟ ମୋର ନାହିଁ । ନିଜର ଭାଇ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିପାରିଲି ନାହିଁ । ନିଜର ପୁଅ ଚାଲିଗଲା । ତାକୁ ଅଟକାଇ ରଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଆଉ ଚନ୍ଦନା, ସେ ତ ବାପର ଅଲିଅଲି ଝିଅ ?

ସପନା—ଛି ବାବୁ, ସେମିତି କହନ୍ତୁ ?

ଦେବ—ଏ ଦୁନିଆରେ ଆଜି ମୁଁ ଏକା ରେ ସପନା, ମୋର କେହି ନାହିଁ । କିଛି ନାହିଁ । ମଶାଣିର ଥୁଣ୍ଟା ଗଛ ପରି ଆଜି ମୁଁ ନିଃସ୍ୱ, ଅସହାୟ !

ସପନା—ସେ ଅଲକ୍ଷଣା କଥାଗୁଡ଼ା ମୁହଁରେ ଧର ନାହିଁ ବାବୁ । ତମର କ'ଣ ନାହିଁ ? ଭାଇ, ଭାଉଜ, ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି । ଭଗବାନ ଦୟାକଲେ—ଏ ସଂସାରଟା ପୁଣି ଥରେ ହସ ଖୁସିରେ ପୂରି ଉଠିବ । (ଏତିକବେଳେ ଟେଲିଫୋନ୍ ରିଙ୍ଗ୍ ହେଲା ।

ସପନା ରିସିଭର ଉଠାଇ) କିଏ କହୁଚନ୍ତି ?···ଅଛନ୍ତି ? ରହଚ ! (ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ) ବାବୁ, ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଡାକୁଚନ୍ତି । (ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଫୋନ ଧରିଲେ)

ଦେବ—Doctor ! (ଡକ୍ଟର) ନମସ୍କାର ! ଆପଣଙ୍କୁ ଆଉ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବନି Doctor ! ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥ ଅଛି ।···ମୋ' ପାଇଁ ଆପଣ ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବେ ନାହିଁ !··· ସପନା କହୁଥିଲା ?···ଆରେ ନା-ନା, ସେ ଭୁଲ୍ କହିଚି । ମୋର କିଛି ହୋଇନି । ଆଚ୍ଛା, ନମସ୍କାର । (ଇତି ମଧ୍ୟରେ ସପନା ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାଇଚି । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ରିସିଭରଟିକୁ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ରଖିଦେଇ ପଦ—ଚାରଣା କଲେ । ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ନଜର ପଡ଼ିଲା ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ଶିଶୁର ଛବି ଉପରେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତାଙ୍କ ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା । ଏତିକିବେଳେ ସପନା ଗୋଟିଏ ଗ୍ଲାସରେ ଦୁଧ ଆଣି ଡାକିଚି)

ସପନା—ବାବୁ—

ଦେବ—(ନିରୁତ୍ତର)

ସପନା—ବାବୁ—

ଦେବ—ଉଁ—

ସପନା—ଏ ଦୁଧ ଟୋପାକ ପିଇଦିଅ, ବାବୁ ।

ଦେବ—ନାହିଁ, ଥାଉ ।

ସପନା—ଆଜି ଦିନମାନ କିଛି ଖାଇନ ! ଇମିତି ମନକଷ୍ଟ କରି ଦେହକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ, ପୁଅ କ'ଣ ଫେରି ଆସିବ ? ତମେ ଜାଣିବା ଶୁଣିବା ଲୋକ ହୋଇ ଇମିତି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ ଏ ସଂସାରଟା ଚଳିବ କେମିତି ?

ଦେବ—ସଂସାରର ସାର ଯାହାପାଇଁ ଅସାର ହୋଇଚ, ତା' ପାଇଁ ଚଲ ଚକ, ଭଙ୍ଗା ଅଖ ସବୁ ସମାନ ରେ ସପନା । ଆଉ କାହାପାଇଁ ଭଙ୍ଗା ଅଖରେ ଚଲ ଚକ ଯୋଡ଼ିବ ? କି ସୁଖ ଆଶାରେ ?

ସପନା—ଛି ବାବୁ, ସେମିତି କହନ୍ତୁ ! ସୁଖ-ଦୁଃଖର ସଂସାରରେ ଦୁଃଖକୁ ଡରିଗଲେ ସୁଖର ସୁଆଦ ଚାଖିବା କେମିତି ? ନିଅଁ ବାବୁ, ଏ ଟୋପାକ ପିଇଦିଅ । (ଗ୍ଳାସ ବଢ଼ାଇଲା)

ଦେବ—(ଖାଲି ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁ ରହିଲେ ସପନାକୁ)

ସପନା—ନିଅ—

ଦେବ—(ସପନା ହାତରୁ ଗ୍ଳାସଟି ନେଇ ଅତି କଷ୍ଟରେ ପିଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ, ହଠାତ୍ ହାତ ତାଙ୍କର ଅଟକି ଗଲା) ଆଚ୍ଛା, ସପନା –

ସପନା—ବାବୁ—

ଦେବ—ରାଜାବାବୁ ନିତି ଇମିତି ଦୁଧ ପିଉଥିଲା ବେଳେ ଖାଲି କାନ୍ଦୁଥିଲା, ନୁହେଁରେ ?

ସପନା—ସେ ପରା ବାବୁ, ପିଲାଙ୍କ ପରକୃତି ।

ଦେବ—ଆଉ ଯେତେବେଳେ ମା'ର ଗୁଣ୍ଡି ଭିତରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି କ୍ଷୀର ଖାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ବି କ'ଣ ଇମିତି କାନ୍ଦନ୍ତି ?

ସପନା—ସେତେବେଳେ ପରା ବାବୁ, ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସରଗଟା ଓହ୍ଳାଏ ।

ଦେବ—(ଗ୍ଳାସଟିକୁ ରଖିଦେଇ) ବେଶ୍, ତୁ ତେବେ କହ ସପନା, ରାଜାବାବୁର ମରଣ ପାଇଁ ଚନ୍ଦନାକୁ ଦାୟୀ କରି ମୁଁ କ'ଣ ଭୁଲ କରିଚି ?

ସପନା—ସବୁ ଏଇ ଭାଗ୍ୟର ଦୋଷ ବାବୁ । ତୁଛାକୁ ସିନା ମନ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଆମେ ଯାକୁ ତାକୁ ଦାୟୀ କରି ବସୁଁ । ହେଲେ ଦାୟୀ କେହି ନୁହଁନ୍ତି ।...ବାବୁ, ମୋ' ସାନକୁହା ପଦେ ମାନିବ ? ତମେ ବି ଦିନ କେଇଟା ପାଇଁ ଓକିଲ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଅ । ମନ ବି ବଦଳି ଯିବ । ତା'ପରେ ମା'ଙ୍କୁ ଧାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଫେରି ଆସିବ ।

ଦେବ—ନା—

ସପନା—ମାନ ଅଭିମାନରେ ମା' ବାପ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ ବୋଲି କଥାଟାକୁ ଇମିତି ଧରି ବସନ୍ତି ? ଯେତେହେଲେ ସେ ଏ ଘରର ଘରଣୀ । ଘରେ ଘରଣୀ ନ ଥିଲେ ଘର କ'ଣ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ, ବାବୁ ?

ଦେବ—ଯିଏ ଅଦୋଷୀ, ତା'ପାଇଁ ସବୁ ସୁନ୍ଦର ।

ସପନା—ଛି ବାବୁ, ସେ ଅଲକ୍ଷଣା କଥା ମୁହଁରେ ଧର ନାହିଁ ।

ଦେବ—ମୁଁ ଠିକ୍ କହୁଛି, ସପନା । ମୋର ଘର, ମୋର ସଂସାର, ମୋର ସୁଖ, ଆନନ୍ଦ ସବୁ କିଛି ଜଳପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ସପନା—ବାବୁ !!

ଦେବ—ତୁ ଯା, ସପନା ! ମତେ ଆଜି ବିରକ୍ତ କରନା ।

ସପନା—ଏ ଟୋପାକ ପିଇଦିଅ ।

ଦେବ—ଓ, କହିଲି ପରା—ତୁ ଯା । ମତେ ବିରକ୍ତ କରନା—

(ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଦୁଧ ଗ୍ଲାସ ନେଇ ସପନା ଫେରି ଯାଉଥିଲା, ଏତିକିବେଳେ ଭିତରୁ ଶିଶୁର କାନ୍ଦଣା ଶୁଭିଲା । ଦେବ ଚମକି ଉଠିଲେ) ସପନା !

ସପନା—(ଅଟକି ଗଲା)

ଦେବ—କଏ କାନ୍ଦୁଚି କ'ରେ ?

ସପନା—ପଡ଼ିଶା ଘର ଗୋପାଳବାବୁଙ୍କ ଛୋଟ ପୁଅ ।

ଦେବ—ଓ ।...(ସପନା ଚାଲିଗଲା; ଦେବ ଝରକା ପାଖକୁ ଗଲେ, ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ ଗୋଟିଏ ଦାସୀ ତା'ର ଛୁଆଟିକୁ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ଶୁଆଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର, ବିବ୍ରତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ହୃଦପୃଷ୍ଠା ଯେମିତି ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି । ଝରକାଟି ବନ୍ଦ କରିଦବାକୁ ଯାଇ ଆଉ ବନ୍ଦକରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ତୃପ୍ତି ଓ ଅତୃପ୍ତିର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଭିତରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ—ଗୀତଟି କିନ୍ତୁ ଶୁଭୁଥାଏ)

—ଗୀତ—

ଆ ଜହ୍ନ ମାମୁଁ ସରଗ ଶଶୀ
ମୋ' କାହ୍ନୁ ହାତରେ ପଡ଼ରେ ଖସି । ୦ ।
ବାଆ ବହିଲାଣି ସୁଲୁ-ସୁଲିଆ,
ଧନମଣି ମୋର ବଡ଼ ହାଲିଆ ।
ଶୋଇ ପଡ଼ିବ ମୋ କୋଳରେ ପଶି,
ପିଠି ଥାପୁଡ଼େଇ ଦେବ ଆଉଁସି । ୧ ।
କଆ ବୁଦାତଳେ ବୁଢ଼ା ବିଲୁଆ,
ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲାଣି 'ହୁକେ—ହୁଆ' ।
ବାଇଆ ହାତୀକୁ ଡ଼ର ଲାଗୁଛି,
କେତେ ରଡ଼ୁଥାଉ ବିଲୁଆ ବସି । ୨ ।

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଳିନ୍ଦ

(ପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟର ଗୀତଟି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ବିଷର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅଶ୍ରୁଳ ବଦନରେ ପଦ ଚାରଣ କରୁଥିଲେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର । ଆସିଲେ ପବନ-ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ମନରେ)

ପବନ—ଭାଇ !

ଦେବ—କିଏ ? ଓ ପବନ ! ତୁ ଫେର ଆସିଚୁ ?

ପବନ—ଏକା ମୁଁ ଆସିନି ଭାଇ ! ମୋ'ସାଙ୍ଗରେ ଭାଉଜ ବି ଆସିଚନ୍ତି ।

ଦେବ—ସେ କାହିଁକି ଆସିଚି ?

ପବନ—ତୁମ ସେବା କରିବାକୁ ।

ଦେବ—(ବିସ୍ମୟହୋଇ) ମୋର ସେବା କରିବାକୁ ?

ପବନ—ହଁ ଭାଇ ।

ଦେବ—ଯିଏ ନିଜ ସନ୍ତାନର ସେବା କରିପାରିନି, ସେ ପୁଣି ଅଧା ବାଟରୁ ଫେରି ଆସିଚି—ମୋର ସେବା କରିବାକୁ ? ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଭିତରେ ଚନ୍ଦନା'ର ପୁଣି ଏତେ ବଡ଼ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହେଲା କିମିତି ?

ପବନ—ଚନ୍ଦନା ଭାଉଜ ନୁହନ୍ତି ଭାଇ, ଚମ୍ପା ଭାଉଜ !

ଦେବ—(ଚମକି) ପବନ !!

ପବନ—ହଁ ଭାଇ, ତମେ ସିନା ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ସୀତା ପରି ଭାଉଜଙ୍କୁ ସାତ ପର କରିଦେଇ ପାରିଲ । ହେଲେ ସେ ତୁମରି ପାଇଁ ତାପସୀ ହୋଇ, ସାରା ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଚନ୍ତି ।

ତୁମେ ସିନା ଧର୍ମକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରନାହିଁ, ହେଲେ ମୋ' ଚମ୍ପା ଭାଉଜ ? ସେ ହିନ୍ଦୁ ଘରର ଝିଅ । ଓଡ଼ିଆ ଘରର ବୋହୂ । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଯୋଉ ଜାତି ଧର୍ମକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଛି, ପୁରାଣ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଆସିଛି···

ଦେବ—ଆଃ—ଚୁପ୍‌କର୍ !

ପବନ—ଆଜି ମୁଁ ଚୁପ୍ ହବାକୁ ଆସିନି, ଭାଇ ।

ଦେବ—ପବନ !

ପବନ—କ୍ଷମା କରିବ, ଭାଇ । ଆଜି ମୁଁ ବାଧ୍ୟ ହେଇ ତୁମର ଅବାଧ୍ୟ ହଉଚି । ତୁମେ ଚମ୍ପା ଭାଉଜଙ୍କୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିପାର । ହେଲେ ମୁଁ ପାରିବିନି । ସେ ମୋ' ଭାଉଜ । ମୋ ପାଖରେ, ଏଇ ଘରେ ସେ ରହିବେ ।

ଦେବ—ପବନ !!

ପବନ—ସପନା, ସପନା । ଆରେ ଦେଖ, କିଏ ଆସିଛି ।

(ଡାକି ଡାକି ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ଦେବ—ପବନ । ଶୁଣିଯା—କହୁଚି । ତୁ ଚମ୍ପାକୁ ଫେରାଇନେ—ପବନ ! (ଚମ୍ପା ଏତିକି ବେଳେ ଆସି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କଲେ)

ଚମ୍ପା—ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ତ ମୁଁ ଆସିନି ।

ଦେବ—(ଫେରିପଡ଼ି) ଓ, ଅଜ୍ଞାତର ଅଧିକାର ସହ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଆସିଚ ତା'ହେଲେ ?

ଚମ୍ପା—ଏ କାଙ୍ଗାଳୁଣୀଟା ସେ ଅଧିକାର ପାଇଁ କେବେ ଲୋଭ କରିନି ।

ଦେବ—ତେବେ ତୁମେ ଆସିଚ କାହିଁକି ?

ଚମ୍ପା—ତୁମର ସେବା କରିବାକୁ ।

ଦେବ—ନା-ନା, ଚମ୍ପା, ତୁମେ କିଛୁ ଜାଣନା । ସେ ବିଭତ୍ସମୟ କାହାଣୀ ଶୁଣିଲେ ତୁମେ ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରି ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ ତୁମକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି, ତୁମେ ଫେରିଯାଅ । ନିଜର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟାକର ।

ଚମ୍ପା—ମୋ' ସୁନ୍ଦର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ତୁମ ପଦସେବାର ଅଧିକାର ଟିକକ ଭିକ୍ଷା ମାଗୁଛି ।

ଦେବ—ଏ ପ୍ରକାର ପାଗଳାମୀ କରନାହିଁ, ଚମ୍ପା । ତୁମ ନାରୀ ଜୀବନ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ଯିବ । ଶେଷରେ······ସେ ବିଭତ୍ସମୟ ଅତୀତଟା ଶୁଣିବ, ଚମ୍ପା ? ବେଶ୍, ଶୁଣ ତେବେ···ଦୀର୍ଘ ଦୁଇବର୍ଷ ତଳେ କାଗଜ-ପତ୍ରର ସ୍ୱାକ୍ଷରରେ ମୁଁ ଚନ୍ଦନାକୁ ବିବାହକଲି । ଆମ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଚନ୍ଦନା ହେଲା ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସମାଜରେ ସମ୍ମାନ ହାନିର ଆଶଙ୍କା କରି ଚନ୍ଦନା ଭ୍ରୂଣ ହତ୍ୟା କଲା । ସେ ହତ୍ୟା ଫଳରେ ତା'ର ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲା । ଚେହେରା ମଉଳି ଗଲା । ସେ ଯାହା ହଉ, ବହୁ ଦକ୍ଷ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମରେ ଚନ୍ଦନା ତା'ର ପୂର୍ବର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ପୂର୍ବର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଫେରି ପାଇଲା । ଆମର ବିବାହ ହେଲା । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସମାଜରେ ସମ୍ମାନର ସହ ଆମେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କଲୁ । ଆମ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନର ଠିକ୍ ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ଆମ କୋଳ ମଣ୍ଡନ କଲା ରଜା···

(ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର ହୋଇଗଲା, କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ମଞ୍ଚ ଆଲୋକିତ ହବା ପରେ ଦେଖାଗଲା, ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପୂର୍ବ—ବର୍ଣ୍ଣିତ କକ୍ଷ । ଆଧୁନିକ ରୁଚିସମ୍ପନ୍ନ ସାଜ ସଜ୍ଜା ଭିତରେ, ଗୋଟିଏ ଖଟରେ ଅର୍ଦ୍ଧଶାୟିତା ରୁଗ୍ଣା ଚନ୍ଦନା; ଅନ୍ତରାଳରୁ ଶୁଭିଲା କୁଆର

କାନ୍ଦ । ଘରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ, ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଆସିଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର)

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—ବାଃ, ପୁଅଟି ଭାରି ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛ ।

ପ୍ରିୟନାଥ—ସେ ମୋ' ନାତିଟି ! ଦେଖିବ ରୁହ, ସେ ଦିନେ High Court ର Justice (ହାଇକୋର୍ଟ ଜଷ୍ଟିସ୍) ହବ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସିଂହ ଛୁଆ ପରା ? ନହେବେ କେମିତି ? ହେଲେ ସାର୍, ମୋ' ଭାଗ୍ୟ ଖୋଲିଗଲା । ମୋର ପ୍ରମୋସନ୍ ହୋଇଗଲା ।

ପ୍ରିୟ—ପ୍ରମୋସନ୍ ହୋଇଗଲା ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଆପଣଙ୍କ Chamber (ଚେମ୍ବର) ରେ ତ ସାରା ଜୀବନ ଖାଲି ଟାଇପ୍ କରି କରି କଟେଇ ଦେଲି । ହେଲେ ପ୍ରମୋସନ ମୋ' ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟିଲା ନାହିଁ ।

ପ୍ରିୟ—ତଥାପି ତ ତୁମ Speed (ସ୍ପିଡ୍) ୪୦ରୁ କମ୍ । ଇମିତିକା କାରବନ୍ ପେପର୍ Set (ସେଟ୍) କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ତୁମର ବରାବର ଭୁଲ ହୁଏ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ମଣିଷର କ'ଣ କେବେ ଭୁଲ ହୁଏନା, ସାର୍ ? ଆପଣ ତ ଥରେ ଥରେ Slip of pen, Slip of tongue (ସ୍ଲିପ୍ ଅଫ୍ ପେନ୍, ସ୍ଲିପ୍ ଅଫ୍ ଟଙ୍ଗ୍) କରି ପକାନ୍ତି । ମୋର କେବେ କେବେ ହୋଏ Slip of hand, slip of mind (ସ୍ଲିପ୍ ଅଫ୍ ହ୍ୟାଣ୍ଡ୍, ସ୍ଲିପ୍ ଅଫ୍ ମାଇଣ୍ଡ୍) ହୋଇଯାଏ ।

ପ୍ରିୟ—ଆଉ ଏଥିରେ ତୁମେ ଚାହଁ ପ୍ରମୋସନ୍ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ମୋର କିନ୍ତୁ ହୋଇଗଲା ସାର୍ !

ପ୍ରିୟ—ହୋଇଗଲା ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ହଁ Sir, ପ୍ରମୋସନ୍ ପାଇଗଲି । ଜଷ୍ଟିସ୍ଙ୍କ P. A. (ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ ହସି ଉଠିଲେ ଜୋରରେ)

ପ୍ରିୟ—ଓ, ମୋ' ନାତି ଜଷ୍ଟିସ୍‌ଙ୍କ P.A. ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍ ସାର୍)

ଚନ୍ଦନା—ବାବା, ଆପଣମାନଙ୍କର କ'ଣ ଆଉ କିଛି କାମ ନାହିଁ ? ଇମିତି ଖାଲି ପାଗଳାମି କରୁଥିବେ ?

ପ୍ରିୟ—ହଁ ରେ ମା, ମୁଁ ସତରେ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଛି । ତୋ' ପୁଅଟା ପରା ମତେ ପାଗଳ କରି ଦେଇଛି । (ଏତିକିବେଳେ ପୁଣି ଛୁଆର କାନ୍ଦ ଶୁଭିଲା)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଏଁ, Melord ! (ମିଲର୍ଡ) ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ହୋଇଗଲା ! Yes, I am going (ୟେସ୍ ଆଇଆମ୍ ଗୋଇଙ୍ଗ୍) (ଚାଲିଗଲେ)

ପ୍ରିୟ—ଦେଖିଲୁ ତ ମା' ! ମୁଁ ପାଖରେ ନାହିଁ ବୋଲି କେମିତି ଘର ଫଟେଇ କାନ୍ଦିଲାଣି ? ସେ ମୋ' ନାତିଟି ? (ହସି ହସି ଚାଲିଗଲେ, ଟିକିଏ ପରେ ଆସିଲେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର—ବଡ଼ ଉଲ୍ଲାସ ମନରେ ।)

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା !

ଚନ୍ଦନା—(ଅଭିମାନକରି) ଏତେ ଦିନ ପରେ ମନେ ପଡ଼ିଲା ?

ଦେବ—ମୁଁ ପରା ମଫସଲ ଟୁର୍ କରୁଥିଲି । ଟେଲିଗ୍ରାମଟି ଆଜି ସକାଳେ ପାଇଲି । ହଁ, ପୁଅ କାହିଁ ?

ଚନ୍ଦନା—ଭିତରେ ।

ଦେବ—ଭିତରେ ? ନା-ନା, ତାକୁ ତୁମ ପାଖରେ ରଖ, ଯେମିତି ସବୁ ମା'ମାନେ ରଖନ୍ତି ।

ଚନ୍ଦନା—Delivery (ଡେଲିଭରି) ପରଠୁଁ ମୋର ଜ୍ୱର ହଉଛି । ତେଣୁ ଡାକ୍ତର ପଟ୍ଟନାୟକ ପିଲାଟିକୁ ନିଜ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରଖିଛନ୍ତି ।

ଦେବ—ଓ, ବେଶ୍, ବେଶ୍—ତେବେ ଭିତରେ ଥାଉ । (ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇ ଭିତରକୁ ଗଲେ । ଟିକେ ପରେ ଖୁବ୍ ଖୁସି ମନରେ ଫେରି ଆସିଲେ) ଚନ୍ଦନା, ପୁଅଟା ଭାରି ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ସତେ ?

ଦେବ—ହଁ, ଠିକ୍ ତୁମରି ରୂପ ।

ଚନ୍ଦନା—ନା-ନା, ତୁମରି ରୂପ ଆଣିଛି ।

ଦେବ—ଉହୁଁ, ତୁମରି ।

ଚନ୍ଦନା—ନା—

ଦେବ—ହଁ । (ଦୁହେଁ ହସିଲେ) ସତ କହିବି ?

ଚନ୍ଦନା—କୁହ ?

ଦେବ—ଆଖି ଦୁଇଟି ଠିକ୍ ତୁମରି; ଆଉ ନାକଟା···

ଚନ୍ଦନା—ତୁମରି ।

ଦେବ—ବଡ଼ ଚାଲାଖ ଟୋକା । ମା' ବାପ କାହାରିକୁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିନି । ଉଭୟଙ୍କର ରୂପକୁ ଦେଖିନେଇ ଆଣିଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ହେଇଟି, ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି ।

ଦେବ—ଗୋଟିଏ କାହିଁକି, ଯେତୋଟି ଇଚ୍ଛା, କୁହ ?

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି, ଏଇ ଗୋଟିକ ଆମର ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଦେବ—ଆରେ, ହଉ ନା ଦଶ ବାରଟା—

ଚନ୍ଦନା—ହେଃ······

ଦେବ—ହଉ, ହେଲା । ଏଇ ଗୋଟିକ ଯଥେଷ୍ଟ । (ଭିତରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କହିଲେ) ହେଇଟି ବେଟା, ଆଉ ଭାଇ ଭଉଣୀ କାହାରି ସାଙ୍ଗ ଖୋଜିବୁ ନାହିଁ । ମାତାଜୀ ଖପା ହୋଇଯିବେ ।

ଚନ୍ଦନା—ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି···ଗୁଣର ଗୋଟିଏ ଥିଲେ ସେଇ ଆମର କୋଟିଏ । ତା' ଛଡ଼ା ମୋ' ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର

ଅବସ୍ଥା ତ ଦେଖୁଚ । ଡେଲଭରି ପରେ ପରେ ରକ୍ତ ଦେଇ ନ ଥିଲେ ବୋଧହୁଏ ବଞ୍ଚି ନ ଥା'ନ୍ତି । ପୁଅଟା ଜନ୍ମ ହେଲା ପରଠୁଁ ତାକୁ କୋଳରେ ବି ରଖି ପାରିଲିନି । ତେଣୁ ମୁଁ ଭାବୁଚି······

ଦେବ—କୁହ, ଚନ୍ଦନା ? କ'ଣ ତୁମେ ଭାବୁଚ, କୁହ—

ଚନ୍ଦନା—କଥା ରଖିବ ତ ?

ଦେବ—କୌଣସି ଦିନ କ'ଣ ତୁମ କଥା ମୁଁ ରଖିନି ?

ଚନ୍ଦନା—ତଥାପି······

ଦେବ—କୁହ ଚନ୍ଦନା, କୁହ ନା—ଆରେ କୁହ—

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ ଅପରେସନ୍ କରାଇ ନେବି ।

ଦେବ—(ଚମକି) ଚନ୍ଦନା !

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ ଜାଣେ, ତୁମେ ମନା କରିବ । ବେଶ୍, ମୁଁ କାହିଁକି ତୁମ ମନରେ କଷ୍ଟ ଦେବି ! ଗୁଡ଼ାଏ ଛୁଆ ହୁଅନ୍ତୁ; ମୋର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉ । ମୋର ଶୀଘ୍ର ମୃତ୍ୟୁ ହଉ !

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା !

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ ମରିଗଲେ ତୁମର କ'ଣ ଯାଏ ଆସେ । ତୁମର ତ ଗାଁରେ ଚମ୍ପାବତୀ ଅଛନ୍ତି ।

ଦେବ—ତୁମେ ତୁନି ହୁଅ, ଚନ୍ଦନା ।

ଚନ୍ଦନା—ମୋ' ପୁଅଟା ସିନା ଅନାଥ, ଅରକ୍ଷିତ ହୋଇଯିବ; (କୃତ୍ରିମକାନ୍ଦ) ତୁମର କ'ଣ ହବ ?

ଦେବ—ଚନ୍ଦନା !

ଚନ୍ଦନା—ଆଉ—

ଦେବ—କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦନା, ଏ ପ୍ରକାର ବେଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କୋଉ ଡାକ୍ତର ବା ରାଜିହେବେ ? ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନ ପରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅପରେସନ୍ କରାଯାଏ ।

ଚନ୍ଦନା—ସେ ନିୟମଟା କେବଳ ତୁମ ସରକାରୀ ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ଏ ସହରରେ ଅନେକ ଘରୋଇ ଡାକ୍ତର ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଉଚିତ ପାଉଣା ପାଇଲେ, ଯେ କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟ ମଧ୍ୟ ଅତି ସହଜରେ କରି ଦେଇ ପାରିବେ ।

ଦେବ—ବେଶ୍, ତୁମରି କଥା ହେବ । ତୁମର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପାଇଁ, ତୁମର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ, ତୁମର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁ କିଛି କରି ପାରିବ ! ତେବେ, ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମେ କାହିଁକି···ବରଂ ମୁଁ ···କ'ଣ ଖୁସି ତ ?

ଚନ୍ଦନା—ହୁଁ ! (ଦେବ ଚନ୍ଦନା ପାଖକୁ ଯାଇ ଚିବୁକଟି ଧରି ହଲାଇ ଦଉଥିଲେ, ଏତିକି ବେଳେ ଆସିଚନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର; ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଫେରି ଯିବାପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରି କହିଲେ)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସାନସାର୍, ବୁଢ଼ାସାର୍ ଡାକୁଚନ୍ତି—(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଦେବ—(ଟିକିଏ ବିଚଳିତ ହୋଇ) ଓ, ମୁଁ ଶୁଣି ଆସେ, ଚନ୍ଦନା ! (ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଚନ୍ଦନା ମୃଦୁ ହସୁଥା'ନ୍ତି । ହାତରେ ଖଣ୍ଡିଏ କାଗଜ ଧରି ବାହାରୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ପବିତ୍ର ମୋହନ)

ପବିତ୍ର – ନୂଆବୋଉ ! ତୁମର କୋଉ ଗୋଟିକ ପସନ୍ଦ, କହିବଟି ?

ଚନ୍ଦନା—କ'ଣ ?

ପବିତ୍ର—ନାଆଁ । ଏକୋଇଶା ଦିନ ପୁଅର ନାମ- କରଣ ହବ ନାଇଁ ? ଆଜି କଲେଜ କମନ୍ ରୁମ୍‌ରେ ବସି ପରା ଏ ତାଲିକାଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଚି । ଶୁଣ, ପହିଲି ନମ୍ବର ହେଲା— ସ୍ୱରୂପ କୁମାର ।

ଚନ୍ଦନା—ଉହୁଁ ।
ପବନ—ମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ ? ହଉ, ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଶୁଣ । ଦ୍ୱିତୀୟ ନାଁଟି—ତପନ କୁମାର ।
ଚନ୍ଦନା—ଭଲ ହେଉନି ।
ପବନ—ତେବେ ତୃତୀୟଟି ଶୁଣ । ନମ୍ବର ତିନିରେ ହେଲା—ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ।
ଚନ୍ଦନା—ତୁମକୁ କ'ଣ କଣ୍ଟୁ ଭଲ ନାଁ ମିଳୁନି ?
ପବନ—ଆହୁରି ଅନେକ ନାଁ ଅଛି—ଶୁଣ । ଚତୁର୍ଥଟି ହେଲା, ରାଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର । ଡାକ ନାଁ 'ରାଜା' ।
ଚନ୍ଦନା—ଏଇ ଗୋଟିକ ବେଶ୍ ହେଉଛି ।
ପବନ—ଆଜିଠୁଁ ତେବେ ପୁଅର ନାଁ 'ରାଜା' ରହୁ । (ଦୁହେଁ ହସିଲେ । ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର ହେଲା । ଆଲୋକିତ ହେଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା—ପୂର୍ବପରି **ଅଳିନ୍ଦ**ରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ଚମ୍ପା । ଚମ୍ପାର ଆଖିରେ ଲୁହ)
ଦେବ—ଗୋଟିଏ ସନ୍ତାନର ପିତା ହବା ପରେ ପରେ ଜନ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯୋଜନାଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବେଆଇନ୍ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ଚନ୍ଦନାର ସୁଖପାଇଁ, ତା'ର ଅଖଣ୍ଡ ରୂପ ଯୌବନ ପାଇଁ, ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ କରିବାକୁ ମୁଁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରି ପାରିଲିନି । ମୁଁ ଆଜି ମଣିଷ ହୋଇ ବି ମଣିଷ ନୁହେଁ, ଚମ୍ପା । ଏ ଦୁନିଆରେ ବାପ ହବାର ଅଧିକାର ମୋର ନାହିଁ । ଚିରଦିନ ପାଇଁ ସେ ସୌଭାଗ୍ୟରୁ ମୁଁ ବଞ୍ଚିତ । ତୁମେ ତେବେ କୁହ, ଚମ୍ପା—ମୋ' ଭଳି ଗୋଟାଏ ହତଭାଗ୍ୟ ପାଇଁ ତୁମ ନାରୀ ଜୀବନଟାକୁ ତୁମେ ବ୍ୟର୍ଥ କରିଦେବ କାହିଁକି ? କେଉଁ ଆଶାରେ ଏଠି ପଡ଼ି ରହିବ ? ତୁମେ ଫେରିଯାଅ, ଚମ୍ପା—ତୁମେ ଫେରିଯାଅ ।

ଚମ୍ପା—ନା-ନା-ନା, ତା' ହୋଇପାରେ ନା—ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଫେର
ଯାଇ ପାରିବି ନି । ଏଇଠି, ତୁମର ପାଦତଳେ ପଡ଼ି ରହିବି ।
ମତେ ମନା କରନା ! (ପାଦତଳେ ଲୋଟିଯାଇ)

ଦେବ—ଚମ୍ପା ! (ତୋଳ ଧରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ)

—ଡ୍ରପ—

ମଧ୍ୟମ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କକ୍ଷ

(ପୂର୍ବପରି ସଜ୍ଜିତ । ସମୟ—ସକାଳ ! ଖବର କାଗଜ ଖଣ୍ଡିଏ ଧରି ଆସିଲା ସପନା । ଟୁଲ ଉପରେ ରଖି, ଆସବାବ ପତ୍ର ଟିକିଏ ମଜାଡ଼ି ଭିତରକୁ ଯାଉଥିଲା । ଏତିକିବେଳେ ହାତରେ ବହି କେତେ ଖଣ୍ଡି ଧରି ଆସିଲେ ପବନ; ଲୁଚି ଲୁଚି ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିଲେ ।)

ପବନ—(ଗୁପ୍ତ ଗଳାରେ) ସପନା । ନୂଆବୌ କୋଉଠି ଅଛନ୍ତି କ'ରେ ?

ସପନା—ନିଦ ଯୋଉଠି ଥାଆନ୍ତି ।

ପବନ—ମାନେ ?

ସପନା—'ବେଡ୍ ଟି' ଖାଉଥିବେ ।

ପବନ—ଧେତ୍, କହିଲୁ Bed tea (ବେଡ୍ ଟି) ଖାଉଥିବେ ? ଆରେ କୋଉଠି ଅଛନ୍ତି କହ ! ବାହାରେ ନାହାଁନ୍ତି ତ ?

ସପନା—ମଲା, ଚଉଁରାରେ ପରା ପାଣି ଦଉଚନ୍ତି, ଦେଖି ପାରୁନା ?

ପବନ—ତେବେ ତ ସର୍ବନାଶ ।

ସପନା—ସର୍ବନାଶ ? କହୋ ଧ୍ୟାନବାବୁ, ପୂଜା ପାଠଟା ତମ ଆଖିକି ଏତିକି ଅଲକ୍ଷଣା ଦେଖାଗଲା ? ନାଇଁ ନାଇଁ—ଇଂରେଜି ପାଠ ପଢ଼ିଲ ବୋଲି ବଅଁ ଦେବତା କଣ୍ଟୁ ମାନିବ ନାଇଁ ?

ପବନ—ଆରେ, ସେ କଥା ନୁହେଁରେ ।

ସପନା—ଆଉ ?

ପବନ—ଶୁଣ୍ କହୁଚି, ତୁ ଟିକିଏ ଯାଇ ନୂଆବୋଉଙ୍କ ସାମନାରେ ଠିଆ ହେଇପଡ଼ । ମୁଁ ଚଟ୍‌କରି ଖସି ପଳେଇବି ।

ସପନା—ଖସି ପଳେଇବ ? କୁଆଡ଼େ

ପବନ—କଲେଜକୁ !

ସପନା—କଲେଜକୁ ତ ଯିବ, ଆଉ ଏତେ ଡରଭୟ କାହିଁକି ? ଲୁଚି ଲୁଚି କାହିଁକି ଯିବ ?

ପବନ—ଉପାୟ ନାହିଁ, ସପନା ! ଲୁଚି ଲୁଚି ନ ଗଲେ ପେଟେ ଖଟା ବାସି ପଖାଳ ଠୁଙ୍କିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ସପନା—(ହସି) ବୁଝିଲି ସାନବାବୁ ! ଏ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଖଟା ବାସି ପଖାଳ ସାଙ୍ଗକୁ ଗରମ ଶାଗ ଭଜା ଭାରି ମଜା ଲାଗିବ । ନାଆଁ ପାଉଁଶ ପାଉଁରୁଟି, ଅଣ୍ଡା ଚକୁଳିରୁ କ'ଣ ପାଇବ, କହିଲ ? ଯା ଯା, ସୁନା ପିଲଟି ପରି ପଖାଳ ଗଣ୍ଡିଏ ଖାଇ ଦେଇ କଲେଜକୁ ଯିବ ।

ପବନ—ଧେତ୍, ଭାଉଜଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ତୁ ବି ଭାରି ଅଡ଼ୁଆ ମଣିଷ ।

(ଏତିକି ବେଳେ ଆସିଲେ ଚମ୍ପା । ହାତରେ ପାଣି ତାଳ । ଏତେ ଦିନ ସହରରେ ରହି, ଘର-ସଂସାର କଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିନି ଅଶାତର ବେଶ ପୋଷାକରେ ହିଁ ନିଜକୁ ସଜାଇ ରଖିଚନ୍ତି)

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ହେଇଚି କି, ସପନା ?

ପବନ—ନାଇଁମ ନୂଆବୋ, ଆଜି ପେଟ ଭିତରଟା କାହିଁକି କାଟିଲି କାଟିଲି ପରି ଲାଗୁଚି ! ତେଣୁ ମୁଁ କହୁଥିଲି କ'ଣ କି·····

ସପନା—ବାସି ପଖାଳ ଖାଇବେନି ।

ଚମ୍ପା—କୋଉ ଦିନ ବାରଟା ଗୋଟାଏ ବେଳେ ଫେରିବ । ଇମିତି ଖାଲି ପେଟରେ ଗଲେ ତମ ଦେହ ରହିବଟି ? ଗୁଁ ଗୁଡ଼ାକ ଖାଇ ଖାଇ ତ ଦେହକୁ କଳାକାଠ କରି ସାରିଲଣି ।

ପବନ—ପଖାଳଗୁଡ଼ାକ ଖାଇ ଦେଇ ଗଲେ ପରା କ୍ଲାସରେ ଖାଲି ନିଦ ମାଡ଼ୁଚି ।

ଚମ୍ପା—ଅଭ୍ୟାସ ହେଇଗଲେ ସବୁ ଠିକ୍ ହେଇଯିବ । ଆସ ! (ନିଜେ ଭିତରକୁ ଆଗେଇଲେ)

ପବନ—(ହତାଶ ହେଇ ସପନାକୁ ଚାହିଁଲା)

ସପନା—ଖାଇବ ଯାଅ । ଶାଗ ପଖାଳ ପାଟିକୁ ଥରେ ରୁଚି ଗଲେ, ଅଣ୍ଡା ଚକୁଳିକୁ ପରା ଆଡ଼େଇ ଦବ । ପଖାଳ ଭିତରେ କିରାମତି କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ, ସାନ ବାବୁ !

ଚମ୍ପା—ମଲା, ଚାହିଁ ରହିଲ କ'ଣ ? ଆସ ! (ପବନର ହାତ ଧରି ଟାଣି ଟାଣି ନେଇ ଗଲେ)

ସପନା—ଯାଅ । (ସେମାନଙ୍କ ଯିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ତୃପ୍ତିର ସହିତ ହସୁ ହସୁ) ଯାଁ'କୁ ଯେ କହିବ ଘର । ଖାଲି ଘର ତ, ନୁହେଁ, ସରଗ । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ହୀରା କଣୀଟିଏ ଥାଉ ଥାଉ, କାଚ ଖଣ୍ଡିକୁ କେମିତି ଯେ ଆମ ବାବୁ ଲୋଭ କରୁଥିଲେ···

(ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଡାକି ଡାକି ଆସିଲେ । ଦେହରେ ବାହିର ପୋଷାକ)

ଦେବ—ସପନା, ଖବର କାଗଜ ଆସିଲାଣି ?

ସପନା—ହଁ ବାବୁ, ଆସିଲାଣି ! (ଦେବ କାଗଜ ପଢ଼ିବାକୁ ଚୌକିରେ ବସିଲେ । ସପନା ଡାକିଲା) ବାବୁ, ଦେଖିଲଣି ?

ଦେବ—କ'ଣ ?

ସପନା—ମା' ସାନବାବୁଙ୍କୁ କେମିତି ଜବରଦସ୍ତି ପଖାଳ ଖୁଆଇ ଦଉଚନ୍ତି । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇବାକୁ ଘର ସେ ଜମାରୁ ମଙ୍ଗୁ ନ ଥିଲେ ।

ଦେବ—(ଭିତରକୁ ଚାହିଁ, ତୃପ୍ତିର ସହିତ—) ସତରେ ସପନା, ଏତେ ସବୁ ସୁଖ, ଆନନ୍ଦ ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଅଛି ବୋଲି ମୁଁ କଳ୍ପନା ସୁଦ୍ଧା କରି ନଥିଲି । ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରତିମା ପ୍ରତି ମୁଁ କେତେ ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କରି ନଥିଲି ?

ସପନା—ତମେ କାହିଁକି କରିବ ମ ବାବୁ, ସବୁ ସେଇ ମନ୍ଦଗ୍ରହ କରେଇଥିଲା ନା !

ଦେବ—ହୁଁ ! (କାଗଜ ପଢ଼ିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲେ)

ସପନା—ବାବୁ !

ଦେବ—ଚା' ଆଣ୍ ।

ସପନା—ଆଚ୍ଛା । (ଚାଲିଗଲା । ପରେ ପରେ ଆସିଲେ ଚମ୍ପା; ହାତରେ ଚା' କପ୍)

ଚମ୍ପା—ଚା' ନିଅ ।

ଦେବ—(କାଗଜ ଉପରୁ ମୁହଁ ଉଠାଇ ଅପଲକ ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ)

ଚମ୍ପା—ମଲା, ଇମିତି ଚାହିଁ ରହିଲ କ'ଣ ? ନିଅ ।

ଦେବ—(ଚା' କପ୍ ନଇଁ ନଇଁ) ନା—ଖାଲି ଦେଖୁଥିଲି—

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ଦେଖୁଥିଲ ?

ଦେବ—ତୁମକୁ ।

ଚମ୍ପା—ମତେ ? କାହିଁକି ? ଆଜି କ'ଣ ନୂଆ ଦେଖୁଚ ?

ଦେବ—ନା, ନୂଆ ନ ହେଲେ ବି ପୁରୁଣା ନୁହଁ ।

ଚଂପା—ମାନେ ? (ଏତିକି ବେଳେ ପବନ ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ଖସି ପଳେଇ ଯାଉଥିଲେ କଲେଜକୁ)

ଦେବ—ପବନ !

ପବନ—(ଅଟକି ଯାଇ) କ'ଣ, ଭାଇ ?

ଦେବ—ତତେ ପରା କହିଥିଲି—ନୂଆବୋଉକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଦୁଇ ଚାରିଖଣ୍ଡ ଭଲ ଶାଢ଼ୀ କିଣି ଆଣିବୁ ବୋଲି ?

ପବନ—ଯିବାକୁ ସେ ରାଜି ହେଲେ ସିନା ? କାଲି ମୁଁ **Calcutta cloth house** (କ୍ୟାଲକାଟା କ୍ଲଥ୍ ହାଉସ୍)ରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଶାଢ଼ୀ ଆଣି ଦେଇଥିଲି ଯେ, ତାକୁ ସେ ପସନ୍ଦ କଲେ ନାହିଁ । ଫେରାଇ ଦେଲେ ।

ଚମ୍ପା—ସତରେ, ତୁମ ଭାଇ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଶାଢ଼ୀଟିଏ ଆଣି ଦେଇ-ଥିଲେ । ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଭାବିଲି—ମୋ'ର ଭଉଣୀଟିଏ ଏ ଘରକୁ ଆସିଗଲେ ତା'ର ବେଶ ପୋଷାକ, ହସ ଖୁସି ପାଇଁ ମତେ ଆଉ ଜମାରୁ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବନି ନାଇଁ ?

ପବନ—ଯାଃ—ନୂଆବୋଉ ! ତମେ···(ଲାଜରା ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ)

ଚମ୍ପା—(ହସି) ମଲା, ଏତେ ଲାଜ କାହିଁକି ? ସତେ ଯେମିତି ବାହା-ସାହା ହୋଇ ଘର ସଂସାର କରିବ ନାଇଁ ?

ଦେବ—ପିଲାଟା କେତେ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିକ ଆଣିଥିଲା, ତାକୁ ଫେରାଇ ଦେଲ କାହିଁକି ?

ଚମ୍ପା—ଆଉ କ'ଣ ସେଇଟାକୁ ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି ? ସେଇଟା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଶାଢ଼ୀ ହୋଇଚି ? ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଆଉ ମୋ' ମହତ ରହନ୍ତାଟି ? ଏଡ଼ିକି ପତଳା ଯେ, ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଦେହର ମଳି

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫୁଟି ହୁଅନ୍ତା । ତାକୁ ପିନ୍ଧି ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଆଗରେ କ'ଣ ଠିଆ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ?

ଦେବ—ସତରେ ଚମ୍ପା, ତୁମ ନିକଟରେ ମୁଁ ହାରି ଯାଇଛି ।

ଚମ୍ପା—ହାରି ଯାଇଚ ବୋଲି ତ ଏତେ ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ପାରିଛି । ତା' ନହେଲେ ଆଜି ଯେ ମୋ' ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା···?

ଦେବ—ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଇକଥା ଭାବୁଚି, ଚମ୍ପା । ଭାବିଲା ବେଳେ ମୋ' ପିଲାଦିନର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଚି । 'ଶିଶୁ-ସାହିତ୍ୟ'ରେ ପଢ଼ିଥିଲି—ବିଲୁଆଟିଏ ଅଙ୍ଗୁର ଖାଇବାକୁ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ବିଫଳ ହେଲା । ଶେଷରେ କହିଲା—ଅଙ୍ଗୁର ଗୁଡ଼ାକ ଭାରି ଖଟା । ଠିକ୍ ତୁମେ ସେମିତି ନିଜର ସୁନ୍ଦର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଅକ୍ଷେମ କରି ପାରିଚ ବୋଲି, ଆଜିର ଏ ହୀନ ଅବସ୍ଥାକୁ ଭାରି ଭଲପାଇ ବସିଚ ।

ଚମ୍ପା—ଦେଖିଲ, ପୁଣି···

ଦେବ—ନ କହିବି କେମିତି, ଚମ୍ପା ! ତୁମ ସୁନ୍ଦର ନାରୀ ଜୀବନଟା ଇମିତି ଭାବରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ, ଅଥଚ ମୁଁ···

ଚମ୍ପା—ଦେଖ, ତମକୁ ମୋ'ରାଣ । ଏମିତି ପଦ ଆଉ କେବେ କହିବ ନା···?

ଦେବ—ଏତେ ସବୁ ଆନ୍ତରିକତା ଭିତରେ ତୁମେ ସିନା ମତେ ଭୁଲେଇ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଚ; ହେଲେ ମୁଁ ଯେ ନିଜକୁ ଭୁଲି ପାରୁନି, ଚମ୍ପା । ବାରମ୍ବାର ମୋ' ଅପରାଧର ପ୍ରେତ ମତେ ଢଳଢଳ କରି ଡ଼ାଉଁଧ କରୁଚି । ମୋ' ପରି ଗୋଟାଏ କକ୍ଷଚ୍ୟୁତ ତାରାର ଲକ୍ଷ୍ୟଚ୍ୟୁତ ଗତି ପଥରେ ତୁମର ଏ ଦିଗ୍ ଦର୍ଶନ ଅର୍ଥହୀନ ସିନା—?

ଚମ୍ପା—ବନ୍ଧ୍ୱଗଲା ସୁଅ କ'ଣ କେବେ ଲେଉଟି ଆସେ ? ତା' ପାଇଁ ତୁମେ କାହିଁକି ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛ ? ତୁମ ଭାଇ ପବନ ତ ଅଛନ୍ତି । ଠାକୁରେ ଦୟା କଲେ—କେତେ କୁନି-ମୁନି ଏ ଘରେ ଖେଳି ବୁଲିବେ ।

ଦେବ—ଆଚ୍ଛା, ଚମ୍ପା—

ଚମ୍ପା—ଉଁ—

ଦେବ—ସତ କହିବ ?

ଚମ୍ପା—କେବେ କ'ଣ ମିଛ କହିବା ଶୁଣିଚ ?

ଦେବ—ତୁମେ କ'ଣ କୌଣସି ଦିନ ନିଜକଥା ଚିନ୍ତା କରନା ?

ଚମ୍ପା—ଆବଶ୍ୟକ ହେଇନି ?

ଦେବ—ମାନେ ?

ଚମ୍ପା—ସବୁକଥା ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ତୁମେ ତ ଅଛ ।

ଦେବ—ସତରେ ତୁମେ କ'ଣ, ଚମ୍ପା ?

ଚମ୍ପା—ସାଧାରଣ ନାରୀଟିଏ । ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ—ଚମ୍ପା । (କଥାର ଧାରା ବଦଳାଇ) ହଉ, ଉଠ । ଗାଧେଇବ । ଦିନ ଆଠି ଆଠଟା ବାଜିଲାଣି । ଏତେବେଳ ଯାଏ ଇମିତି ବାସି ଲୁଗାରେ ରହନ୍ତି ? ଆଣ । ମୁଁ ସାବୁନ, ଗାମୁଛା ଗାଧୁଆ-ଘରେ ରଖି ଦେଉଚି । (ଚାଲିଗଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚମ୍ପାର ଯିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ଏକ ଲୟରେ । ଆସିଚି ସପନା)

ସପନା—ବାବୁ, ବାବୁ ମ—

ଦେବ—ଉଁ, କ'ଣ ?

ସପନା—ମତେ ଆଜିଠୁଁ ଛୁଟି ଦିଅ, ବାବୁ !

ଦେବ—ଛୁଟି ? କାହିଁକି ?

ସପନା—ନାଇଁ ବାବୁ, ମୁଁ ଏ ଘରେ ଆଉ ରହି ପାରିବନି ।

ଦେବ—ରହି ପାରିବୁନି ! କାହିଁକି ?

ସପନା—ମୁଁ କ'ଣ ଏ ଘରେ ପଡ଼ି ରହିବି କୋଡ଼ିଆ ହବାକୁ ? ଘର ଗୋଟାକ ଯାକର କାମ ତ ଏକା ମା'ଙ୍କ ହାତକୁ ନିଅଣ୍ଟ ହେଲା । କହିଲେ କହୁଚନ୍ତି—ମୋ' ଘର କାମ ତୁ କୁଆଡ଼ି ବୁଝିବୁ ? ତୋ' ହାତରେ କ'ଣ ହବ ? ପୁରୁଷ ପୁଅଗୁଡ଼ାକ ଯଦି ଘରକରଣା କରି ପାରୁଥା'ନ୍ତେ ମାଇପିମାନଙ୍କର ଜନମ କୁଆଡ଼େ ହେଇ ନଥାଆନ୍ତା !

ଦେବ—(ହସି ହସି) ଓ, ଏଇଥିପାଇଁ ତୁ ଚାଲିଯିବୁ କହୁଚୁ ?

ସପନା—ହଁ ବାବୁ, ମତେ ଖାଲି ମଠରେ ଭଡ଼ାଟା ଦେଇ ଦିଅ—ମୁଁ ଗାଁକୁ ଚାଲିଯିବି ।

ଦେବ—ମା'ଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ସାରିଲୁଣି ତ ?

ସପନା—ସେ କ'ଣ ମତେ ଯିବାକୁ ଦେବେ ?

ଦେବ—ତେବେ ଯିବୁ କେମିତି ?

ସପନା—ସତେ ତ ବାବୁ ! ଯିବି କେମିତି ? ମା'ଙ୍କୁ ନ କହି ଚାଲିଗଲେ ତ କଥାଟା ଭାରି ଖରାପ ହବ । କହିବେ—ନିମକ ହାରାମ ବୁଢ଼ାଟା, ଏତେ କାଳ ରହିଲା, ଶେଷରେ କିଛି ନ କହି, ନ ପୋଛି ଚାଲିଗଲା ?

ଚମ୍ପା—(ଭିତରୁ ଡାକିଲେ) ସପନା, ବାବୁଙ୍କୁ କହ—ଗାଧେଇ ଯିବେ ।

ସପନା—ବାବୁ, ଚାଲ, ଗାଧେଇବ । ଚାଲ ! (ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଉଠି ଭିତରକୁ ଗଲେ । ପଛେ ପଛେ ସପନା ମଧ୍ୟ ଚାଲିଗଲା । ଟିକିଏ ପରେ ବାହାରୁ ଆସିଲେ ପବନ । ଦେହରେ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତାପ ଭରି ଯାଇଛି, ମୁଣ୍ଡ ବନ୍ଧା ମଧ୍ୟ ! ଚା' ଟେବୁଲ ପାଖରେ ଥିବା ଚୌକି ଉପରେ ଲଥ କରି ବସି ପଡ଼ି ଡାକିଲେ)

ପବନ—ନୂଆବୋ ! ନୂଆବୋ !

ଚମ୍ପା—(ଭିତରୁ ଆସିଲେ) ହଠାତ୍ ତୁମେ ଫେର ଆସିଲେ ଯେ ପବନ ! କ'ଣ କଲେଜ ଛୁଟି ହେଇଗଲା ?

ପବନ—ନାଇଁ ନୂଆବୋ, ମୁଣ୍ଡଟା ଖୁବ୍ ବିନ୍ଧୁଚି । ତେଣୁ ଫେରି ଆସିଲି ।

ଚମ୍ପା—ହଠାତ୍ ତୁମର ଇମିତି କ'ଣ ହେଇଗଲା ? (ଦେହରେ ହାତ ଦେଇ) ଏଁ, ତୁମ ଦେହ ଯେ ତାତିରେ ଖଇଫୁଟି ଯାଉଚି ? ମୁଁ ଅଲକ୍ଷଣୀ ସକାଳଠାରୁ ବାସି ପଖାଳ ଗୁଡ଼ାକ ଖୁଆଇ ଦେଲି ? (ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ) ଆରେ ସପନା, ସପନା—

ସପନା—(ଆସି) କ'ଣ ମା ?

ଚମ୍ପା—ଆରେ ଯା, ଜଲଦି ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣ୍ !

ପବନ—ନାଇଁ ସପନା, ସାମାନ୍ୟ ଜର ପାଇଁ ତୁମେ କାହିଁକି ଇମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ପଡ଼ୁଚ ? ମୁଣ୍ଡଟା ଟିକିଏ ବିନ୍ଧୁଚି, କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବଟିକା ଖାଇଦେଲେ ଭଲ ହେଇଯିବ ।

ଚମ୍ପା—(ସପନାକୁ) ଆରେ, ଚୁହିଁ ରହିଲୁ କ'ଣ ? ଯା—ଔଷଧ ଟିକିଏ ନେଇଆ ।

ସପନା—(ଯାଉ ଯାଉ) କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧା ବଟିକା ଆଣିବି,ସାନବାବୁ ?

ପବନ—ହଁ । (ସପନା ଯାଉଥିଲା)

ଚମ୍ପା—ଆରେ, ପଇସା ନେଇଯା—(କାନିରୁ ପଇସା ବାହାର କରି ଦେଇ) ଜଲଦି ଫେରି ଆସିବୁ ।

ସପନା—ହଉ । (ଚାଲିଗଲା)

ପବନ—(ନିଜେ ନିଜେ ମୁଣ୍ଡ ଚପୁଥିଲେ)

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ଭାରି ବିନ୍ଧୁଚି ? ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡ ଚପିଦେବି ? (ଚପିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ)

ପବନ—(ବାଧା ଦେଇ) ନାଇଁ, ନୂଆବୌ । ଥାଉ । ତମେ···

ଚମ୍ପା—କାହିଁକି ? ତୁମର ସାମାନ୍ୟ ସେବା କଲେ କ'ଣ ମୋ'ର ଅପରାଧ ହୋଇଯିବ ? ବେଦ ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବ ?

(କଥା ଭିତରେ ଆସିଚନ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ର)

ଦେବ—କ'ଣ ହୋଇଚି, ଚମ୍ପା ?

ଚମ୍ପା—ଦେଖିଲ, ହଠାତ୍ ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ଦେହରେ କେମିତି ଜର ଖୁନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ସେଥିରେ ପୁଣି ସକାଳଠାରୁ ଥଣ୍ଡା ପାଣିରେ ଗାଧୋଇ, ବାସି ପଖାଳ ଖାଇ ଦେଇଚନ୍ତି । ଜରଟା ଯେବେ ବଢ଼ିଗଲା···(ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଧରି ସପନା ଫେରି ଆସିଚି)

ସପନା—ବାବୁ ! ଅଫିସ ଚପରାସୀ ଏ ଚିଠିଟା ଦେଇଗଲା । ନିଅ—(ଚିଠିଟି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଲା)

ଚମ୍ପା—କ'ରେ, ଔଷଧ ଆଣିଲୁ ?

ସପନା—ନାଇଁ ମା' । ବାଟରୁ ଏଇ ଚିଠିଟା ପାଇ ଫେରି ଆସିଲି । ଚପରାସୀ କହିଲା—କୁଆଡ଼େ ଜରୁରୀ ଚିଠି ।

ଚମ୍ପା—ହଉ, ବେଗେ ଯା—(ସପନା ଚାଲିଗଲା ପବନ ପ୍ରତି—) ତମେ ଭିତରକୁ ଚାଲ, ପବନ । ଶେଯଟା ପକେଇ ଦେବି । ଟିକିଏ ଶୋଇ ପଡ଼ିବ । (ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚିଠିଟି ପଢ଼ି ସ୍ଥାଣୁ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଚନ୍ତି)

ପବନ—ଆଜ୍ଞା ! (ଉଠି ଭିତରକୁ ଗଲେ)

ଚମ୍ପା—ହଁ, ଆଜି ତମେ ଟିକିଏ ବେଗେ ଅଫିସରୁ ଫେରି ଆସିବ । ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବା ।

ଦେବ—ଆଜିଠୁ ଆଉ ଅଫିସକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାଇଁ, ଚମ୍ପା ।

ଚମ୍ପା—ମାନେ ? ଆଜି ତମେ ଅଫିସକୁ ଯିବ ନାଇଁ ?

ଦେବ—ନା —

ଚମ୍ପା—(ବସ୍ମିତ ହୋଇ) କାହିଁକି ? କ'ଣ ହେଲା ? ଅଫିସକୁ ଯିବନା କାହିଁକି ?

ଦେବ—ମତେ Suspend (ସସ୍‌ପେଣ୍ଡ୍) କରା ଯାଇଛି ।

ଚମ୍ପା—ମାନେ ?

ଦେବ—ମାନେ, ଆଉ କିଛିଦିନ ପରେ ମତେ ଚାକିରୀରୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯିବ ।

ଚମ୍ପା—(ଚମକି) ବରଖାସ୍ତ କରାଯିବ ? କାହିଁକି ? ତୁମର ଅପରାଧ କ'ଣ ?

ଦେବ—ବର୍ତ୍ତମାନର ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଦୁଇଟି ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ୱାମୀ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମତେ ବରଖାସ୍ତ କରାଯିବ ।

ଚମ୍ପା—ଏଁ, ନା-ନା, ତା' ହୋଇ ପାରେନା—

ଦେବ—ନ ହବ କେମିତି, ଚମ୍ପା ?

ଚମ୍ପା—କାହିଁକି ହବ ? ତୁମେ ତ ଦୁଇଟି ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ୱାମୀ ନୁହଁ !

ଦେବ—(ବିସ୍ମୟରେ) ଚମ୍ପା !!!

ଚମ୍ପା—ତୁମେ ତୁମର ସରକାରଙ୍କୁ କୁହ—ତୁମେ ଦୁଇଟି ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ୱାମୀ ନୁହଁ ।

ଦେବ—ଏ ପ୍ରକାର ମିଥ୍ୟା କୈଫିୟତ ଦେଲେ କ୍ଷମା ମିଳିପାରେନା, ଚମ୍ପା ।

ଚମ୍ପା—ମିଥ୍ୟା କୈଫିୟତ ବୋଲି କିଏ କହୁଛି ?

ଦେବ—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ ସତ୍ୟକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବିନି !

ଚମ୍ପା—କଚେରୀର ବିଚାରରେ ଯେତେବେଳେ ଅସ୍ୱୀକାର ହୋଇଛି, ତୁମେ ସେକଥା ନ କହିବ କାହିଁକି ?

ଦେବ—ଚମ୍ପା !!

ଚମ୍ପା—ହଁ, କଚେରୀ ରାୟ ଦେଇଚି, ମୁଁ ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ନୁହେଁ । ଆଇନର ନ୍ୟାୟ ବିଚାରରେ ମୁଁ ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରିନି । ଆଇନର ହୁକୁମକୁ ସରକାର କେବେ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତୁମେ ମନା କରନା, ଚାକିରୀ ଚାଲିଯିବ । ଆମ ସଂସାର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ଯିବ । ତୁମର ମାନ, ସମ୍ମାନ ତଳେ ପଡ଼ିଯିବ । ପରିବାରର ଭବିଷ୍ୟତ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ।

ଦେବ—କିନ୍ତୁ ଯାହା ଘଟିଚି ସତ...

ଚମ୍ପା—ସତ ନୁହେଁ, ସବୁଗୁଡ଼ାକ ମିଛ ।

ଦେବ—(ବିସ୍ମୟେ) ଚମ୍ପା !!

ଚମ୍ପା—ମୁଁ ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ନୁହେଁ, ତୁମ ପଦସେବିକା; ତୁମର ଦାସୀ ।

(ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ଦେବ—ଚମ୍ପା !!

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଳନ୍ଦ

(ସପନା ଭିତରୁ ଆସି ସିଧା ସିଧା ଚାଲିଯାଉଥିଲା ବାହାରକୁ । ପଛରୁ ଡାକ ଡାକ ପ୍ରବେଶ କଲେ ପବନ)

ପବନ—ସପନା, ସପନା, ଆରେ ଶୁଣ୍—

ସପନା—ନାଇଁ ସାନବାବୁ, ମୁଁ କିଛି ଶୁଣି ପାରିବିନି ।

ପବନ—କିଛି ଶୁଣିପାରିବୁନି ! ମାନେ ?

ସପନା—ମାନେ, ଏଣିକି ଆଉ ତୁମମାନଙ୍କର କଥା ଶୁଣା ଯିବ ନାଇଁ ! ମତେ ଶୁଣେଇଲା ବାଲା, ହୁକୁମ ଦେଲା ବାଲା, ବଡ଼ ହାକିମ ଆସି ଯାଉଚି···! ତେଣୁ ତୁମ କଥା ଆଉ ଶୁଣା ଯିବ ନାଇଁ ?

ପବନ—କିଏ ଆସୁଚି କ'ରେ ?

ସପନା—ବଡ଼ ହାକିମ !

ପବନ—ବଡ଼ ହାକିମ ?

ସପନା—ହଁ, ଘରି ବଡ଼ ହାକିମ । ବୁଝି ପାରିଲ ନାଇଁ ? ଆଉ ଏଇଥିରେ ସାନବାବୁ ତୁମେ କୁହ, କଲେଜରେ ସବୁବେଳେ ଫାଷ୍ଟ ହଉଚ ? ହଁ ଶୁଣ···(କାନରେ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି କହିଲା)

ପବନ—ଏଁ !!! (ଖୁସି ହୋଇ)

ସପନା—ହଁ !···(ଚାଲିଗଲା)

ପବନ—ନୂଆବୋଉ, ନୂଆବୋଉ—

ଚମ୍ପା—(ଆସିଚ) କ'ଣ କି ? ଏମିତି ଘରପୋଡ଼ିଆ ଡାକ ଛାଡ଼ିଚ କାହିଁକି ?

ପବନ—(ଗମ୍ଭୀରତାର ସହିତ) ତୁମେ ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କରିଚ !

ଚମ୍ପା—(ବିସ୍ମୟହୋଇ) ଅନ୍ୟାୟ କରିଚି ?
ପବନ—ଭୀଷଣ ଅପରାଧ ମଧ୍ୟ ।
ଚମ୍ପା—କ'ଣ ତୁମେ କହୁଚ, ପବନ ?
ପବନ—ତୁମକୁ ଶାସ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
ଚମ୍ପା—ଶାସ୍ତି ? କାହିଁକି ?
ପବନ—ତୁମେ ପରା ଅପରାଧିନୀ !
ଚମ୍ପା—କି ଅପରାଧ ମୁଁ କରିଚି ?
ପବନ—କହିଲି ପରା—ଭୀଷଣ ଅପରାଧ ତୁମେ କରିଚ । ତେଣୁ ଶାସ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଅ ।
ଚମ୍ପା—ବାଃରେ । ମୋର ଅପରାଧ କ'ଣ କିଛି ନ ଜାଣି ଶାସ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବି ?
ପବନ—ଅଲବତ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରଥମେ ଶାସ୍ତି । ତା'ପରେ ତୁମ ଅପରାଧ ଶୁଣାଇ ଦିଆଯିବ ।
ଚମ୍ପା—ବେଶ୍, କି ଶାସ୍ତି ଦବ—ଦିଅ—
ପବନ—ଏଠିକି ଆସ !
ଚମ୍ପା—(ତଦ୍ରୂପ ପାଖକୁ ଗଲା)
ପବନ—ଆଖି ବନ୍ଦକର ।
ଚମ୍ପା—ଆଖି କାହିଁକି ବନ୍ଦ କରିବି ?
ପବନ—ଶାସ୍ତି ପରା ଦିଆଯିବ ? ହୁଁ, ଶୀଘ୍ର ବନ୍ଦକର ।
ଚମ୍ପା—ହଉ ହେଲା, ବନ୍ଦ କଲି । (ଆଖି ବନ୍ଦକରି)
ପବନ—ହାତଯୋଡ଼ ।
ଚମ୍ପା—ଏ ସବୁ କ'ଣ ହେଉଚି ପବନ ?
ପବନ—ଶାସ୍ତି, ଶାସ୍ତି । ହୁଁ, ବନ୍ଦକର ।
ଚମ୍ପା—(ତଦ୍ରୂପ ଆଖି ବନ୍ଦକରି ହାତଯୋଡ଼ିଲା)
ପବନ—ମୁଁ ଯାହା କହିବି, ତୁମେ ସେଇଆ କହିବ । ବୁଝିଲ ?

ଚମ୍ପା—ହଉ ହେଲା, କୁହ—

ପବନ—କୁହ, ହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ—

ଚମ୍ପା—ହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ।

ପବନ—ଆହେ ମହାବାହୁ—

ଚମ୍ପା—ଆହେ ମହାବାହୁ !

ପବନ—ହେ ଚକାଡୋଳା !

ଚମ୍ପା—ହେ ଚକାଡୋଳା—

ପବନ—ଶୀଘ୍ର—

ଚମ୍ପା—ଶୀଘ୍ର—

ପବନ—ସୁନ୍ଦର—

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ? (ସଙ୍କିତ ହେଇ)

ପବନ—ଆଃ, ମୁଁ ଯାହା କହୁଚି, ତୁମେ ସେଇଆ କୁହ ! କୁହ, ସୁନ୍ଦର—

ଚମ୍ପା—ସୁନ୍ଦର—

ପବନ—ପୁତ୍ର-ରତ୍ନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉ !

ଚମ୍ପା—ହେ, ଦୁଷ୍ଟ ! (ଲାଜସ୍ତ ହେଇ ଭିତରକୁ ଯାଉଥିଲା)

ପବନ—ନୂଆବୌ, ନୂଆବୌ, ଶୁଣ—(କାନଧରି ଟାଣିଲା)

ଚମ୍ପା—ଆଃ, ଛାଡ଼ନା—

ପବନ—ଉହୁଁ ! ନ କହିଲେ ଜମା ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ ।

ଚଂପା—କ'ଣ କହିବି ?

ପବନ—ସେଇକଥା ।

ଚଂପା—ସେଇକଥା ? କୋଉ କଥା ?

ପବନ—ସେଇକଥା—ମାନେ, ମାନେ—ନାହିଁ ଥାଉ, ପରେ କହିବି ।

ଚଂପା—ମଲା, କୁହନା—

ପବନ—ଠିକ୍ ଜବାବ ଦବ ତ ?

ଚଂପା—କଥାଟା କ'ଣ ଆଗ ଶୁଣେଁ ?
ପବନ—କଥାଟି ହେଲା··(ଭାବ ଭାବ ଦୁଇଟି ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ) ହୁଁ, ଧର ।
ଚଂପା—କ'ଣ ଧରିବି ?
ପବନ—ଆଃ, ଡେରି କରନା । ଚଟା-ପଟ୍ ଗୋଟାଏ ଆଙ୍ଗୁଠି ଧରି ପକାଅ । ତା'ପରେ, ହୁଁ—ଧର···
ଚମ୍ପା—(ଆଙ୍ଗୁଠି ଧରି) ହଉ, ଧରିଲି ।
ପବନ—ତୁମର···ପୁଅ ହବ ।
ଚମ୍ପା—ହେ···(ଲାଜରେ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଗୃଲିଗଲା)
ପବନ—ନୂଆବୋ-ନୂଆବୋ-(ଡାକ ଡାକ ଯାଉଥିଲା ପଛେ ପଛେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆସିବାର ଦେଖି ନିଜେ ଲାଜରେ ବାହାରକୁ ଗୃଲିଗଲା)
ଦେବ—କ'ଣ କରେ ? ପବନ·····ଚମ୍ପା!—
(କିଛି କାହାଠୁ ଜବାବ ପାଇଲେନାହିଁ । ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ପରେ ଡାକିଲେ) ସପନା, ସପନା—
ସପନା—(ବାହାରୁ ଆସିଚି । ହାତରେ କେରାଏ ସଜନା ଶାଗ)
ଦେବ—କ'ରେ, ଯେତି ସବୁ କ'ଣ ?
ସପନା—(ଖୁସିହୋଇ) ମା'ଙ୍କର ପରା ମନ ହୋଇଚି ବାବୁ ।
ଦେବ—ମନ ହୋଇଚି ? ଏଇ ଅପୂର୍ବ ଜିନିଷ ପାଇଁ ?
ସପନା—ତୁମେ ସେକଥା କୁଆଡ଼ୁ ବୁଝିବ ବାବୁ ? ଏତିକି ବେଳେ ପରା ଏମିତି ଚିଜ ସବୁ ଖାଇବାକୁ ମନ ଖୋଜେ । ବୁଝିଲ ବାବୁ; ମନ ଖୋଜିଲା ଚିଜ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇଲେ ପିଲାର ପାଟିରୁ ପରା ଦେଢ଼ ବରଷଯାକେ ନାଳ ବୋହୁଥିବ ।
ଦେବ—(ଚମକି ଉଠିଲେ) ସପନା !

ସପନା—ହେଇଟି ବାବୁ, ମା' ମାନସିକ କରିଚନ୍ତି, ପୁଅଟିଏ ହେଲେ ଲୋକନାଥଙ୍କୁ ସୁନାର ସାପଟିଏ ଦେବେ ।

ଦେବ—ସପନା—!!!

ଚମ୍ପା—(ଭିତରୁ ଡାକଲେ) ସପନା !

ସପନା—ଯାଉଚି, ମା ! (ଚାଲିଗଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସପନାର ଯିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ କିଛିକ୍ଷଣ ପାଇଁ । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରଟା ଯେମିତି ତାଙ୍କର ଗୋଳମାଳ ହୋଇଗଲା । ରାଗ, ଘୃଣା, ଇର୍ଷା, ଦୁଃଖରେ ସେ ଯେମିତି ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରୁନଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ କାନ ପାଖରେ ଯେମିତି ଶୁଣାଗଲା)

ଚନ୍ଦନା—(କଣ୍ଠସ୍ୱର) ଶୁଣ, ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ଚରିତ୍ରକୁ ମୁଁ ସନ୍ଦେହ କରେ । ତେଣୁ ସେ ଏଣିକି ହଷ୍ଟେଲ କମ୍ବା ମେସ୍‌ରେ ରହି ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତୁ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଅତି ଅସଂଯତ । ବଡ଼ କନ୍ଦର୍ପ! ସେ ଲମ୍ପଟ, କାମୁକ, ଦୁଃଶ୍ଚରିତ୍ର ।

ଚମ୍ପା— କଣ୍ଠସ୍ୱର) ତୁମର ସାମାନ୍ୟ ସେବା କଲେ କ'ଣ ମୋର ଅପରାଧ ହୋଇ ଯିବ ? ବେଦ ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବ ?

ସପନା—(କଣ୍ଠସ୍ୱର) ବାବୁ, ଦେଖିଲଣି । ମା' ସାନବାବୁଙ୍କୁ କେମିତି ଜବରଦସ୍ତି ପଖାଳ ଖୁଆଇ ଦଉଚନ୍ତି । ସକାଳଠାରେ ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇବାକୁ ପର ସେ ଜମା ମଙ୍ଗୁନଥିଲେ ।

ଚମ୍ପା—(କଣ୍ଠସ୍ୱର) ବହିଗଲା ସୁଅ କ'ଣ କେବେ ଲେଉଟି ଆସେ ? ତା' ପାଇଁ ତୁମେ କାହିଁକି ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଚ ? ତୁମ ଭାଇ ପବନ ତ ଅଛନ୍ତି । ଠାକୁରେ ଦୟା କଲେ, କେତେ କୁନିମୁନି ଏ ଘରେ ଖେଳି ବୁଲିବେ ।

ଦେବ—(ପାଗଳଙ୍କ ପରି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ) ଚମ୍ପା !!!

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

(ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁଙ୍କ ପୂର୍ବ-ବର୍ଣ୍ଣିତ କକ୍ଷ । ସମୟ—ସନ୍ଧ୍ୟା । ମଞ୍ଚ ଆଲୋକିତ ହେବା ପରେ ଦେଖାଗଲା—ଚନ୍ଦନା ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବୀଙ୍କ ସମାବେଶରେ ନୃତ୍ୟନାଟିକାର ରିହର୍‌ସଲ୍‌ରେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।)

—ଗୀତ—

ବନ୍ଧୁ :— ବାନ୍ଧବୀ··ବାନ୍ଧବୀ··ବାନ୍ଧବୀ··ଟିକଏ ଆସ ।

ସ୍ତ୍ରୀ :— (ପ୍ରବେଶ) ଆରେ, ତୁମେ ? ବସ ।

ବନ୍ଧୁ :— ଆଜି ବସିବାକୁ ତର ନାହିଁ,
ତୁମେ କାମ ସାରିବଟି ଯାଇ ।

ସ୍ତ୍ରୀ :— ଏତେ ତର-ତର କାହିଁକି ମ ଆଜି—
ସେ ତ ନାହାନ୍ତି ଘରେ ।
ଏଡ଼ିକ କାନ୍ଦୁରୀ ହେଉଛି ଛୁଆଟା—
ଦିନ-ରାତି ଖଟି ମରେ ।

ବନ୍ଧୁ :— ବାନ୍ଧବୀ··ବାନ୍ଧବୀ··ବାନ୍ଧବୀ··ଟିକେ ଆସ—
ଯାଅ ଶାଢ଼ୀଟା ବଦଳି ଦେବ,
ଦେଖ, ମ୍ୟାଚ୍ କରି ପିନ୍ଧିଥିବ ।
ସେଦିନ ପରିକା ନେଳିଆ ଶାଢ଼ୀ,
ନାଲି ବ୍ଲାଉଜ୍ ନଥିବ ।
ଗନ୍ଧିଆକୁ ଡାକି କହ ମିଠା କରି—
ଛୁଆଟାକୁ ଧରିଥିବ,
ବାବୁ ଆସିଗଲେ, ପିଲାଟାକୁ ତାଙ୍କ—
କୋଳରେ ଧରାଇ ଦେବ ।

ସ୍ୱାମୀ :— (ପ୍ରବେଶ)
ବନ୍ଧୁ :— ଆରେ, ନମସ୍କାର ! ଆସନ୍ତୁ···ଆସନ୍ତୁ···
ସ୍ୱାମୀ :— କିଏ ଆପଣ ?
ସ୍ତ୍ରୀ :— ଉଁ ! ସେ ଦିନ ତୁମକୁ କହିଥିଲି ପରା,
ସିଏ ମୋ ଧରମ ଭାଇ !
ସ୍ୱାମୀ :— ଓ, ଇଏ ବି ତୁମର ଭାଇ ?
ହଉ, ଭଲ କଥା, ରାଗ ନାହିଁ ।
ଏଇଠି କାହିଁକି ଛିଡ଼ା କରାଇଛ —
ବସାଅ ଘରକୁ ନେଇ ।
ବନ୍ଧୁ :— ଆଜି ବସିବାକୁ ତର ନାହିଁ,
ଡାକି ଆସିଥିଲି ଯିବା ପାଇଁ ।
ସିନେମା ଟିକଟ କରି ମୁଁ ଆଣିଚି,
ଯିବୁ ଦୁହେଁ ବୋଲି ଭରସା ରଖିଛୁ ।
ବନ୍ଧୁ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ —ଥିଲୁ ତ ଖାଲି ତୁମକୁ ଚାହିଁ—
···ତୁମକୁ ଚାହିଁ···ତୁମକୁ ଚାହିଁ ।
ସ୍ୱାମୀ :— ଆପତ୍ତି ମୋହର କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ,
ସୁଖ ଲାଗିବ କି ଘରଟାରେ ରହି ।
ଭାଇ ତ ତୁମର ଅତି ଆପଣାର,
ଯିବ ନାହିଁ କାହିଁ ପାଇଁ ?
ସ୍ତ୍ରୀ :— ଧୀର କରିଚୁଲି, ତମେ ଗଲ,
ତେଣେ ଛୁଆଟା କାନ୍ଦୁଚି ଧୀର ।
ଆମେ ସିନେମା ଯାଉଚୁ ତେବେ,
କାଲି ଉତ୍ତର ହୋଇବ ଯେବେ—

ରାନ୍ତ ଖାଇବାଟା ବନ୍ଧ ଦେଇଥିବ,
ଆମ ଦୁ'ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ—
ଏତେ ରାତ୍ତରେ କ ଆଖିଆରେ ଯିବେ,
ଆମ ଘରୁ ଆସି ଖାଇ !

(ସ୍ୱାମୀ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ବନ୍ଧୁ ବଡ଼ ଉଲ୍ଲାସ ମନରେ ସିନେମା ଦେଖିଯିବା ପାଇଁ ବାହାରକୁଗଲେ । ଟିକଏ ପରେ କାନ୍ଦୁରୁ ଛୁଆଟାକୁ ଧରି ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରବେଶ କଲେ ।)

ସ୍ୱାମୀ :— ଧୋ'ରେ ବାଇଆ··ଧୋ—
ରସିକା ମା' ତୋ' ସିନେମା ଯାଇଛି
ବାପ କୋଳେ ପଶି ଶୋ'··
ଧୋ·····ଧୋ·····ଧୋ···

(ସମସ୍ତେ ହସି ଉଠିଲେ । ବନ୍ଧୁ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଫେରି ଆସି ହସ—କୌତୁକରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ।)

ବନ୍ଧୁ :—କ'ଣ ଚନ୍ଦନା ଅପା, ନାଟଟା ଦେବ ବାବୁଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଖାର ବନ୍ଧୁବଟି ?

ଚନ୍ଦନା—ହଁ, ହେଇଛି ଯେ, ତଥାପି ସାମାନ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦରକାର । ବନ୍ଧୁ ଚରିତ୍ରକୁ ଦୃଅର କରାଯାଇ ପାରିଲେ ଆମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସଫଳ ହବ ନାଇଁ—

ବନ୍ଧୁ—ବେଶ୍—ବନ୍ଧୁ ଚରିତ୍ରଟିକୁ ଦୃଅର କରାଯିବ ।

ସ୍ତ୍ରୀ—ହଁ ଅପା, ନିହାର, ମାଳବିକା, କଲ୍ୟାଣୀ— କେହି ତ ଆସିଲେ ନାହିଁ । "ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡ଼ିସିନ୍" ଏକାଙ୍କିକା ରିହରସାଲ୍ ହବ କେମିତି ?

ଚନ୍ଦନା – ଆଲୋ, ଆଜ ଦିନକ ପାଇଁ ରିହାର୍ସଲ୍ ବନ୍ଦଥାଉ । ମୁଁ ଟିକିଏ ସିନେମା ଦେଖି ଯିବାର Programme (ପ୍ରୋଗ୍ରାମ) କରିଛି ।

ବନ୍ଧୁ—କ’ଣ ମିଷ୍ଟର୍ ଶଶାଙ୍କ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ?
ଚନ୍ଦନା—ହୁଁ –(ବାହାରୁ ଶୁଭିଲା ଶଶାଙ୍କର ପାଟି)
ବନ୍ଧୁ—ଏଁ, ସର୍ବନାଶ !, ଶଶାଙ୍କ ବାବୁ ତ ଆସିଗଲେ ! ଏ ଅପା, ଏ ଅଣ୍ଡିରା ପୋଷାକରେ ଆମେ ଯିବୁ କେମିତି ! ମୋ ଶାଢ଼ୀଟା କାଇଁ ?
ଚନ୍ଦନା—ସେ ଘରେ । ଆଲୋ, ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହବାର କ’ଣ ଅଛି ? ଆସ, ସମସ୍ତେ ପଛ ବାଟେ ଚାଲିଯିବା—(ସମସ୍ତେ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ, ବାହାରୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଶଶାଙ୍କ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ମହୀ ।)
ମହୀ—ବାକୁଙ୍ଗାଟାଏ ବାବୁ, ଖାଣ୍ଟି ବାକୁଙ୍ଗାଟାଏ । ତିନି ପତିଆ ତାଆସ୍‌ରେ ମୋ’ ସଂସାରଟାକୁ ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରିଦବ । ତହିଁକି ବାବୁ, ମୋଟେ ଛ’ ମାସ ହେଲା, ମୋ’ ଚତୁର୍ଥପକ୍ଷଟି ଘର-କରଣା କରୁଚି ।
ଶଶାଙ୍କ—ତୁମ , କେସ୍‌ର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଜଣେଣ୍ଟ ହତାରେ ବାରମ୍ବାର ବାରଣ କରିଚି । ତଥାପି ତୁମେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ନ ହୋଇ ଏଘର ଫାଟକ ପାଖରେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଚ ?
ମହୀ—ବିପଦ ପରି ପଡ଼ିଚି, ବାବୁ । ସତକୁ ସତ ମୋ’ ଦ୍ୱିତୀୟ ପକ୍ଷର ପୁଅଟା ଯଦି ସବୁ ସଂପତ୍ତି ଦାବୀ କରି ପାଇଯାଏ, ମୋ’ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନୀ ଆଉ ବଞ୍ଚିବ ନାଇଁ, ବାବୁ । ବେକରେ ଦଉଡ଼ି ଲଗେଇଦବ ।
ଶଶାଙ୍କ—Useless (ୟୁସ୍‌ଲେସ୍)
ମହୀ—ଟଙ୍କା ଦି’ଟା ବଇନା ରଖନ୍ତୁ, ବାବୁ । ପ୍ରିୟବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଆପଣ ଥରେ ଇଜ୍‌ଲାସରେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ—ପୁଡା ପାଟିରୁ

ପର ବାପ ନାଁ ବାହାରିବ ନାହିଁ ! ଜାଅନ୍ତୁ । (ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ଯାଚିଲା)

ଶଶାଙ୍କ—ମହେଶ୍ୱର ! ତୁମେ ଆମକୁ କ'ଣ ବୋଲି ପାଇଲ କି ?

ମହା—ଆଜ୍ଞା, ବାଘ । ଖାଣ୍ଟି ପଠାଲିଆ ବାଘ ! ଥରେ ଗର୍ଜି ଦେଲେ ପରା ଅପର ପକ୍ଷ ଚୁନିଆ ହୋଇଯିବେ ।

ଶଶାଙ୍କ—ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁଙ୍କୁ ଫି ତାରିଖ ପାଇଁ ପଚିଶ ଟଙ୍କା Fees (ଫିସ୍) ଦେଇ ପାରିବ ?

ମହା—ଏଇଟା ବାବୁ, ତଣ୍ଟିଚିପା କଥା । କିଛି କନେକ୍ସନ କରିଦିଅ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଟିକିଏ ସଂଯତ ହୋଇ କଥାଭାଷା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର, ମହେଶ୍ୱର !

ମହା—କଚେରୀ ହତାରେ ତ ବଚନ ଦେଇ ସାରିଚି । ବୁଝିଲ ବାବୁ, ଟୋକାଟାକୁ ଖାଲି ମୋ' ପୁଅ ନୁହେଁ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଲେ, ନଗଦ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ଠନ୍ ଠନ୍ କରି ଗଣିଦେବି । ବଚନ ହାରିବନି ବାବୁ, ପଞ୍ଝୁଆତି ମେହେମ୍ବରଟି ? ନିଅନ୍ତୁ, ବଇନା ରଖନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ପାନବଡ଼ି ଖର୍ଚ୍ଚଟା କ'ଣ ଦେବନି ?

ଶଶାଙ୍କ—ଦୟାକରି ବାହାରକୁ ଯାଅ । ମତେ ଆଉ ବିରକ୍ତ କର ନାହିଁ । ତୁମ ମକଦ୍ଦମାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ କଚେରୀ ହତାର ବରଗଛ ତଳେ ବହୁତ ବାରଅଣିଆ ଓକିଲ, ମୁକ୍ତାର ଚକ୍କର ମାରୁଚନ୍ତି । ସେଠିକି ଯାଅ ।

ମହା—ଏ କି କଥା କହୁଚ ବାବୁ ? ଆମରି ଗାଁର ସମୁଦି ଥାଉଁ ଥାଉଁ ମୁଁ ପର ଓକିଲ ତଳକୁ ଯିବି ? ନହେଲି ଏବେ ସେ ମକଦ୍ଦମା—

ଶଶାଙ୍କ—ତୁମେ ତେବେ ବାହାରକୁ ଯିବ ନାହିଁ ?

ମହା—ମୁଁ ତ ସେଇକଥା କହୁଚି, ବାବୁ । ବଡ଼ ଉଚ୍ଛୁର ହୋଇ ଗଲାଣି । ବଇନାଟି ରଖି ନେଲେ, ମୁଁ ଗାଁକୁ ଲେଉଟି ଯା'ନ୍ତି ।

ସଞ୍ଜ ଆଗରୁ ଫେର ଆସିବ ବୋଲି ମୋ' ସେହ ରକ୍ଷଣି ଙ୍କୁ ବଚନ ଦେଇ ଆସିଥିଲି । କଅନ୍ତୁ ବାବୁ—

ଶଶାଙ୍କ—Idiot ! (ଇଡ଼ିଅଟ୍) ଚାଲିଯାଅ—ଚାଲିଯାଅ ଏଠୁ ! ସ୍ନେହ ରକ୍ଷଣୀ···(ବିରକ୍ତ ହୋଇ)

ମନ୍ତ୍ରୀ—ଏମିତି ରାଗି ଯାଉଚନ୍ତି କାହିଁକି ମ, ବାବୁ ? ମୁଁ କୋଉ ନାକର କଥା କହିଲି କି ! ହେଇଟି ଓକିଲ ବାବୁ, ଆମ ସାନ୍ତର ମୁକ୍ତାରଙ୍କୁ ଜାଣିଥିବେ ? ମଫସଲରୁ ମହକିଲଙ୍କ ଆସିବା ଗନ୍ଧଟା ଯେମିତି ପାଆନ୍ତି, ଜଣା ଶୁଣା ଥାଉ କି ନଥାଉ, ପାଟ୍ଟିଟି ଆଣିବା ପାଇଁ ରେଲ ଷ୍ଟେସନକୁ ତାଙ୍କ ଘୋଡ଼ା ଗାଡ଼ିଟା ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତି । ରହିବାକୁ ଘର ଦିଅନ୍ତି । ଶୋଇବାକୁ ଖଟ-ପଲଙ୍କ ! ଆଉ ସେ ଯୋଉ ଦିବ୍ୟ ଭୋଜନ··· ଆହା ହା···ଧନ୍ୟ କହିବ ତାଙ୍କ ବାପ ମା'ଙ୍କୁ ।

(ଚନ୍ଦନା ଆସିଚନ୍ତି)

ଚନ୍ଦନା—ତୁମର କ'ଣ ଟିକିଏ ସମୟ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ଶଶାଙ୍କ ? ଆଜି ପରା Evening Show Cinema (ଇଭିନିଙ୍ଗ୍ ସୋ ସିନେମା) ଦେଖି ଯିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଥିଲା ?

ଶଶାଙ୍କ—କ୍ଷମା କରିବ ଚନ୍ଦନା, ମୁଁ ଏକାବେଳକେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ଗଲିଣି ।

ଚନ୍ଦନା—ସେ ଅଯଥା କୈଫିୟତ ଶୁଣିବା ମୋର ଦରକାର ନାହିଁ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ—ଇଏ ଆମ ପ୍ରିୟବାବୁଙ୍କ ଝିଅଟି ?

ଚନ୍ଦନା—ଆପଣ···?

ଶଶାଙ୍କ—ଜଣେ ଆଦର୍ଶବାନ୍ ମହାପୁରୁଷ । ସ୍ନେହ ରକ୍ଷଣୀଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ । ମୋର ମହକିଲ ହବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ ।

ଚନ୍ଦନା—ସତେ ନା କ'ଣ ?

ମନ୍ତ୍ରୀ—ଖାଲି ସେତିକ ନୁହେଁ, ମା' । ମୁଁ ତୁମ ଶାଶୁଘର ଗାଁ ଲୋକ । ଚଞ୍ଚୁଆଡି ମେହମ୍ବର । ତମେ ସିନା ମା' ମତେ ଜାଣିନା ?··· ଗାଁକୁ ତ ଦିନେ କାଳେ ଗଲ ନାହିଁ, ଜାଣିବ ବା କେମିତି ? ତାହାଁକ ତମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଯୋଉ ଅକାଳ ଚଡ଼କ ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ିଚି···

ଚନ୍ଦନା—ଆପଣ ଦୟାକରି ଟିକିଏ ବାହାରକୁ ଯାଇ ପାରିବେ ?

ମନ୍ତ୍ରୀ—ହଁ ମା', ଯାଉଛି । ହେଇଟି ମା', ଓକିଲ ବାବୁ କଚେରୀରୁ ଗରମ ହୋଇ ଆସିଚନ୍ତି । ଟିକିଏ ଥଣ୍ଡା ହୋଇ ଯା'ନ୍ତୁ, ମୁଁ ଏଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସିବି । ଆଜ୍ଞା, ଏ ପାଖରେ କୋଉଠି ଅବକାରୀ ଦୋକାନ ଅଛି, କହି ପାରିବେ ? ବେଳ ଗଡ଼ି ଗଲାଣି କ'ନା—ହାଇ ଉପରେ ହାଇ ମାଡ଼ି ଆସୁଚି ।

ଶଶାଙ୍କ—Nonsense-Get out-Get out (ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ୍, ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍)

ମନ୍ତ୍ରୀ—ଯାଉଚି ବାବୁ, ରାଗୁଚ କାହିଁକି ? ମୁଁ ପରା ଲଗେଇ ନେବି ଯେ···(ଗୁଲଗଲେ)

ଚନ୍ଦନା—ବଡ଼ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଖାଲି ଅଦ୍ଭୁତ ନୁହେଁ, ବଡ଼ ସାଙ୍ଘାତିକ ମଧ୍ୟ ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ କୋଉ କମ୍ କି ?

ଶଶାଙ୍କ—ମାନେ ?

ଚନ୍ଦନା—ଆଜି ମୋ' Mood (ମୁଡ୍)ଟିକୁ ଯେମିତି ଭାବରେ ବିଗାଡି ଦେଇଚ ନା, ମନହଉଚି···

ଶଶାଙ୍କ—କ'ଣ କରିବ, ଚନ୍ଦନା । କୋର୍ଟ କଚେରୀ କଥା ତ ଜାଣ, Judge, Magistrate (ଜଜ୍, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍) ମାନେ ଯେତେ

ତେରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ବି ଆଇନ ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଡାକରା ବେଳକୁ ଓକିଲ-ମହାଜିଲ ଉପସ୍ଥିତ ନଥିଲେ—ଅବସ୍ଥା ବଡ଼ ଶୋଚନୀୟ ହୋଇଯାଏ । ତା'ପରେ ହାଇ-କୋର୍ଟରେ ମଧ୍ୟ ମତେ ହାଜିରା ଦବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ତୁମ ବାବା ତ ଅସୁସ୍ଥ—

ଚନ୍ଦନା—ଆଚ୍ଛା, ଶଶାଙ୍କ—

ଶଶାଙ୍କ—କ'ଣ ?

ଚନ୍ଦନା—କୋର୍ଟ କଚେରୀ କେବଳ ତୁମ ଜୀବନର ସର୍ବସ୍ୱ ? ତା' ଛଡ଼ା ତୁମର କ'ଣ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାମନା ନାହିଁ ?

ଶଶାଙ୍କ—ମଣିଷର ଅସୁମାରୀ କାମନା, ପରିକଳ୍ପନା ଅନେକ ସମୟରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯାଏ, ଚନ୍ଦନା !

ଚନ୍ଦନା—ମାନେ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଓକିଲାତି ଯେତେବେଳେ ମୋ' ଦୁଃସ୍ଥ ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର ସମ୍ବଳ, ମୁଁ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ଅବହେଳା କରିବି କେମିତି ?

ଚନ୍ଦନା—ମୋ' ପ୍ରତି କ'ଣ ତୁମର କୌଣସି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନାହିଁ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଯଥେଷ୍ଟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଚି, ଚନ୍ଦନା । ତେବେ ମୁଁ ତ ଆଉ ତୁମପରି ଲକ୍ଷପତିର ସୁକୁମାରୀ ରାଜନନ୍ଦିନୀ ନୁହେଁ...

ଚନ୍ଦନା—ଜାଣେ, ବିଦ୍ରୂପ କରିବାର ପଟୁତା ତୁମର ଯଥେଷ୍ଟ ଅଛି ।

ଶଶାଙ୍କ—Please (ପ୍ଲିଜ୍), ମତେ ଏତେଟା ଭୁଲ ବୁଝ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦନା—ତେବେ ବାରମ୍ବାର ଲକ୍ଷପତିର କନ୍ୟା କହି ମତେ ଆଘାତ ଦିଅ କାହିଁକି ?

ଶଶାଙ୍କ—ଆରେ, ଏ ସାମାନ୍ୟ କଥାକୁ ତୁମେ ଏତେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ବସୁଚ କାହିଁକି ? ବାସ୍ତବିକ ଚନ୍ଦନା, ତୁମ ମନରେ ଯଦି ଆଘାତ ଲାଗିଥାଏ; ମୁଁ ବିଶେଷ ଦୁଃଖିତ ହେବି—

ଚନ୍ଦନା—ତା'ତ ତୁମକୁ ଦେଖି ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରୁଚ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଅର୍ଥାତ୍ ?

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ।

ଶଶାଙ୍କ—ମିଛ !

ଚନ୍ଦନା—ହଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ନା—

ଚନ୍ଦନା—(ଫେର ଗୃହିଁଲା) ସତ କହୁଚ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଚନ୍ଦନା, ସିନେମା ଯିବା ତ ହେଲା ନାହିଁ । ଯଦି ଗୀତଟିଏ ଶୁଣେଇ ପାରନ୍ତ...

ଚନ୍ଦନା—ଶୁଣିବାର ଆଗ୍ରହ ଅଛି ତା'ହେଲେ ?

ଶଶାଙ୍କ—ନିଶ୍ଚୟ । ଆଗ୍ରହ ନଥିଲେ ଅନୁରୋଧ କରନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏଥି କମନୀୟ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତୁମ ନମନୀୟ କଣ୍ଠସ୍ୱର ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ କେବଳ କଥାରେ କବିତ୍ୱ ଫୁଟେଇ ଜାଣ—

ଶଶାଙ୍କ—ଉହୁଁ । ବଡ଼ବଡ଼ ବାସ୍ତବଧର୍ମୀ ଉପନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଚି । ହେଲେ ଶେଷ କରି ପାରୁନି ।

ଚନ୍ଦନା—କାହିଁକି ?

ଶଶାଙ୍କ—ଜାଣେନା—

ଚନ୍ଦନା—ଜାଣିବ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ମାନେ ?

ଚନ୍ଦନା—ମତେ ଇମିତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଅବହେଳା କରି ପାରୁଚ କେମିତି ? ତୁମ ମନରେ ମୋ' ପ୍ରତି ଏ ବୈରାଗ୍ୟ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ତୁମେ ସବୁବେଳେ ରହୁଚ ଧରା ଛୁଆଁର ବାହାରେ ! ବହୁତ ଦୂରରେ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଏଇ ତ, ମୁଁ ତୁମର ଅତି ନିକଟରେ ।
ଚନ୍ଦନା—ମିଛ ।
ଶଶାଙ୍କ—ତୁମେ ତେବେ ମୋର ଭଲପାଇବାଟାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କର ?
ଚନ୍ଦନା—ଓଃ, ତୁମକୁ ମୁଁ ଯୁକ୍ତିରେ ପରାସ୍ତ କରି ପାରିବିନି ! ଓକିଲ କି' ନା—
ଶଶାଙ୍କ—ସୌରଭ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଶୁଭ-ବେଳରେ ଫୁଲଟିକୁ ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ କଲେ—ସୃଷ୍ଟିରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ, ଚନ୍ଦନା !
ଚନ୍ଦନା—କିନ୍ତୁ ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ ନ ହେଲେ ଯେ ଲକ୍ଷମନର ଆକର୍ଷଣରେ ଫୁଲଟି ହେବ କାଠଦ୍ରଷ୍ଟା···ପାଖୁଡ଼ା ପରେ ପାଖୁଡ଼ା ଝଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ଏ ସୃଷ୍ଟିରେ ତା'ର ସୁନ୍ଦର ସ୍ଥିତିଟା ବ୍ୟର୍ଥହେବ ।
ଶଶାଙ୍କ—ନା, ଚନ୍ଦନା—ତା' ମୁଁ ହବାକୁ ଦେବିନି ।
ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ ଯେ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହିପାରୁନି, ଶଶାଙ୍କ ।
(ଶଶାଙ୍କଙ୍କ ପାଖକୁ ଲଗି ଆସୁଥିଲେ)
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—(ବାହାରୁ କହି କହି ଆସିଲେ) ନା—ହତାଶ ହବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ, ସବୁ ଠିକ୍ ହେଇଯିବ । ଏଇଠି ଅପେକ୍ଷା କର । (ପ୍ରବେଶ କଲେ)
ଶଶାଙ୍କ—କିଏ ଆସିଚ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ? ଆରେ···ଇଏ ତ ସେଇ ବସ୍ତିର···
(ଦୂରକୁ ଲକ୍ଷକରି)
ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir (ୟେସ୍ ସାର୍)
ଶଶାଙ୍କ—ସେ କାହିଁକି ଏଠିକି ଆସିଚ ?
ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଜୁନିଅର ସାର୍, ଆଉ କେତେ ବର୍ଷ ବରଗଛ ତଳେ ଚକ୍କର କାଟିଲେ କଥାଟିକୁ ବୁଝିବେ ? ଓକିଲଙ୍କ ଦୁଆରକୁ କାହିଁକି

ସବୁ ଆସନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ଜାଣି ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି ? ରମ୍ଭାବାଈ ପରି ଆମର ନୂଆ ମହକିଲ ।

ଚନ୍ଦନା—ତଥାପି ଏ ପ୍ରକାର ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ପୂର୍ଣ୍ଣବାବୁ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଏଇଟା ପରି ମା, ଓକିଲଙ୍କ ଉଆସ ! ବଡ ଦେଉଳର ସିଂହ ଦୁଆର । ଏଠିକି ଭଦ୍ର ଆସିବେ, ଅଭଦ୍ର ଆସିବେ; ଚୋର ଆସିବେ, ଡାକୁ, ଖୁଣୀ, ଠକ, ବଦ୍‌ମାସ, କଳାବଜାରି, ଚୋରା ବେପାରି, ରାଜା, ମନ୍ତ୍ରୀ ସମସ୍ତେ ଆସିବେ । ଏଠି ସମସ୍ତଙ୍କର ସମାନ ଅଧିକାର । ସାମ୍ୟ ଆଉ ମୈତ୍ରୀ ଏଇଠି କେବଳ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଚି, ମା' ।

ଚନ୍ଦନା—Useless (ୟୁସ୍‌ଲେସ୍)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Slip of tongue ! (ସ୍ଲିପ୍ ଅଫ୍‌ଟଙ୍ଗ୍) Madam—

ଚନ୍ଦନା—ହେଉ, ଆସ ଶଶାଙ୍କ ! (ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—କିନ୍ତୁ ସାର୍, କର୍ତ୍ତବ୍ୟଟା ଆଗ । ତା' ବେଉସା ବେଆଇନ ଘୋଷଣା ହୋଇଚି । ପେଟ ପାଟଣା କଥା ସାର୍ ।

ଶଶାଙ୍କ—Nonsense ! (ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ) (ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସାର୍, "ପେଟ ପୋଷ, ନାହିଁ ଦୋଷ, କହିଚନ୍ତି ବଳରାମ ଦାସ" ।

ପ୍ରିୟନାଥ—(ବାହାରୁ ଆସିଲେ) କ'ଣ ହୋଇଚି, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍‌ସାର୍) ତା'ର ଭାରି Strong Grounds (ଷ୍ଟ୍ରଙ୍ଗ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡସ୍) ରହିଚି । ଘୋଷଣା ସିନା-ହେଲା Dry area, (ଡ୍ରାଇ ଏରିଆ) ହେଲେ ଗଳି-କନ୍ଦି ସବୁବେଳେ କାଦୁଅ ପଚ-ପଚ ! ତା' ଦାନାପାଣିରେ ସିନା ଧୂଳି ପଡ଼ିଲା । ହେଲେ ଏଣେ ଘରେ ଘରେ ବାଟରେ ଘାଟରେ, ରିକ୍‌ସା—ମଠରରେ···

ପ୍ରିୟ—ତୁମେ ସେଇ ରମ୍ଭାବାଈ କଥା କହୁଚ ତ ?
ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir (ୟେସ୍ ସାର୍)
ପ୍ରିୟ—ତାକୁ ମୁଁ ଫେରାଇ ଦେଇଚି ।
ପୂର୍ଣ୍ଣ—ମୋଟା ପାଉଣା ଦିଅନ୍ତା ସାର୍ !
ପ୍ରିୟ—ଚୁପ୍‌କର ।
ପୂର୍ଣ୍ଣ—Thank you sir (ଥ୍ୟାଙ୍କ୍ ୟୁ ସାର୍)
ପ୍ରିୟ—G. R. 417 ର appeal Grounds ଟା (ଜି, ଆର ଫୋର ସେଭେନ୍‌ଟିନ୍‌ର ଅପିଲ୍ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡ୍ସ୍) ଟାଇପ୍ ସରିଚି ?
ପୂର୍ଣ୍ଣ—No sir (ନୋ ସାର୍) ହେଇ ପାରିବନି ! ମେସିନ୍‌ଟା Out of Order (ଆଉଟ୍ ଅଫ୍ ଅର୍ଡର), Oiling (ଅଏଲିଙ୍ଗ୍) ଦରକାର ।
ପ୍ରିୟ—ଅନ୍ୟ କୋଉଠି Type (ଟାଇପ୍) କରାଇ ଆଣ । କାଲି ସେ ସବୁ ଦାଖଲ ହବ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣ—No sir (ନୋ ସାର୍) କାଲି ହେଇ ପାରିବନି ?
ପ୍ରିୟ—ହେଇ ପାରିବନି ?
ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍ ସାର୍) କାଲି ଦିନଟା ମୋର C. L. (ସି, ଏଲ୍)
ପ୍ରିୟ—C. L. (ସି, ଏଲ୍) ?
ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir । ଛୁଟି । ମୋ' ପୁଅର ଏକୋଇଶା ହବ ।
ପ୍ରିୟ—ଓ···(ହସି) କହେ‌ା, ଏଇଟି ତୁମର କେତେ ନମ୍ବର ?
ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସାର୍, ଅଷ୍ଟମ । କଳାକାହ୍ନୁ କୋଳକୁ ଆସିଚନ୍ତି । ସେଇଥି ପାଇଁ ତ ସାର୍ Father ବସୁଦେବଙ୍କର ଏଇ ଦାରୁଣ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ।
ପ୍ରିୟ—କହେ‌ା, ତୁମର ପୁଣି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କ'ଣ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ନୁହେଁ ସାର୍ ଜୁନିଅର ସାରଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଚନ୍ଦନା ମ୍ୟାଡାମ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ମତେ. କହିଲେ—Useless (ୟୁସ୍‌ଲେସ୍)

ପ୍ରିୟ—ଓ···(ହସିଲେ) ହଉ, ହଉ, ଏଣିକି ଟିକେ ସଂଖ୍ୟା କମାଅ !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଦେଶ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବ ସାର୍ । ବାଳୁଙ୍ଗାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଯିବ । ଧର୍ମ-ମର୍ମ, ଜ୍ଞାନୀଙ୍କର ସତ୍ତା ରହିବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରିୟ—କ'ଣ ତୁମେ କହୁଛ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ସଚ୍ଚିବାତ୍, ସାର୍ !

ପ୍ରିୟ—Useless ! (ୟୁସଲେସ୍) !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—No sir (ନୋ ସାର୍) ଏଇଟା କେବଳ ଆପଣଙ୍କର Slip of tongue (ସ୍ଲିପ୍ ଅଫ୍ ଟଙ୍ଗ୍)

ପ୍ରିୟ—ଚୁପ୍ କର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Thank you sir । (ଥ୍ୟାଙ୍କ୍ ୟୁ ସାର୍) ହେଲେ ସାର୍, ମୋ' ଗବେଷଣାର ସାରମର୍ମ ତ ବୁଝିଲେ ନାହିଁ ?

ପ୍ରିୟ—ଗବେଷଣା ? ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଆମେ କେବଳ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ମହତ୍ତ୍ୱଟା ବୁଝୁ, ସାର୍, ହେଲେ ହରିଜନ, ଆଦିବାସୀ, କୁଲି, ମଜୁରିଆ, କେହି ସେ ମହତ୍ତ୍ୱ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି—ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଦାନ । ତେଣୁ ସାର, ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଯିବ ? ଦେଶ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବ । ରସାତଳକୁ ଚାଲିଯିବ ।

ପ୍ରିୟ—ବାଃ, ତୁମର ଦେଶପ୍ରୀତି ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଯାଇଛି, ଦେଖୁଛି । ହଁ, ଚନ୍ଦନା ସିନେମା ଯାଇଛି ତ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଗଲେ ଆଉ କେତେବେଳେ, ସାର୍ ?

ପ୍ରିୟ—ମାନେ ? ଶଶାଙ୍କ ଆସିନି ?

ପୃଷ୍ଟ—ଆସିଚନ୍ତ୍ର, ସାର୍ !
ପ୍ରିୟ—ତେବେ ଗଲେ ନାହିଁ କାହିଁକ ?
ପୃଷ୍ଟ—ଦୁଇ ରୂଲ୍ ଛଡ଼ ଗଡ଼ିଯାଇଥିବ, ସାର !
ପ୍ରିୟ—(ଡାକଲେ) ଶଶାଙ୍କ, ଶଶାଙ୍କ—ଆରେ ମା' ଚନ୍ଦନା-ଚନ୍ଦନା।
ପୃଷ୍ଟ—ମୁଁ ତେବେ ଯାଉଚ, ସାର୍ ।
ପ୍ରିୟ—ହୁଁ ।
ପୃଷ୍ଟ—Thank you sir ! (ଥ୍ୟାଙ୍କ୍ ୟୁ ସାର) କାଲି ମୋର C. L. ସାର୍ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । ପରେ ପରେ ଆସିଲେ ଚନ୍ଦନା ଓ ପଛେ ପଛେ ଶଶାଙ୍କ)
ଚନ୍ଦନା—ମତେ ଡାକଲେ, ବାବା ?,
ପ୍ରିୟ—ହଁ, ମା', ଆଜ ତବ ତୁମର ସିନେମା ଦେଖି ଯିବାର Programme (ପ୍ରୋଗ୍ରାମ) ଥିଲ ?
ଚନ୍ଦନା—ଶୁଣିଲି—ଛବିଟା ଏକାବେଳକେ 3rd Class (ଥାର୍ଡ଼କ୍ଲାସ୍) । ତେଣୁ···
ଶଶାଙ୍କ—ଚେସ୍ ଖେଳୁଥିଲୁ, ସାର ।
ଚନ୍ଦନା—ହଁ ବାବା, ଶଶାଙ୍କର 'ରାଜା'କୁ ବନ୍ଦୀକରିବା ପାଇଁ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲ । ହେଲେ ବିଫଳ ହେଲି ।
ପ୍ରିୟ—Is it ? (ଇଜ୍ ଇଟ୍) ମୋ' ମତରେ ଚେସ୍‌ଠାରୁ ବଳି Interesting game (ଇଣ୍ଟରେଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଗେମ୍) ପୃଥିବୀରେ କଛି ନାହିଁ ।
ଚନ୍ଦନା—ବାବା, ଆପଣ ଔଷଧ ଖାଇଲେଣି ?
ପ୍ରିୟ—(ଘଡ଼ିଦେଖି) ଆରେ ମା, ହଁ, ଔଷଧ ଖାଇବା ବେଳ ହୋଇଗଲଣି । ମୋର ଆଜିକାଲି ଆଉ କୌଣସି କଥା ମନେ ରହୁନାହିଁ । ବୁଢ଼ା ହେଲି କ'ଣ ? (ହସି ହସି ଚାଲିଗଲେ)

ଚନ୍ଦନା—ତେସ୍ ଖେଳର ଏ ଛକା ପଞ୍ଝା ମାତ୍ର ଇମିତ୍ତ ଆଉ କେତେ ଦିନ ଚାଲିଥିବ ଶୁଣେଁ ?

ଶଶାଙ୍କ—ସେଥିରେ ତ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦ ଅଛି, ଚନ୍ଦନା । ଶେଷରେ ଅବଶ୍ୟ ବନ୍ଧନ ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ଚନ୍ଦନା—ତେବେ ତୁମେ ଦିନ ପରେ ଦିନ ଏମିତ୍ତ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଗଡ଼େଇ ଚାଲୁଚ କାହିଁକି ? କ'ଣ ତୁମର ଇଚ୍ଛା ?

ଶଶାଙ୍କ—ଜାଣିବାକୁ ତ ତୁମର ବିଶେଷ କିଛି ବାକି ନାହିଁ ?

ଚନ୍ଦନା—ତେବେ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଆଉ କିଛି ଦିନ ଅପେକ୍ଷା କରି ଯାଅ ଚନ୍ଦନା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ହୁଏ ତ ଡିସ୍‌ମିସାଲ୍ ଅର୍ଡ଼ର୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହାଇକୋର୍ଟର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରନ୍ତି । ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମେ ଡାଇଭର୍ସ କଲେ ଡିସ୍‌ମିସାଲ ଅର୍ଡ଼ରକୁ ହୁଏ ତ ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେବେ ।

ଚନ୍ଦନା—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ସୂତ୍ରରୁ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲି—ଚମ୍ପାବତୀ ନିଜେ କୁଆଡ଼େ ନିଜର ଅଧିକାରକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ କରିଚି ?

ଶଶାଙ୍କ—ସତେ ? ମହିୟସୀଙ୍କ ମହାନ୍ ଆଦର୍ଶ ବାସ୍ତବିକ୍ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

ଚନ୍ଦନା—ଶଶାଙ୍କ ।

ଶଶାଙ୍କ—କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦନା, ଚମ୍ପାବତୀ ଯେ ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା ତାକୁ ତ ଆଉ ସେ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି ତ୍ୟାଗର ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ ଅସ୍ୱୀକାର କରେ, ତେବେ **Medical Examination** (ମେଡ଼ିକାଲ ଏକ୍‌ଜାମିନେସନ୍) ପାଇଁ କୋର୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ ।

ଚନ୍ଦନା—ତଥାପି ଦେବବନ୍ଧୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହବ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଅସମ୍ଭବ !

ଚନ୍ଦନା—ସେ ସବୁ ତୁମେ ଜାଣନା ଶଶାଙ୍କ । ତା'ର ମାତୃତ୍ୱ ପାଇଁ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଦାୟୀ ।

ଶଶାଙ୍କ—ମହାନ ଆଦର୍ଶର ଅନ୍ତରାଳରେ ପୁଣି ଏତେ ସବୁ ଆତ୍ମପ୍ରବଞ୍ଚନା ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିପାରେ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !

ଚନ୍ଦନା—ସେ ବାଜେ କଥା ଛାଡ଼ । ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ ପଚାରୁଛି, ମୋ' ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦିଅ ?

ଶଶାଙ୍କ—କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଦୁଇଟି ଜବାବ ହୋଇ ପାରେନା । ତୁମେ ପୁଣି ଥରେ ଭାବିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ମନା କରନାହିଁ, ଶଶାଙ୍କ । ଦେବୀର ଜୀବନ ପରି ମୁଁ ମୋର ଜୀବନଟାକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—କୁମାରୀ ଚନ୍ଦନାଙ୍କର ଜୀବନ ଯେ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି, ଏକଥା କିଏ କହିଲା ?

ଚନ୍ଦନା—କିନ୍ତୁ ଆଉ କେତେ ଦିନ ଏ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ?

ଶଶାଙ୍କ—ତଥାପି ସାମାନ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ।

ଚନ୍ଦନା—ନା ଶଶାଙ୍କ ! ମୁଁ ଆଉ ପାରିବିନି । ମତେ ତୁମେ ହତାଶ କର ନାହିଁ । ବାବା ତ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ତୁମ ନାମରେ ଉଇଲ୍ କରି ଦବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛନ୍ତି । କେବଳ ତୁମର ସମ୍ମତିକୁ ସେ ଅତି ଉତ୍କଣ୍ଠାର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । କୁହ ଶଶାଙ୍କ, ଏଥିରେ ତୁମର ଆପତ୍ତି କେଉଁଠି ?

ଶଶାଙ୍କ— ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ) ମୋର ଯଥେଷ୍ଟ ଆପତ୍ତି ରହିଛି ଚନ୍ଦନା ।

ଚନ୍ଦନା—ମାନେ ? ତୁମେ ମତେ ବିବାହ କରିବ ନାହିଁ ?

ଶଶାଙ୍କ—ମନର ସଉଦା ଧନ ଦେଇ ଖରିଦ କରି ହୁଏ ନା ।

ଚନ୍ଦନା—ମୋର ଭୁଲ ହୋଇଛି, ଶଶାଙ୍କ । ମତେ କ୍ଷମା କର ।

ଶଶାଙ୍କ—ହଁ ! (ଆହୁରି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଗଲେ)

ଚନ୍ଦନା—କ'ଣ ରାଗିଛ ?

ଶଶାଙ୍କ—ନା !

ଚନ୍ଦନା—ତେବେ ମୁହଁଟାକୁ ଇମିତି ଗମ୍ଭୀର କରି ରଖିଛ କାହିଁକି ? ହାମନା-ଟିକିଏ ହସ, Please (ପ୍ଲିଜ୍) (ଦୁହେଁ ହସି ଉଠିଲେ, ଏଇ ସମୟରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆସିଚନ୍ତି; ଏମାନଙ୍କର ହସଖୁସି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶିରା ପ୍ରଶିରାରେ ନାଗ ଦଂଶନର ବିଷ ଜ୍ୱାଳା ଭରି ଦେଲା । ସେ ନୀରବରେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ହଠାତ୍ ଚନ୍ଦନାଙ୍କର ନଜର ପଡ଼ିଲା)

ଚନ୍ଦନା—କିଏ ? ଓ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ! ହଠାତ୍ କୁଆଡ଼େ ଆସିଚନ୍ତି ? କ'ଣ ଡିସ୍‌ମିସାଲ୍ ଅର୍ଡ଼ର ବିରୁଦ୍ଧରେ ରିଟ୍ ଫାଇଲ୍ କରିବାକୁ ?······ବାବା ଅସୁସ୍ଥ । ଯଦି ଉଚିତ ମନେ କରନ୍ତି, ମିଷ୍ଟର ଶଶାଙ୍କ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ Engage (ଏନ୍‌ଗେଜ୍) କରି ପାରନ୍ତି ।

ଶଶାଙ୍କ—Of course (ଅଫ୍ କୋର୍ସ) ଆପଣଙ୍କ କେସ୍‌ର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମୋର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ବିଶେଷ ଫିସ୍‌ର ମଧ୍ୟ ଦାବୀ ନାହିଁ । କାରଣ ଦିନେ ଆପଣ ଥିଲେ କୁମାରୀ ଚନ୍ଦନାଙ୍କର ଅତି ଆତ୍ମୀୟ ।

ଦେବ—ଆପଣଙ୍କର ବଦାନ୍ୟତା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ । (ଫେରି ଯାଉଥିଲେ)

ଚନ୍ଦନା—ହଁ, ଶୁଣନ୍ତୁ । (ଦେବ ଅଟକିଲେ) ଏଣିକି Private Chamber (ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଚେମ୍ବର) ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଥମେ ଅନୁମତି ଭିକ୍ଷା କରିବେ ?

ଦେବ—ଆଉ ବୋଧହୁଏ ଭବିଷ୍ୟତରେ କେବେ ଦରକାର ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଆପଣଙ୍କର ହୁଏ ତ ଦରକାର ନ ପଡ଼ିପାରେ, କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦନା ଦେବୀଙ୍କର ନିଶ୍ଚୟ ଦରକାର ପଡ଼ିବ ।

ଦେବ—ମିଷ୍ଟର ଶଶାଙ୍କ !

ଚନ୍ଦନା—ବାହାରକୁ ଯିବାର ରାସ୍ତାଟା······

(ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଦେଖାଇ ଦେଲେ, ଏତିକି ବେଳେ ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ ଆସିଚନ୍ତି)

ପ୍ରିୟ—କ'ଣ ହୋଇଚି, ମା ? (ଦେବକୁ ଦେଖି) ଓ, ତୁମେ ? ପୁଣି କୋଉ ଅଧିକାରରେ ଏଠିକି ଆସିଚ ?

ଦେବ—କୁମାରୀ ଚନ୍ଦନାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ପରିଚୟ ପାଇବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲି ?

ଶଶାଙ୍କ—ହତାଶ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ?

ଦେବ—ତେଣୁ ଆପଣଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଜ୍ଞାପନ କରୁଚି ।

ଚନ୍ଦନା—ବାସ୍ତବିକ୍ ବଡ଼ ଦୁଃଖର ବିଷୟ—ଏଠି ମନ୍ତ୍ରୟୁଗୀ ଚମ୍ପାବତୀ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ସବିଶେଷର ଆଦର୍ଶ ଧରି ବଞ୍ଚିଥିବା ବି ନାହାନ୍ତି ।

ଦେବ—ଜ'ଣେ, ବିଶିଷ୍ଟ ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍ ପ୍ରିୟନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଏକମାତ୍ର କନ୍ୟା କୁମାରୀ ଚନ୍ଦନା, ସଚୀ ପରି ବନ୍ଧୁ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣେଇବା ପାଇଁ ତନ୍ମୟା ହୋଇ ରହିଚନ୍ତି ।

ପ୍ରିୟ—ଚୁପ୍ କର କହୁଚି ! ନଚେତ୍···ଅଭଦ୍ର ।

ଶଶାଙ୍କ—ସାର ! ଆପଣଙ୍କର Heart Disease (ହାର୍ଟ ଡିଜିଜ୍) ଏତେଟା ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ପ୍ରିୟ—ଶଶାଙ୍କ, ତାକୁ ଗଳାଧକ୍କା ଦେଇ ବାହାର କରିଦିଅ ।

ଦେବ—ଆପଣଙ୍କୁ ଏତେଟା ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜେ ଗ୍ଲିଯାଉଚି । ହେଲେ, ଏ ଅନ୍ୟାୟର କୈଫିୟତ ଆପଣଙ୍କୁ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ପ୍ରିୟ—**Shut-up** ! (ସଟ୍ ଅପ୍) (ଦେବ ଗ୍ଲିଗଲେ; ପ୍ରିୟନାଥ ନିଜ ଗ୍ଲଡିକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲେ; ଚନ୍ଦନା ଓ ଶଶାଙ୍କ ତୋଳି ଧରିଲେ)

ଚନ୍ଦନା—ବାବା !

ପ୍ରିୟ—ସେ କିଛି ନୁହେଁ ମା'—ସେ କିଛି ନୁହେଁ—ବୁଢ଼ା ହେଲିଣି କ'ନା ? (ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ)

ଶଶାଙ୍କ—ଆପଣ ଟିକିଏ **Rest** (ରେଷ୍ଟ) ନିଅନ୍ତୁ ସାର୍ ! (ଦୁହେଁ ଧରି ଚୌକିରେ ବସାଇ ଦଉଥିଲେ)

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

—ଗ୍ରାମପଥ—

(କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଆସିଲେ ମହାଅଜା, ହଗୁରା ଓ ବକଲା)

ମହା—କିରେ, କାହିଁକି ଏମିତି ମାଇଚିଆଙ୍କ ପରି ହଉଚ ? କଥାଟା ଆଜ ଫଏସଲା ହୋଇଯିବ । ମୋ' କଥା ମାନିବ ତ ଏ ଗାଁରେ ରହିବ, ନ ହେଲେ ନିଆଁ-ପାଣି, ଧୋବା, ଭଣ୍ଡାରୀ ସବୁ ବାସନ୍ଦ । ମୁଁ ପଞ୍ଚୁଆତି ମେମ୍ବରଟି ?

ହଗୁରା—ଆଉ ମେମ୍ବେମ୍ବର ? ଗୁଞ୍ଜୁଣୀରେ ପଗା ତମକୁ ଦିନେ ମାରିଥିଲା, ଅଜା ? ତା' ଜବାନ୍ ବେଳେ ମାଂଗୁଣି ବୁଢ଼ାକୁ ଦେଇଥିଲା ଖଡ଼ୁମୁଷାଏ ଯେ, ଆଜଯାଏ ବିଲିତି ଆଳୁ ପରି ତା' କପାଳଟା ଫୁଲି ରହିଚି ।

ମହା—ସେଦିନ ଦୁଦୁରା ମଞ୍ଜି ମିଶା ଭାଙ୍ଗ ଟେଳାଏ ଖାଇ ଦେଇଥିଲି ବୋଲି ସିନା, ମୋ ହାବକି ନହବ ଶାଶୁ. ହାତଟା ଉଠେଇ ଦେଲା । ନହେଲେ··ମୁଁ ପଞ୍ଚୁଆତି ମେମ୍ବରଟି ? ମୋ' କରାମତି କ'ଣ ଜାଣିନୁ ? ଘଣା ପେଲେଇ ଦେବି ରେ ପୁଅ ।

ବକଲା—ହୋଇଛି ଅଜା, ରମ୍ଭାନି ତୁମର କୋଉ ପକ୍ଷ ହବ ?

ହଗୁରା—ଆବେ, ପଞ୍ଚମ ପକ୍ଷ । ହିସାବ କରି ଯାଉନୁ ! ଏକ ନମ୍ବର—ଟେକରେ ଡଉଡ଼ି, ଦୁଇ ନମ୍ବର—ସାଙ୍ଗରେ ଜାଆଁଲ ନେଇ ଛ'ରେ ହର୍ସଉ, ତିନି ନମ୍ବର—ହଇଜା, ଚତୁର୍ଥ ନମ୍ବର—ଚନ୍ଦ୍ରବଦନୀ, ଆଉ ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର··

ବକଳା—ନଜର ଉପରେ ଅଛୁ ଚମ୍ପାବଣି ?

ହଗୁରା—ଅଜା, ତମେ କ'ଣ ଆର ଜନ୍ମରେ ପାଞ୍ଚାଳୀ ଥିଲ କି ? ଏ ଓଲଟା କାଳକୁ ପୁରୁଷ ପାଲଟି ପାଞ୍ଚୋଟିଙ୍କର ମହତ ସାରିବ ?

ମହ୍ଲା—ହଗୁ—

ହଗୁରା—ଏଠି ନୁହେଁ ମ । ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ ।

ମହ୍ଲା—ହଁ ବେ । କେତେ ଭଟର-ଭଟର ହଉଚୁ । ନେ—ପାନଖଣ୍ଡେ ଖା ! ତୁ ବି ଖଣ୍ଡେ ନେ'ରେ ବକଳା । ତମ ଚନ୍ଦରା ଆଈ ପରା ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଚି ! (ପାନ ଦେଲେ)

ବକଳା—ଗୁଜୁରାତିଆ ଖିଲ ହୋଇଥିବ !

ମହ୍ଲା—ଆରେ, ଖାଇ ଦେଖ । ଗୁଜୁରାତିଆ ଖିଲ ନହେଲେ ପରା ମୋ' ପାଟିକି ରୁଚେ ନାହିଁ ।

ହଗୁରା—ସତକଥା ଅଜା । ଆଈ ସାଙ୍ଗରେ କଥା କହୁଁ କହୁଁ ମୁହଁରୁ ଆଇଁସିଣିଆ ଗନ୍ଧ ଯଦି ବାହାରି ପଡ଼ିବ···

ମହ୍ଲା—ହଗୁ—

ହଗୁରା—ଥରେ ପରା କହିଲି—ଏଠି ନୁହେଁ ।

ମହ୍ଲା—ହଁ ବେ । ଆରେ ବକଳା, ବୁଢ଼ୀ କୁଆଡ଼େ ଗଲା କିରେ ? ତୋଠାବାଟେ ବୁଲି ଗଲା କି ?

ବକଳା—ତମ ଆଖିକୁ ତ କିଛି ଦୃଶ୍ୟ ହଉନି ! ହେଇଟି ପରା ଧପାଲଟି । (ଦୂରକୁ ଦେଖାଇ)

ହଗୁରା—(ଭୟରେ) ଅଜା, ମୁଁ ଯାଉଚି । (ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ)

ମହ୍ଲା—ହାପୋ, ସତରେ ହଗୁରାଟେ ।

ବକଳା—ଅଜା, ଆସିଗଲା !

ମହା—ରହ । ସେମିତି ହୋ'ନା ! ମୁଁ ଅଛି । ପଞ୍ଚୁଆଡି ମେହମ୍ବରଟି ? (ଏତିକବେଳେ ସାବିତ୍ରୀ ସେଇବାଟ ଦେଇ ଆସିଚ, ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁହଁ ଛୁଆଡ଼ି ଆଡ଼େଇ ଯାଇଚ)

ମହା—ମ, ମ, ମ ! ମଣିଷ ଗୁଡ଼ାକ କ'ଣ ଆଉ ଆଖିରେ ପଡ଼ୁନାହାଁନ୍ତି କ ?

ସାବିତ୍ରୀ—(ଫେରିପଡ଼ି) ଆହାରେ ମୋ' ମଣିଷ ! ତମେ ସବୁ ପୁଣି ମଣିଷରେ ନେଖା ? ଥୁ—

ମହା—ହେଇଟି ସାବି,. କାହିଁକି ମିଛଟାରେ ମୁହଁ ଭଙ୍ଗ ଦେଖେଇ ଗୋଡ଼ହାତ ବାଢ଼େଇ ହଉଚୁ ? ଆଲୋ, କମ୍ପୀର ଚରା ନେଇ ମନ୍ତ୍ରିନଙ୍କରେ କଲୁଣି—

ବକଲା—ଭଲରେ-ଭଲରେ ଅଜା କହୁଥିବା କଥାଟି ମାନିଯା— ତୋ' ଝିଅର କଛି ଅସୁବିଧା ହବନି । ସବୁ ଅଜା ସମ୍ଭାଳି ନେବେ । ପଞ୍ଚୁଆଡି ମେହମ୍ବରଟି ?

ହଗୁରା—ଆଲୋ, ବାଟି-ବାଟି ସମ୍ପତ୍ତି । ଅଜା ଇଚ୍ଛା କଲେ ଆହୁରି ଛଅଟାକୁ ପୋଷି ପାରିବେ । ଆମ ସାନକୁହା ମାନି ଝିଅଟାକୁ ଆଣି ଅଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଗୁଞ୍ଜିଦେ—ରାତି ପାହିଲା ବେଳକୁ ସବୁ ସଫା ।

ସାବିତ୍ରୀ—ହଇରେ ଛତରା, ପାଠଶାଠ ତ ପଢ଼ିଲନି । ବେଉସା ତ ହେଲା—ଚୋରି । କାହା ବାଡ଼ିରୁ ବାଇଗଣ ଦି'ଟା, କାହା ପୋଖରୀରୁ ମାଛ, କାହା ଗୁହାଳରୁ ଛେଳି—ଏଇଆ କରି କରି ତ କେତେ ଥର ଜିଅଲ ଫାଟକ ଦେଖିଲଣି । ତମେ ଦି'ଟା ପୁଣି ମତେ ବୁଦ୍ଧି ଶିଖାଉଚ ? ଥୁ—(ଯାଉଥିଲା)

ହଗୁରା—ଅଜା, ଏଇଟାକୁ ଧରମ ଗୁଡ଼ଲଣି । ଏଇଟା ଭଲରେ ମାନିବନି । ପଞ୍ଚୁଆତିରେ କଥାଟାକୁ ପକେଇ ଟିକେ ଘାଣ୍ଟିଦିଅ । ସାପ-ବେଙ୍ଗ ଯାହାଥିବ, ସବୁ ବାହାରି ପଡ଼ିବ ।

ସାବନୀ—ଅରେ ଯା-ଯା, ପଞ୍ଚୁଆତି ! ଯୋଉ ଧର୍ମ ଯୁଧିଷ୍ଠିର-ଗୁଡ଼ାକ ସେଥିରେ ଅଛନ୍ତି ନା—

ବକଲା—ରାତି ଅଧରେ ଘରେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦବୁ ।

ହଗୁରା—ନିଆଁ, ପାଣି, ଧୋବା, ଭଣ୍ଡାରୀ ସବୁ ବନ୍ଦ କରିଦବୁ ।

ବକଲା—ଠଣ୍ଟିଆ ଦେଇ ଘରୁ ନିକାଲି ଦବୁ ।

ହଗୁରା—ଆମେ ବଞ୍ଚି ଥାଉଁ ଥାଉଁ ଗାଁର ମହତ ତଳେ ପକେଇ ଦବୁ ନାହିଁ ।

ସାବନୀ—ଆଉ ତୋ' ବଣ୍ଡ ଭଉଣୀଟା ଯେତେବେଳେ ପିଣ୍ଡ ଖାଇଥିଲା···ସେତେବେଳେ ଏ ଗାଁର ମହତ ଥିଲା କୋଉଠି ? ପଞ୍ଚୁଆତି ମେମ୍ବରମାନେ ଥିଲେ କୋଉଠି ? ଥୁ—

ହଗୁରା—ମୁହଁ ସମ୍ଭାଳି କଥାକହ, ବୁଢ଼ୀ । ନହେଲେ ତାଳୁଟାକୁ ଦ'ଫାଳ କରିଦେବି ।

ମହା—ହଗୁରା, ଟିକଏ ସମ୍ଭାଳିଯା—କହୁଚି । ହେଇଟି ସାବି, ଏ ଟୋକାଙ୍କ ପାଙ୍ଗରେ କଥା ବଢ଼ାନା, କହୁଚି । ସେଥିରେ ତୋର ହାନି । ମୋ' କଥା ମାନ, କେହି ଜାଣିବେନି, ସବୁ ସଫା ହେଇଯିବ । କୁଳର ଝିଅ, କୁଳରେ ରହିଯିବ । ହଇରେ ବକଲା, ଆମେ କ'ଣ ଆମ ଗାଁ ମାଟିର ଇଜ୍ଜତ ତଳେ ପକେଇ ଦବା ?

ବକଲା—ହେ ! ସେକଥା କେଉଁଠି ହେଇ ପାରିବନି, ଅଜା ।

ମହା—ସେଇକଥା । ପ୍ରାଣ ଯାଉ ପଛେ, ମାନ ରହୁ । ଆଲୋ, ଦୋରୁଣୀ କହି ଦେବ ତ ତାକୁ ଘରୁ ତଡ଼ିଦେଲି । ସେ ଦଅର ଟୋକା କ'ଣ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡେଇବ ?

ବକଳା—ତୋ' ଭେଲା ବୁଡ଼ିଯିବ । ଏ ବୁଢ଼ୀ ବଅସରେ ଜାତି କୁଳରୁ ବାସନ୍ଦ ହେଇ ଗଛମୂଳେ ପଡ଼ି ମରିବାଟା କ'ଣ ଭଲ ହବ ?

ହଗୁରି—ତୋ' ମଡ଼ାକୁ କେହି ଛୁଇଁବେ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ବିଲୁଆ କୁକୁର-ଖାଇବେ ।

ସାବିତ୍ରୀ—ଏତେ ବଡ଼ ପାପକର୍ମ କରିବାକୁ ତୁ କେମିତି କହୁଚୁ, ମହି !

ମହି—ଆଲୋ, ପାପ ନ କଲେ ପୁଣ୍ୟର ଫଳ ଗୃହି ହୁଏନାଇଁ ।

ସାବିତ୍ରୀ—ହେଲେ, ମୋ' ଝିଅ ତ ଇମିତି ନଥିଲା !

ହଗୁରି—ଆମେ କ'ଣ ଚମ୍ପାକୁ ଜାଣିନୁ ? ତା'ର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ସବୁ ଦୋଷ ଦେବର !

ମହି—ନୁହେଁ ଆଉ କ'ଣ ? ନିଆଁ ଦିଅକୁ ତ ପାଖା ଢାଙ୍କି ରଖିଲୁ··· ମାସ ମାସ କାଳ ଘର ଛାଡ଼ି, ବାହାରେ ଗସ୍ତ କଲୁ । ଫଳ ଆଉ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ?

ସାବିତ୍ରୀ—ତୁନିହୋ, ମହି । ଆଜ ମୁଁ ବୁଝିଲି, କାହିଁକି ଏତେ ଶରଧା ଦେଖେଇ ହବାକୁ ସେ ଟୋକା ଏଠିକି ଆସେ । ସେଇଟା ମୋ' ଝିଅ ନୁହେଁ—ମୋ' ଗର୍ଭରୁ ଗୋଟାଏ କାଳ ନାଗୁଣୀ ଜନ୍ମ ହେଇଚି । (ଗର ଗର ହେଇ ଚାଲିଗଲା କହି କହି)

ବକଳା—ଅଜା, ଆଜ ତ ଖୋରଧା ଗଡ଼ ଜିତା ହେଇଗଲା । ସଞ୍ଜକୁ ଭଲକରି ବଠା ବଠିଁଠା ହେଇପାଉ ।

ହଗୁରି—ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଛେନା ପୁଳାଏ ନହେଲେ ନିଶା ଜମିବ ନାହିଁ, ଅଜା ।

ମହାନ୍ତି—ଆରେ, କିଏ ମନା କରୁଛି ? ଏଇକଥା ତ—ସେଥିକି ଅଜା ହଦେଇଲା ବାଲା ନୁହେଁମ !

ବକୁଲା—(ଦୂରକୁ ଗୃହିଁ) ହଗୁରା, ଦେଇଛି ଦେଖିଲୁଣି—କିଏ ଆସୁଛି !

ହଗୁରା—(ଦେଖି) ଅଜା, ଦେଖିଲଣି ! ଅକାଳ ଚଣ୍ଡକ !

ମହାନ୍ତି—(ଗୃହିଁଲା ସେଇଆଡ଼େ) ଆସୁ ଆସୁ । ଏଇଥର ତା' ଦୁଆର ମାଡ଼ିଲେ ବୃତ୍ତୀ ମଜ୍ଜା ନିକାଳି ଦବ । (ପବନ ସେଇବାଟେ ଦେଇ ଯାଉଥିଲା) କିଏ ! ପବନ କି'ରେ ? ଯା'ହଉ, ଠିକଣା ବେଳରେ ଆସିଚୁ !

ପବନ—ମୁଁ ଘରେ ନ ଥିଲି, ଅଜା ! ଏକ୍‌ସକର୍‌ସନ୍‌ରେ ଆଗ୍ରା ଯାଇଥିଲି । ଫେରି ଦେଖେ ତ···

ମହାନ୍ତି—ହଁ, ହଁ, ତୁ ଥିଲେ କ'ଣ ଆଉ ଏତେ ସବୁ ହେଇ ଥା'ଆନ୍ତା ? ରକ୍ତର ସମ୍ପର୍କ ପରା ଥାପନା ହେଇ ଯାଇଚି ।

ପବନ—(ଧୃଢ଼଼ଗଳାରେ) ଅଜା !!

ମହାନ୍ତି—ଆହା, ରାଗୁଚୁ କାହିଁକି ? ସଭିଏଁ ତ ସେଇକଥା କହୁଚନ୍ତି । କଳଙ୍କ ନାଗରାଠା କ'ଣ ଖାଲି କୁଟିଳା, ଜଟିଳାଙ୍କର ମଉରସି ସମ୍ପତ୍ତି ହେଇ ରହିଚି ? ଦୁନିଆଁ ସାରା ପରା ଢବ-ଢବ ହେଇ ବାଜି ସାରିଲାଣି ।

ହଗୁରା—ତୁଣ୍ଡ ବାଇଦ ସତ ନହେଲେ ବି ମିଛ ନୁହେଁ—

ମହାନ୍ତି—ପାଉଁଶ ଗଦା ଦେଖିଲେ ସିଏ ନାଇଁ ସିଏ କହିବ—ଏଠି ଦିନେ ଦାଉ-ଦାଉ ହେଇ ନିଆଁ ଜଳିଥିଲା ।

ବକୁଲା—ହେଲେ ଏତିକି ମନେ ରଖ, ଏଇଟା ଗୋପଦାଣ୍ଡ ନୁହେଁ ।

ହଗୁରା—ମାଧବୀ କୁଞ୍ଜ ବି ନୁହେଁ—

ବକଲା—ଯମୁନା ଘାଟ ଏଠି ନାହିଁ—
ହଗୁରା—କେଳୀ କଦମ୍ବ ବ ଏଠି ନାହିଁ—
ପବନ—Shut-up (ସଟ୍ ଅପ୍) !!
ମଣ୍ଡା—ଆହା, ମିଛୁଟାରେ କାହିଁକି ସେ କଲେଜ ପାଠଗୁଡ଼ା ଶୁଣଉଚ ? ଇଏ ଯାହା ବୁଝିଚନ୍ତି, ସେଇଆ । ତୁ ଯା— ବାପ ! ଯା—
ପବନ—ତମେ ସବୁ ଟିକେ ମଣିଷ ପରି କଥା କହି ଶିଖ । ଅଯଥା ଗୋଟାଏ କୁଳବୋହୂ ନାଆଁରେ ନିନ୍ଦା ଅପବାଦ ଦେଇ, ତା'ର ସର୍ବନାଶ କର ନାହିଁ । ସେ ତୁମର ଗାଁ ଝିଅ । ତୁମର ଭଉଣୀ···
ବକଲା—କ'ଣ, କ'ଣ, ଭଉଣୀ ? ଆଉ ଆମେ ତମର ଶାଳକ ?
ପବନ—ମୂର୍ଖ । ଅଭଦ୍ର ! (ଚାଲିଗଲା)
ହଗୁରା—ଶୁଣିଲ ଅଜା ? କ'ଣ ସବୁ କହି ଦେଇ ଗଲା ? ଆମେ ସବୁ ମୂର୍ଖ ? ଅଭଦ୍ର ? ଶଳା ? ଏଇନେ ଯାଇ ତା' ତାଳୁଟାକୁ ଦ'ଫାଳ କରିଦେବି । (ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ)
ମଣ୍ଡା—(ଅଟକାଇ ରଖି) ଆରେ, ତୁ କାହିଁକି ସେମିତି ଉତାଟ ହଉଚ ? ଯାଉ, ବୁଢ଼ୀକୁ ଯୋଉ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼େଇଚ—ତା' ପିଠରେ ଏଇନେ ଗାଡ଼ିଆ ଖୋଳିଦବ ।
ବକଲା—ତମର ଏଇ ସାଉଁଳା ସାଉଁଳି କଥାଗୁଡ଼ାକ ମୋଟେ ଭଲ ନୁହେଁ । କ'ଣ ସେ କହିଦେଇ ନ ଗଲା ! ନା, ଆଜି ତା'ର ଦିନେକୁ ଆମର ଦିନେ ।
ମଣ୍ଡା—(ଅଟକାଇ) ଆରେ, ସେଠି ଯାଇ ତା' ଦୁଆରେ କ'ଣ ଫୌଜଦାରୀ କରିବୁ ? ସେ ସହରୀ ଟୋକା, ଥାନା, ପୁଲିସ ଦେଖେଇଦବ । ମୋ' କଥା ମାନ; ବୁଢ଼ୀ ପାଖରୁ ଯଦି

ଭଲଲେ ଭଲରେ ଫେରି ଆସେ, ତେବେ ସେ ଭଙ୍ଗା ଦେଉଳ ପାଖରେ ଜାଗୁଟିଆ ଦେଖି, ଫାନେ ଦବ ଯେ, ପୁଅ ବୋପାକୁ ମଉସା ଡାକ ସହରକୁ ଫେରି ଯିବ, ଆଉ ଗୋପଦାଣ୍ଡିକୁ ମନେ ପକେଇବ ନାହିଁ ।

ହଗୁରା—ଚାଲରେ ଛକଲା । ସେଇଆ କରିବା ।

ଛକଲା—ଆଚ୍ଛା, ତମେ ଘରକୁ ଯାଅ । ଆମେ ଏଣେ ଯାଉଚୁ । ସଞ୍ଜକୁ ଦେଖା । ଚାଲ ହଗୁରା । (ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ)

ମନ୍ତ୍ରୀ—ହଗୁ !

ହଗୁରା—ଧେତ୍ ତେରିକା, କେତେଥର କହିବ, ଏଠି ନୁହେଁ·····
(ଦୁହେଁ ପ୍ରସ୍ଥାନକଲେ, ପଛେ ପଛେ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ)

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କକ୍ଷ

(ଅଭ୍ୟନ୍ତରର ସେ ଆଡ଼ମ୍ବର ନାହିଁ । ଚୌକି ଟେବୁଲ ପ୍ରଭୃତି ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ପଡ଼ିଚି । ତଳେ ଗଡ଼ୁଚି କୋଉଠି ଖାଲି ମଦ ବୋତଲ ଏବଂ କାଚ ଗ୍ଲାସ୍ । ସପନା ବିଷର୍ଣ୍ଣ, ବଡ଼ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ଟେଲିଫୋନ ଯୋଗେ କଥା-ବାର୍ତ୍ତା କରୁଚି)

ସପନା—ଆପଣ ଟିକେ ବେଗେ ଆସନ୍ତୁ, ଡାକ୍ତର ବାବୁ । ନଇଲେ ମୋ' ବାବୁ ବଞ୍ଚିବ ନାଇଁ ? ମଦ ଗୁଡ଼ାକ ପିଇ ପିଇ ବାନ୍ତି କରି ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି । ଆପଣ ଡେରି କରିବେ ନାଇଁ, ଡାକ୍ତରବାବୁ ।...କ'ଣ କହିଲେ ? କାଲି ସକାଳେ ସାନବାବୁ ଫେରିଚନ୍ତି...ନା—ଘରେ ନାହାନ୍ତି । ମା'ଙ୍କର ଖବର ପାଇ ଠିଆ ଠିଆରେ ଲେଉଟି ଗଲେ । ମୁହଁରେ ପାଣି ଟୋପାଏ ବି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି ।...ହଁ ବାବୁ । ଟିକଏ ବେଗେ ଆସିବେ । (ରିସିଭରଟିକୁ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଫେରିଲା ବେଳକୁ ପବନ ଆସିଚି, ମୁଣ୍ଡରେ ତା'ର ପଟି ଭିଡ଼ା ।ହୋଇଚି)

ପବନ—ସପନା !

ସପନା—(ଭରସା ପାଇଲାପରି) ତମେ ଆସିଚ, ସାନବାବୁ ? (ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ନଜର ପଡ଼ିଲା) ଏଁ, ଏ ତମର କ'ଣ ହେଲା, ସାନବାବୁ ! ମୁଣ୍ଡରେ ଇମିତି ପଟି ଭିଡ଼ା ହୋଇଚି କାହିଁକି ?

ପବନ—ସେ କିଛି ନୁହେଁ, ସପନା । ଭାଇଙ୍କ କୃତକର୍ମର ଫଳ ।

ସପନ—ମାନେ ? ମୁଣ୍ଡରେ ଏତେ ବଡ଼ ପଟି ବନ୍ଧା ହୋଇଚି, କହୁଚ—କିଛି ନୁହେଁ ।

ପବନ—ଭାଇ କାହାଁନ୍ତି ?

ସପନା—ତାଙ୍କ କଥା ଆଉ କାହିଁକି କହୁଚ ସାନବାବୁ, ସେ ତ ଆଉ ମଣିଷ ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି ।

ପବନ—ଦେବୀକୁ ଯିଏ ଦାନବୀ କହିପାରେ, ସିଏ କ'ଣ କେବେ ମଣିଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରେ, ସପନା ?

ସପନା—ଯାଅ—ଦେଖିବ । ମଦ ପିଇ କେମିତି ମାତାଲ ହୋଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି ।

ପବନ—(ବିସ୍ମୟହୋଇ)'ମଦ ପିଇବା ବି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଚନ୍ତି । ବେଶ୍, ଆଉ କେତେ ତଳକୁ ସେ ଯିବେ ?

ସପନା—ଖାଲି ପିଉଚନ୍ତି କ'ଣ ବାବୁ ? ରାତିଦିନ ଚବିଶଘଣ୍ଟା ବୋତଲର ଠିପି ବନ୍ଦ ହଉନାହିଁ, ପାଣି ପିଇଲା ପରି ଢକଢକ୍ କରି ପିଇ ଯାଉଚନ୍ତି, ଭକ୍ ଭକ୍ କରି ବାନ୍ତି କରୁଚନ୍ତି । ଅଚେତା ହୋଇ କେମିତି ଗଡ଼ୁଚନ୍ତି—ଯାଅ ଦେଖିବ । ଯେତେ ବୁଝେଇ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝୁଛନ୍ତି ? ନାଇଁ ବାବୁ, ଯେତକ ହେଲା ସେତକ । ଏଣିକି ତମେ ତମ ଭାଇଙ୍କି ସମ୍ଭାଳ । ମୁଁ ଗୃଲିଲି । (ଦୁଃଖରେ ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ)

ପବନ—ସପନା !!

ସପନା—(ଅଟକିଯାଇ) ମୁଁ କ'ଣ ଏଠି ପଡ଼ି ରହିବି ଏଇଆ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ? ଯୋଉ ହାତରେ କ୍ଷୀର ଗିଲାସ ବଢ଼େଇ ଦଉଥିଲି, ସେଇ ହାତରେ ମୁଁ ପୁଣି ମଦ ଗିଲାସ ବଢ଼େଇ ଦେବି ? ନାଇଁ ବାବୁ, ନାଇଁ । ସେ ସବୁ ମୋ' ଦେଇ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ପବନ—ଏତିକିବେଳେ ତୁ ବି ଗୃଲିଯିବୁ, ସପନା ?

ସୁମନା ~~ସପନା~~—ଆଉ କ'ଣ ପାଇଁ ଏଠି ପଡ଼ି ରହିବ ? ସବୁ ତ ଜଳି ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହେଇଗଲାଣି, ଏଣେ ସାତଦିନ ଭିତରେ ସରକାରୀ ଘର ଖାଲି କରିବାକୁ ଅଫିସରୁ ହୁକୁମ ଆସିଗଲାଣି । ବିନା ଅପରାଧରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଠାକୁରାଣୀ ପରି ମା'କୁ ମୋର ପାଖରୁ ଅନ୍ତର କରିଦେଲେ । କହିଲେ କ'ଣ ନା—ମୋ' ମା'ର ଢଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ କୁଆଡ଼େ ଭଲ ନୁହେଁ । ଆଉ ଇଏ ଖୁବ ଭଲ ? ଗୋଟାପଣ ତୁଳସୀ !

ପବନ—ଥାଉ, ସପନା । ସେ ସବୁ କଥା ବନ୍ଦକର । ଚମ୍ପା ଭାଉଜ ପାଖରୁ ସବୁ ମୁଁ ଶୁଣିଚି । ଆଉ ଆଜି ଆସିଚି, ତାର ସମାଧାନ କରିବାକୁ । (ଭିତରୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଡାକିଲେ)

ଦେବ—ସପନା—ସପନା—-

ସପନା—ହେଇଟି, ବାବୁ । ପୁଣି ଡାକିଲେଣି, ଏଇନେ କହିବେ; ଯା' ମଦ ଆଣ । ମୁଁ ଏଠୁ ଚଳୋଚି । ତମେ ସମ୍ଭାଳ ।

ଦେବ—(ଡାକି ଡାକି ଆସିଲେ) ସପନା, ସପନା, କରେ ଶୁଣି ପାରୁନୁ ? ଯା—ହ୍ୱି' ବୋତଲ ନେଇଆ—

ପବନ—ଭାଇ !

ଦେବ—(ପବନର ଉପସ୍ଥିତିରେ ହୃଦୟ ତାଙ୍କର ଆହୁରି ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହେଇ ଉଠିଲା) ଭାଇ ! କିଏ ତୋ'ର ଭାଇ ? ଏକା ମା' ପେଟରୁ ଜନ୍ମ ହେଇଥିଲୁ ତୁ ନାଗ ସାପ ! ଠିକ ସମୟରେ ଚୋଟ ମାରିଚୁ । ଆଉ ସେଇ ବିଷ ଜ୍ୱାଳାରେ ମୋର ଆଜି ଏ ଅବସ୍ଥା !

ପବନ—ତୁମେ ଟିକିଏ ମଣିଷ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରି ଆସ ।

ଦେବ—Shut up ! (ସଟ୍ ଅପ୍)

ପବନ—ଭାଇ !

ଦେବ—ମୋ'ର ଅମଣିଷ ଅବସ୍ଥାର ବେଶ୍ ସୁଯୋଗ ନେଇଚ ।
ରୌଦ୍ର କାମନାର ଉଗ୍ର ପିପାସାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ, ମୋ' ଆଖିରେ ଅନ୍ଧପୁଟୁଳି ବାନ୍ଧି, ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ଜଣେ ଦକ୍ଷ ଶିଳ୍ପୀ ପରି ନିଖୁଣ ଅଭିନୟ କରି ପାରିଚ ।

ପବନ—ଅସଭ୍ୟ, ଅଶ୍ଳୀଳ ଅହଂକାରରେ ଉନ୍ମାଦ ହୋଇ ଉଠ ନାହିଁ, ଭାଇ ! ନିଜର କୁତ୍ସିତ ପ୍ରତିବିମ୍ବରେ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ତୁମେ ଭାବଚ···

ଦେବ—ପବନ !

ପବନ—ତୁମ ପବନ କେବେ ଅପବନ ହୋଇନି, ଭାଇ । ଯାହାକୁ ତୁମେ ପିଲାଟି ଦିନରୁ ମଣିଷ କରିଚ, ସେ କ'ଣ·····

ଦେବ—ଚୁପ୍‌କର । ତୋ' ଶୁଦ୍ଧ ଚରିତ୍ରର ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ପ୍ରମାଣ ମୁଁ ବେଶ୍ ପାଇ ସାରିଚି । ତୋ' ଆଦର୍ଶର ପବିତ୍ର ସ୍ମୃତି ସ୍ତମ୍ଭ ଆଜି ମହାପୁରୀ ରମ୍ଭାର ଜୀବନରେ ତୁ ବେଶ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପାରିଚୁ ! ଚମତ୍କାର ।

ପବନ—ତୁମେ ଚୁପ୍‌କର ଭାଇ, ତୁମେ ଚୁପ୍‌କର । ମାତାଲ ହୋଇ ମଣିଷପଣିଆକୁ ହରେଇ, ଏ ହୀନ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରନାହିଁ ।

ଦେବ—ନ କରିବି କାହିଁକି ? ତୋ' କ୍ଷୁଧିତ ଆତ୍ମାର ସ୍ପଷ୍ଟ ପରିଚୟ ପାଇ, ଦିନେ ଚନ୍ଦନା ତତେ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରି କହିଥିଲା—ତୁ ଲମ୍ପଟ, କାମୁକ, ଦୁଃଶ୍ଚରିତ୍ର ।

ପବନ—(ଚିତ୍କାର କରି) ଭାଇ !!

ଦେବ—ଗୁରୁପଦ ଦେଇ ଯାହାକୁ ମୁଁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥିଲି, ସିଏ ମୋର କେହି ନୁହେଁ, କିଛି ନୁହେଁ, ତା' ପାଇଁ ବେଶ୍ ଦରଦୀ ହୋଇ, ତାକୁ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଜଣେଇ ସାଦରେ ପାଖକୁ ଆଣିବାର ପ୍ରବଳ ଉଦ୍ୟମ କ'ଣ, ତୋ' ହୀନ ଚରିତ୍ରର ମୁଖଶାଳା ନୁହେଁ ?

ପବନ—ବନ୍ଦକର, କହୁଚ । ବରଂ ମୁଁ କହିବି, ଏ ସବୁ ବିଭ୍ରାଟ ପାଇଁ ଦାୟୀ ହଉଚ ତୁମେ ! ତୁମର କଳୁଷିତ ମନ...

ଦେବ—ପବନ !

ପବନ—ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ନାରୀର ଜୀବନକୁ ତିଳ ତିଳ କରି କ୍ଷତ-ବିକ୍ଷତ କରିବାର କଦର୍ଯ୍ୟ ପଟୁତାରେ ତୁମେ ମାନବିକତାକୁ ହତ୍ୟା କରିଚ, ଭାଇ ।

ଦେବ—Stop it ! Stop it ! (ଷ୍ଟପ୍ ଇଟ୍)

ପବନ—କାହିଁକି ଚୁପ୍ ହେବି ? ଚମ୍ପା ଭାଉଜ ପରି ଦେବୀର ଅବମାନନା କରିଚ । ଅନାଗତ ଶିଶୁ ସନ୍ତାନଟିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଚ, ଆଉ ମୁଁ ତୁମର ଏ ପାଶବିକ ଅତ୍ୟାଚାର ଦେଖି ନୀରବ ରହିବି ?

ଦେବ—You Scoundral । (ୟୁ ସ୍କାଉଣ୍ଡ୍ରେଲ) (ମାଇଲେ ଗୃପୁଡ଼ାଏ । ପବନ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା, ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଟଳ ଟଳ ହେଇ ଚୌକୀର ଆଶ୍ରାନେଲେ)

ପବନ—ଭାଇ ! (ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇ)

ଦେବ—Get out !, (ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍) ନଚେତ୍ ଗୁଳି କରି ମାରିଦେବି । I will shoot you down (ଆଇ ଉଇଲ୍ ସୁଟ୍ ୟୁ ଡାଉନ୍)...(ପବନ ନିଜର କ୍ଷତ ସ୍ଥାନରୁ ଅାହୁରି ରକ୍ତ ବାହାରିବା ଦେଖି ବଡ଼ ହିଂସ୍ର ହେଇ ଉଠିଲେ ।)

ପବନ—ତୁମେ ମତେ ମାଇଲ ? (ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ)

ସପନା—ସାନବାବୁ ! ସାନବାବୁ...ଏ କ'ଣ କରିବାକୁ ଯାଉଚ ସାନବାବୁ ? (ବାଧାଦେଇ)

ପବନ—(ସପନାକୁ ଠେଲିଦେଲେ ।) ତୁ ମତେ ଛାଡ଼, ସପନା !
ମୋ' ଚମ୍ପା ଭଉଜ ନାଆଁରେ ଯିଏ କଳଙ୍କ ବୋଳଚି, ମୁଁ ତାକୁ ଆଜି ଶେଷ କରିଦେବ । (ମାରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ)

ସପନା—(ତଳୁ ଉଠି ପଡ଼ି) ସାନବାବୁ । ସେ ପରା ତମର ବଡ଼ଭାଇ । ତାଙ୍କୁ ତମେ ମାରିବ

ପବନ—(ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଆସି) ଏଁ, ସ-ପ-ନା—
(କାନ୍ଦି ପକେଇଲେ)

ସପନା—(ଉଠିପଡ଼ି, ସାନ୍ତ୍ୱନାଦେଇ) ଛି ବାବୁ, କାନ୍ଦନାଇଁ । ରାଗଟା ତ ବ୍ରହ୍ମଚଣ୍ଡାଳ !

ପବନ—ଭାଇଙ୍କୁ ବୁଝେଇ କହିବୁ ସପନା, ମୋ' ଭୁଲ୍ ପାଇଁ ମତେ କ୍ଷମା ଦେବେ । (ଚାଲିଗଲେ)

ସପନା—ସାନବାବୁ ସାନବାବୁ··· । ମଲା, ଚାଲିଯାଉଚ କୁଆଡ଼େ ? ଶୁଣ ! (ଫେରିପଡ଼ି) ବାବୁ ! ବାବୁ ମ ? (ଦେବେନ୍ଦ୍ରକୁ ହଲେଇ ଦେଇ ଦେଖିଲା ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚେତାଶୂନ୍ୟ ହେଇ ପଡ଼ିଚି) ଏଁ, ମୋ' ବାବୁର କ'ଣ ହେଲା ? କଥା କହୁ ନାହାଁନ୍ତି କାହିଁକି ? ବାବୁ, ବାବୁ, ସାନବାବୁ ! ସାନବାବୁ ! (ପବନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଡାକିଲା ବେଳକୁ Dr. Das ପଶି ଆସିଲେ)

ଡା: ଦାସ—କ'ଣ ହେଇଚି, ସପନା ?

ସପନା—ଡାକ୍ତର ବାବୁ ! ମୋ' ବାବୁ କାହିଁକି କଥା କହୁନାହାଁନ୍ତି ? ଏଇନେ ଦୁଇ ଭାଇ ପାଟି ତୁଣ୍ଡ କରି ଘର କମ୍ପାଉଥିଲେ, ଏମିତି ତାଙ୍କର କ'ଣ ହେଇଗଲା, ଡାକ୍ତର ବାବୁ ?

ଡା: ଦାସ—(ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିଲେ) ତୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେନା, ସପନା । ମଦ ନିଶାରେ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତେଜିତ ହେଇ ହଠାତ୍ ବେହୋସ୍ ହେଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି । ଯା—ଥଣ୍ଡା ପାଣି ଆଣ୍ ! (ସପନା ଭିତରକୁ

ହୋଇ ଅଣ୍ଡା ପାଣି ଦେଲା, ଡାକ୍ତର ଓ ସପନା ଦୁହେଁ ପାଣି ଛିଞ୍ଚା ଛିଞ୍ଚି କଲେ)

ସପନା—(ମଝିରେ ମଝିରେ) ବାବୁ, ବାବୁ ମ !

ଦେବ—(ହଠାତ୍ ହୋସରେ ଆସି) ସେ ଜାନୁଆର ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ତାକୁ ମୁଁ ଗୁଳିକରି ମାରିଦେବି । I will shoot him down (ଆଇ ୱିଲ ସୁଟ୍ ହିମ୍ ଡାଉନ୍) !

ଡା: ଦାସ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ହୋସ୍‌କୁ ଆସ ।

ଦେବ—କିଏ ? ଓ, Doctor । ଆପଣ ସେ ସଇତାନକୁ ଗୋଟାଏ ବିଷ ଇଂଜେକସନ୍ ଦେଇ ମାରି ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ? ସେ ଭ୍ରଷ୍ଟା ଚମ୍ପା, ଆଉ ଚନ୍ଦନାକୁ ନିଃଶେଷ କରି ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ? Doctor ! ମୁଁ ଯେ ଆଉ ପାରୁ ନାହିଁ । ମତେ ଟିକିଏ ବିଷ ଦେଇ ପାରିବେ ?

ଡା: ଦାସ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର । Please ! (ପ୍ଲିଜ୍) ଏତେଟା ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ । (ସପନା ଭିତରକୁ ଗଲା)

ଦେବ—ନ ହେବି କେମିତି, Doctor । ଅତି ନିର୍ମ୍ମମ ଭାବରେ ସେ ମୋ'ର ସର୍ବନାଶ କରିଚି । ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକ ପାଇ, ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ ଉଠିଥିଲି, Doctor । ସେତକ ବି ସେ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠା ବୋଧ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଡା: ଦାସ—ଏସବୁ ତୁମେ କ'ଣ କହି ଯାଉଚ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ।

ଦେବ—ନିରାଟ ସତକଥା, Doctor ! ପିତା ହବାର ଅଧିକାରରୁ ମିଏ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିତ, ଅତି ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ସେ ସନ୍ତାନର ଅଧିକାର ପାଇଁ ସେ ମତେ ବାଧ୍ୟ କରୁଚି ।

ଡା: ଦାସ—ଆଜ ସେଇଥିପାଇଁ ତମେ ପବିତ୍ର ପରି ଝିଅକୁ ସନ୍ଦେହ କରୁଚ ?

ଦେବ—ମୋ' ଆଖି ଆଉ କାନକୁ ମୁଁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି କେମିତି, Doctor—ତା' ଛଡ଼ା—ଆପଣ ତ ଜାଣନ୍ତି···

ଡା: ଦାସ—ତାଥାପି ମୁଁ କହିବି—ପବିତ୍ର କେବେ ଅପବିତ୍ର ହୋଇ ପାରେନା ! ପିଲାଟି ଦିନରୁ ତାକୁ ମୁଁ ବେଶ୍ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣେ ।

ଦେବ—ତେବେ ଚମ୍ପାର ମାତୃତ୍ୱ ସମ୍ଭବ ହେଲା କେମିତି ?

ଡା: ଦାସ—ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତୁମକୁ ସନ୍ଦେହ କରୁଚି ।

ଦେବ—Doctor !!

ଡା: ଦାସ—Yes, You are the culprit !
(ୟେସ୍ ୟୁ ଆର ଦ କଲପ୍ରିଟ୍)

ଦେବ—ଅସମ୍ଭବ—ତା' କେବେ ହୋଇ ପାରେନା—

ଡା: ଦାସ—କାହିଁକି ହୋଇ ପାରେ ନା ! ଡାକ୍ତରୀ ବିଧିବିଧାନ ନମାନି ଅନେକ କେସ୍‌ରେ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଚି ।

ଦେବ—No, No, Doctor ! it is impossible !
(ନୋ, ନୋ, ଡକ୍ଟର, ଇଟ୍ ଇଜ୍ ଇମ୍ପସିବୁଲ)

ଡା: ଦାସ—Yes, Mr. Mohapatra, it is possible !
(ୟେସ୍, ମିଷ୍ଟର ମହାପାତ୍ର, ଇଟ୍ ଇଜ୍ ପସିବୁଲ)

ଦେବ—Doctor !!!
(ଅବାକ୍ ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ)

ଅନ୍ତିମ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁଙ୍କ କକ୍ଷ

(ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ବ୍ୟାକୁଳ ଭାବରେ ପ୍ରିୟନାଥବାବୁ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଅପେକ୍ଷାରେ ପଦଚାରଣା କରୁଥିଲେ । ବେଳେ ବେଳେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ପୁଣି ଫେରି ଆସୁଥା'ନ୍ତି । ନିଜର ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଡାକିଲେ)

ପ୍ରିୟନାଥ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—(ଭିତରୁ) ଯାଉଚି, ସାର୍ । (ଆସିଲେ) ସାର୍ ?

ପ୍ରିୟ—ଏ ଯାଏ ଡାକ୍ତର ବାବୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଆସୁଥିବେ, ସାର୍ । ଶଶାଙ୍କବାବୁ ତ ଡାକିବାକୁ ଯାଇଚନ୍ତି ।

ପ୍ରିୟ—କିନ୍ତୁ କାହାନ୍ତି ? ଦେଖୁଚ, ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଟିକିଏ ବୋଲି ଦାୟିତ୍ୱ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ମୋ' ମା'ର ଅବସ୍ଥା ଅସି କ'ଣ ହେଲଣି, କେହି ଦେଖି ପାରୁନ ? ଆଉ ଚାହିଁ ରହିଲ କ'ଣ ? ଯାଅ—୧୦୮୭କୁ ଆଉ ଥରେ ଫୋନ୍ କର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—(ଯାଉ ଯାଉ ଫେରିପଡ଼ି) କିନ୍ତୁ ସାର୍...

ପ୍ରିୟ—ପୁଣି କ'ଣ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଏ ସବୁ ରୋଗ ବ୍ୟାଧି ନୁହେଁ, ସାର୍ !

ପ୍ରିୟ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir । (ୟେସ୍ ସାର୍) ମା' ମଙ୍ଗଳା ବିଜେ କରିଚନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଡାକ୍ତର, କବିରାଜ ଆସି କ'ଣ କରିବେ ? ଅନୁମତି ଦେଲେ ମୁଁ କାଳସୀ ଡାକି ଆଣନ୍ତି । ଧୂପ, ଦୀପ, ପୂଜା ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେଇ ଦୁଇଥର ଝାଡ଼ି ଦେଲେ ସବୁ ଏକାବେଳକେ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯିବ ।

ପ୍ରିୟ—ତୁମର ଏ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଉପଦେଶ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ବନ୍ଦକର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ୟେ ସବୁ ଦେବା ଦେବୀଙ୍କ ଭିଆଣ, ସାର୍ । କଳା ବୋଦା, କଳା ଶାଢ଼ୀ ମାନସିକ କରି ଦିଅନ୍ତୁ, ଦେଖିବେ...

ପ୍ରିୟ—You nonsense, Get-out (ୟୁ ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ, ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍ ସାର୍)

ପ୍ରିୟ—ଡ୍ରାଇଭର୍ ! ଡ୍ରାଇଭର୍—

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଶଶାଙ୍କ ବାବୁ ପରା ଗାଡ଼ିଟାକୁ ନେଇ ଯାଇଚନ୍ତି, ସାର୍ ।

ପ୍ରିୟ—ସେ କାହିଁକି ନେଲା ? କୁଆଡ଼େ ନେଲା ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କୁ ପରା ଡାକିବାକୁ ଯାଇଚନ୍ତି, ସାର୍ !

ପ୍ରିୟ—ଓ...କିନ୍ତୁ ଏତେବେଳ ଯାଏ ଆସିଲେ ନାହିଁ ଯେ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଆସୁଥିବେ, ସାର୍ । ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନି !

ପ୍ରିୟ—ବ୍ୟସ୍ତ ନ ହେବି କେମିତି, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ! ମୋ' ମା'ର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲାଣି, ମୁଁ ଯେ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରୁନି । କାଲି ରାତିରୁ ମା' ମୋର ଆଖି ଖୋଲି ପାରୁନି । ମୁହଁ ଖୋଲି

ପଦେ କହ୍ପି ପାରୁନ । ବସନ୍ତରେ ତା'ର ସମସ୍ତ ଶରୀର କ୍ଷତ-ବିକ୍ଷତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ବାପ ହୋଇ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ମୁଁ କେମିତି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହିବି ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଆପଣ ଭୟ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ, ସାର୍ ।

ପ୍ରିୟ—ମୁଁ ଯେ ଆଉ ପାରୁନି, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ଚନ୍ଦନାର ସେଇ ବିକଳାଙ୍ଗ କୁତ୍ସିତ ରୂପ ଦେଖି ମୁଁ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରୁନି । କାଲି ରାତିରେ କ'ଣ ହୋଇଛି ଜାଣ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—କ'ଣ ହୋଇଛି, ସାର୍ ?

ପ୍ରିୟ—ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ମା' ମୋର ଭୀଷଣ କଷ୍ଟ ପାଉଥିଲା । ମୁଁ ଆଉ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଠିକ୍ ସେତିକବେଳେ ଏ ଗାଁର ବୁଲା କୁକୁରଟା ଏଇ ଘର ସାମନାରେ ଠିଆହୋଇ ବିକଳ ଚିତ୍କାର କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ମୁଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରିଲିନି ! ତାକୁ ଗୁଳିକରି ମାରି ଦେଲି । ତଥାପି ମୁଁ ପାପ ଚିନ୍ତାରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହୋଇ ପାରୁନି, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ରାହୁ ଗ୍ରାସ କଲା ପରି କାଳେ ଯେବେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଯାଏ···?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସେ ପାପ ଚିନ୍ତା ମନକୁ ଆଣନ୍ତୁ ନାହିଁ, ସାର୍ !

ପ୍ରିୟ—ନ ଆଣିବି କେମିତି, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ସାତ-ସାତଟା ସନ୍ତାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଏ ଗୋଟିକ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ବଞ୍ଚିଛି । ପିଲାଟି ଦିନରୁ ମା'ର ସୁଖ କ'ଣ, ଜାଣିଲାନି । ଏଇ ହାତରେ ଖେଳାଇ, ଖୁଆଇ ତାକୁ ମୁଁ ମଣିଷ କରିଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ସେ ବି ଯଦି ମତେ ହତାଶ କରି ଚାଲିଯାଏ ?···

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଆପଣ ଭୁଲି ହୁଅନ୍ତୁ, ସାର୍ । ଭଗବାନ କେବେ ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ନୁହଁନ୍ତି ! ମୋ' ମନ କହୁଛି—ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଯିବେ । ଏ ଘର ପୁଣି ହସ-ଖୁସିରେ ପୂରି ଉଠିବ ।

ପ୍ରିୟ—ହଁ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ! ବିପଦ ବେଳେ ଭଗବାନ୍ କେବଳ ମଣିଷର ଭରସା । ହେଲେ ମୁଁ ଯେ ତୁମର ସେଇ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରୁନି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସାର୍ !!

ପ୍ରିୟ—ଏଁ, ହଁ—ଆରେ, ଏ ଯାଏ ଡାକ୍ତରବାବୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ, କାହିଁକି ? ତୁମେ ଥରେ ଯାଅ ତ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ଦେଖୁଚ—ସେ ଶଶାଙ୍କଟା ବଡ଼ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ । ସେତିକି ବେଳୁ ଯାଇଚି ଯେ···(ବାହାରୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଶଶାଙ୍କ । ପଛେ ପଛେ ଆସୁଚନ୍ତି ଡା: ଦାସ ।)

ଶଶାଙ୍କ—କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ କୌଣସି ଦିନ ଶଶାଙ୍କର ତ୍ରୁଟି ହେଇ ନାହିଁ ସାର୍ ! ଆସନ୍ତୁ ଡାକ୍ତରବାବୁ । (ଡାକ୍ତର ଦାସ ଆସିଲେ)

ପ୍ରିୟ—(ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଦେଖି) ଓ, ଡାକ୍ତର ବାବୁ ! ଆସିଚନ୍ତି ? ଆସନ୍ତୁ, ଆସନ୍ତୁ, ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ ! (ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଭିତରକୁ ନେଇଗଲେ । ପଛେ ପଛେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଯାଉଥିଲେ, ଶଶାଙ୍କ ଡାକିଚନ୍ତି)

ଶଶାଙ୍କ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—(ଅଟକି ପଡ଼ି) Yes, Junior sir ! (ୟେସ୍ ଜୁନିଅର ସାର୍)

ଶଶାଙ୍କ—ସମୟ ହେଇ ଗଲାଣି । ଆଜି କେସ୍‌ର ଫାଇଲ୍ ସବୁ ମତେ ଦେଇ ଦିଅ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ଆପଣ ଆଜି କୋର୍ଟକୁ ଯିବେ, ସାର୍ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଉପାୟ ନାହିଁ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ଆଜି ପ୍ରେମଲତା ହତ୍ୟା ମକଦ୍ଦମାର ଶୁଣାଣି ଆରମ୍ଭ ହବ । Sir (ସାର୍) ଯାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ନଗଲେ ହବ କେମିତି ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଏଇ ତାରିଖଟା ଗଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତୁ, ସାର୍ ! ଆପଣଙ୍କୁ ପାଖରେ ନ ଦେଖିଲେ ଚନ୍ଦନା Madam (ମ୍ୟାଡ଼ାମ୍) ବ୍ୟାକୁଳ ହେଇ ଉଠିବେ ।

ଶଶାଙ୍କ—ମୁଁ ବୁଝୁଚି, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର । ତଥାପି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରତି ଅବହେଳା କରିବା ଆମର ଉଚିତ ହବ ନାହିଁ । ତିନି ତିନିଟା ପରିବାରର ଜୀବନ ମରଣ ସମସ୍ୟା । ଟିକିଏ ତ୍ରୁଟି ବା ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଇଗଲେ ତିନି ତିନିଟା ଜୀବନ ନଷ୍ଟ ହେଇ ଯିବ !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—କିନ୍ତୁ ସାର୍ ! ଚନ୍ଦନା Madam ମ୍ୟାଡାମ୍‌ଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହବ, ସେକଥା ଥରେ ଭାବନ୍ତୁ ? ଜୀବନରେ ବଞ୍ଚିଥିଲେ ବହୁତ ମହକିଲ ମିଳି ପାରିବେ, ହେଲେ ଚନ୍ଦନା ଦେବୀଙ୍କୁ ଥରେ ହରେଇଲେ···?

ଶଶାଙ୍କ—ଫେରି ପାଇବା ନାହିଁ, ଏଇଆ ତ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍ ସାର୍)

ଶଶାଙ୍କ—ତା'ଛଡ଼ା ମୁଁ ତ ଆଉ ଡାକ୍ତର ନୁହେଁ । ରୋଗୀ ନିକଟରେ ମୋ'ର ଉପସ୍ଥିତି ଅନୁପସ୍ଥିତି ସବୁ ସମାନ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସେ କି କଥା କହୁଚନ୍ତି, ସାର୍ ! ନିମିଷକ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପାଖରେ ନ ଦେଖିଲେ, ସେ ଅନ୍ଧୁଣୀ ହେଇ ଯାଆନ୍ତି···

ଶଶାଙ୍କ—ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରୁଚି । କିନ୍ତୁ କୋର୍ଟରେ ନିଜର ଓକିଲଙ୍କୁ ନ ଦେଖିଲେ ମୁଦାଲି ବି ଅନ୍ଧ ହେଇ ଯା'ଆନ୍ତି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଏମିତି କ'ଣ ହୁଏ ନାହିଁ ସାର୍ ?

ଶଶାଙ୍କ—ହଁ, ତା' ତ ହୁଏ । ତେବେ ସରକାରୀ Advocate (ଆଡଭୋକେଟ୍) ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ କେବେ ହେଲେ ତ୍ରୁଟି କରିବେ ନାହିଁ । ମୋ' ଅନୁପସ୍ଥିତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସେ ବଡ଼ ତତ୍ପର ହେଇ ଉଠିବେ । ଫଳରେ···

ମୂର୍ତ୍ତି—High Court (ହାଇକୋର୍ଟ) ଉଠି ଯାଇନ୍ତି, ସାର୍ ! ସେସନ୍ସ କୋର୍ଟରେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ କଳ୍ପି ଯେତେବେ ଅଧଘଣ୍ଟା ଘଟିଗଲା, ଅପିଲ କରିବା । ହେଲେ ଚନ୍ଦନା ଦେବୀଙ୍କର କଥା ଅନଷ୍ଟ ହେଇଗଲେ, ତା'ର ଆଉ ଅପିଲ ନାହିଁ, ସାର୍ । ସେ ଆପଣଙ୍କୁ କେତେ ଭଲପା'ନ୍ତି ।

ଶଶାଙ୍କ—ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି । ମତେ ଭଲପାଇବାରେ ଅବଶ୍ୟ ଚନ୍ଦନା ଦେବୀ କୌଣସି ଦିନ କାର୍ପଣ୍ୟ କରି ନାହାନ୍ତି । ପ୍ରତି-ଦାନରେ ହତାଶ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ମୋର ମାନସିକ ଉଦ୍‌ବେଗକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସତେ ଯେମିତି ଏ ଘରେ କେହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁନ୍ତି ।

ମୂର୍ତ୍ତି—ଓ, ଏଇ ସାମାନ୍ୟ କଥାକୁ ଆପଣ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦନା ଛଡ଼ା ସାର୍‌ଙ୍କର ଆଉ କଏ ଅଛି ? କାହାପାଇଁ ସେ ଏତେ ଲୋଭ କରିବେ ? ସବୁ ତ ଆପଣଙ୍କର । ମୁଁ ପରା ଆପଣଙ୍କ ନାଁରେ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଉଇଲ୍‌ଟିକୁ ଟାଇପ୍ କରି ସାରିଛି । ଖାଲି ଯାହା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍‌ଟା...

ଶଶାଙ୍କ—ତା' କ'ଣ ଆଉ ମିଷ୍ଟର ମହାପାତ୍ର କରିବେ ନାହିଁ । (ଏତିକିବେଳେ ଆଗେ ଆଗେ ଡାକ୍ତର ଦାସ ଓ ପଛେ ପଛେ ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁ ଆସିଲେ)

ପ୍ରିୟ—ନା-ନା, ମୁଁ ସେ ଆଉ ପାରୁନି, ଡାକ୍ତର । ତା' କରୁଣ ଚିତ୍କାରରେ ମୋ' ଛାତି ଭିତରଟା ଫାଟି ଯାଉଛି । ଶଶାଙ୍କ, ତମେ ଥରେ ଭିତରକୁ ଯାଅ ତ ! ମୁଁ ଆଉ ସେ କରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ପାରିବନି ।

ଶଶାଙ୍କ—ସାର୍, ଆଜି ପ୍ରେମଲତା ହତ୍ୟା ମକଦ୍ଦମାର ଶୁଣାଣୀ ତାରିଖ ।

ପ୍ରିୟ—Oh, damn your (ଡ୍ୟାମ୍ ଇଓ୍ୱୋର) ମକଦ୍ଦମା ।

ଶଶାଙ୍କ—କନ୍ତୁ ସାର୍ ?

ପ୍ରିୟ—ତୁମେ ସେ ସବୁ ବନ୍ଦକର, ଶଶାଙ୍କ । ସେ ସବୁ ବନ୍ଦକର । ଆଜିଠୁ ଆଉ କୌଣସି ମକଦ୍ଦମାର ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଆଜିଠୁଁ ମୋର ଓକିଲାତି ବନ୍ଦ । ତୁମେ ସମସ୍ତ ଫାଇଲ ମହକିଲମାନଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦିଅ । ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ଓକିଲର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତୁ ।

ଡା: ଦାସ—ଆପଣ ଏମିତି ହତାଶ ହୁଅନ୍ତୁ ନାଇଁ, ମି: ମହାପାତ୍ର ।

ପ୍ରିୟ—ନା ହେବି କେମିତି, ଡାକ୍ତର । ଚନ୍ଦନାକୁ ଦେଖିଲେ···

ଡା: ଦାସ—ନା ନା, ଭୟ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ! ତେବେ···

ପ୍ରିୟ—ତେବେ ପୁଣି କ'ଣ, ଡାକ୍ତର ?

ଡା: ଦାସ—ଦେଖନ୍ତୁ, ବଡ଼ ଦୁଃଖର ସହିତ କହିବାକୁ ବାଧ ହଉଚି—ଚନ୍ଦନାର ପୂର୍ବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ରହିବ କି ନାହିଁ, ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ବଡ଼ ସନ୍ଦିହାନ । ଆଉ ଆଖିରେ ମଧ କେତେଟା Pox (ପକ୍‌ସ) ହୋଇଚି । ହୁଏ ତ ଆଖି ବି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା···!

ପ୍ରିୟ—ଡାକ୍ତର !!! ମୋ' ମା' ବିକୃତ ହୋଇଯିବ ? ତା'ର ଆଖି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯିବ ? ସେ ଅନ୍ଧୁଣୀ ହୋଇଯିବ !! Doctor !! ଆଃ । (ଛାତିରେ ବେଦନା ଅନୁଭବ କରି ବସିପଡ଼ିଲେ ଡାକ୍ତର, ଶଶାଙ୍କ, ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଟେକି ଧରିଲେ)

ଡା: ଦାସ—ମିଷ୍ଟର ମହାପାତ୍ର ।

ଶଶାଙ୍କ—ସାର୍ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—ସାର୍ !!

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଚମ୍ପାବୋଉ ଅଗଣା

(ସମୟ ସକାଳ । ଅନ୍ତରାଳରୁ ସାଇକେଲ ଘଣ୍ଟି ଶୁଭିଲା । ପରେ ପରେ ପଶି ଆସିଲେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର—ହ୍ୱାଷର୍ଟ୍ଟ ଓ ମଳାନ ବେଶରେ)

ଦେବ—(ଡାକିଲେ) ଚମ୍ପା, ଚମ୍ପା, ଚମ୍ପା !

ସାବିତ୍ରୀ—(ଭିତରୁ) ବାଡ଼ିପୋଡ଼ା । ରାତି ନ ପାହୁଣୁଁ ମଶାଣି ଗାତରେ ପଶିବାକୁ ଆସିଗଲ ? ଆମକୁ କ'ଣ ଏ ଗାଁରେ ରଖେଇ ଦେବନି କରେ (ଝାଡ଼ୁ ମୁଠା ଧରି ପଶି ଆସିଲେ, ହଠାତ୍ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ଅଟକି ଗଲେ । ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ପକେଇ) ଏଁ, ପୁଅ ! ତମେ ଆସିଚ ? ଚମ୍ପା, ଆଲୋ, ଏ ଚମ୍ପା । କିଏ ଆଇଚନ୍ତି ଦେଖିବୁ ଆ—

(ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଶାଶୁଙ୍କୁ ଭୂମିଷ୍ଠ ପ୍ରଣାମ କଲେ)

ଆହା ହା, ବୁଢ଼ାଟିଏ ହେଇଥା, ବାପ । ମୋର ଆଜ କି ଭାଗ୍ୟ ? ମୋ' କଳାକାହ୍ନୁ ମଥୁରାରୁ ନେଉଟି ଆଇଚି । ଏସୁ ସବୁ ସପନ ନୁହେଁ ତ ?

ଦେବ—ସ୍ୱପ୍ନ ନୁହେଁ ବୋଉ, ସବୁ ସତ । ତୁମ ବାଟବଣା ପୁଅ ଆଜ ଫେରି ଆସିଚି । ତାକୁ କ'ଣ କ୍ଷମା ଦେବନାଇଁ ?

ସାବିତ୍ରୀ—ଆହା, ହା···ଏ କି କଥା କହୁଚ, ପୁଅ ! ସଂସାର ଭିତରେ ଘର କରିଥିଲେ ଇମିତି ଭୁଲ ବୁଝାମଣା କ'ଣ ହୁଏ ନାହିଁ । ତମେ ସେଗୁଡ଼ାକ ଧରିବନାଇଁ, ପୁଅ । ତମେ ଫେରି ଆସିଚ, ସେଇ ମୋର କୋଟିନିଧି !

ଚମ୍ପା—(ଭିତରୁ) ରାତି ନ ପାହୁଣୁଁ ପୁଣି କି ପାଲି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲୁକି ଲୋ ବୋଉ ? ମୁଁ ସେଦିନୁ କହୁଚି—ଚାଲ, ଏ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବା—(କହି ଆସୁଥିଲା, ଦେବେନ୍ଦ୍ରକୁ ହଠାତ୍ ଦେଖି ଅଟକି ଯାଇ)···ତମେ···??

ସାବିତ୍ରୀ—ମଲା, ଇମିତି ହାଁଠା କରି ଚାହିଁ ରହିଲୁ କ'ଣ ବା ? ଭିତରକୁ ଡାକିନେ । ଆଲୋ, ଗୋଡ଼ ହାତ ଧୋଇବାକୁ ପାଣି ଢାଳ ଦେ, ପିଢ଼ା ପକା । କିଲୋ, ଏମିତି ଖୁଣ୍ଟଟା ପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲୁ କ'ଣ ? ଯା—

ଚମ୍ପା—ତୁ ଚାଲ, ବୋଉ । ମୁଁ ଯାଉଚି ।

ସାବିତ୍ରୀ—ସେ ପବନଟା ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ସହରରୁ ପୁଅ ଆଇଚନ୍ତି । ହାଟରୁ ମାଛ ପାଛ କିଛି ଆଣନ୍ତା ହେଲେ । (କହି କହି ଭିତରକୁ ଡାକି ଡାକି ଗଲା) ଆରେ ପବନ । ପବନ ।

ଦେବ—ପବନ ତା'ହେଲେ ଏଇଠି ଅଛି ?

ଚମ୍ପା—ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହବାର କ'ଣ ଅଛି ? ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କକୁ ତୁଟେଇ ଦବା କ'ଣ ଏତେ ସହଜ ? ମୋ' ଦେହରେ ସାଇତା ହୋଇଥିବା କଳଙ୍କ ମୂଳରେ ଯାହାର ମହତ୍ ଦାନ ଲୁଚି ରହିଚି, ସେ କ'ଣ ତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି, ମତେ ଅପନ୍ତରାରେ ପକେଇ ଚାଲିଯାଇ ପାରିବ ?

ଦେବ—ଚମ୍ପା !

ଚମ୍ପା—ଯେତେ ହେଲେ ସେ ମୋର ବାପ ! ତେଣୁ ମୋର ସୁଖ ପାଇଁ, ମୋର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ସେ ନିଜର ସବୁ କିଛି ତ୍ୟାଗକରି ମରିଚନ୍ତି । ଏତେ ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ଦୂରେଇ, ମୋ' ନାରୀ ଜୀବନକୁ ମୁଁ କାହିଁକି ଜାଣି ଶୁଣି ବ୍ୟର୍ଥ କରିବ ?

ଦେବ—ତୁମର ଏତେ ବଡ଼ ନୈତିକ ପତନ ହୋଇ ପାରେନା, ଚମ୍ପା ।

ଚମ୍ପା—ଜାହିଁକି ହୋଇ ପାରେନା ? ମୁଁ ତ ଆଉ ସନ୍ୟାସିନୀ ନୁହେଁ । ମୁଁ ବି ଠିକ୍ ତୁମରି ପରି ମଣିଷ । ମୋର ଯଥେଷ୍ଟ କାମନା, ବାସନା ରହିଛି । ଆବେଗ ଅଛି, ଉନ୍ମାଦନା ଅଛି । ମୋର ନୈତିକ ପତନ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥିଲେ, ଆଜି ମୁଁ ମା'ର ସମ୍ମାନ ପାଉଥା'ନ୍ତି କେମିତି ?

ଦେବ—ଚମ୍ପା ! ତୁମେ କ'ଣ କେବଳ କହି ଚାଲିଥିବ ? ମତେ ବି କିଛି କହିବାକୁ ଦିଅ !

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ତୁମେ କହିବ ? ତୁମର ଯାହା କିଛି କହିବା କଥା, ସବୁ ତୁମେ ସେଦିନ ତୁମ ଘରେ କହି ସାରିଛ; ଯୋଉ ଦିନ କି ଅତି ନିଃସହାୟ ଭାବରେ ମତେ ତଡ଼ି ଦେଇଥିଲ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ !

ଦେବ—ଚମ୍ପା !

ଚମ୍ପା—ଚମ୍ପା ମରି ଯାଇଛି । ଯାହାକୁ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖୁଛ, ସେ ତୁମ ଚମ୍ପା ନୁହେଁ । କଳଙ୍କିନୀ ଚମ୍ପା କେବେ ହେଲେ ତୁମର ହୋଇ ପାରେ ନା ।

ଦେବ—ମତେ ଆଉ ଅପମାନ ଦିଅ ନାହିଁ, ଚମ୍ପା । ମୋ' କଥା ଟିକିଏ ଶୁଣ ।

ଚମ୍ପା—ଯାହାର ନିଜର ସମ୍ମାନ ନାହିଁ, ସେ ମାନ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଜାଣିବ କେମିତି ? ସେ କଳଙ୍କିନୀ, କୁଳଟା······

ଦେବ—(ଚିତ୍କାରକରି ଉଠିଲେ) ଚମ୍ପା !

ଚମ୍ପା—ତୁମେ ଫେରିଯାଅ । ପତିତା ଚମ୍ପାକୁ ପଙ୍କ ଭିତରେ ପଙ୍କିଳା ହୋଇ ରହିବାକୁ ଦିଅ ।

ଦେବ—ନା ଚମ୍ପା, ନା । ତୁମେ ପତିତା ନୁହଁ ।

ଚମ୍ପା—ମିଛ ।

ଦେବ—ମିଛ ନୁହେଁ, ଚମ୍ପା । ସବୁ ସତ ।

ଚମ୍ପା—ନା, ସବୁ ମିଛ ।

ଦେବ—ଚମ୍ପା ! ମୋ କଥା ବିଶ୍ୱାସ କର ।

ଚମ୍ପା—ବାପ ହବାର ଅଧିକାର ତୁମର ନାହିଁ । ସେ ଅଧିକାରକୁ ତୁମେ ହତ୍ୟା କରିଚ ।

ଦେବ—ନା-ଚମ୍ପା, ସେ ଅଧିକାର ମୋର କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୋଇନି । ସେ ସୌଭାଗ୍ୟରୁ ଭଗବାନ ମୋତେ ବଞ୍ଚିତ କରି ନାହାଁନ୍ତି । ମୋ' ଦୁର୍ବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋ'ର ମାନବିକତା ପ୍ରତି ମୁଁ ଯୋଉ ପାଶବିକ ଅତ୍ୟାଚାର କରିଥିଲି, ସେ ସବୁ ବିଫଳ ହୋଇଚି ! ଡାକ୍ତର ଦାସ ପରୀକ୍ଷା କରି କହିଲେ—ପିତାର ସମ୍ମାନ ପାଇବା ପାଇଁ ମୋର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ଅଛି ।

ଚମ୍ପା—ହେଲେ ମୁଁ କହିବି, ସେ ସବୁ ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କର ମନଗଢ଼ା କଥା । ଭଜାଡ଼ା ସଂସାରକୁ ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ ସେ ମିଛ କହୁଚନ୍ତି । ଲୋକଙ୍କ ମୁହଁରେ ମୋର ଆଜି ଯୋଉ ଅପବାଦ ରଟିଚି, ସେଇଟା ହଉଚି ସତ ।

ଦେବ—ସତ ନୁହେଁ ଚମ୍ପା । ସବୁ ମିଛ । ସେ ସବୁ ଲୋକଙ୍କର ମନଗଢ଼ା କଥା ।

ଚମ୍ପା—ସେ କଥା ସୃଷ୍ଟି କଲା କିଏ ? ତୁମେ । ବୃଥା ସନ୍ଦେହରେ ମୋ'ପରି ଅଭାଗିନୀର ଜୀବନକୁ କଳଙ୍କିତ କଲ କାହିଁକି ? ମୁଁ ତ କୌଣସି ଦିନ କୌଣସି ଅଧିକାର ଚାହିଁ ନ ଥିଲି ? ଚାହିଁଥିଲି କେବଳ ତୁମ ପଦ ସେବାର ଅଧିକାର । ସେ ଅଧିକାର ସାଦରରେ ମତେ ଦେଇ ଶେଷରେ ମତେ କହିଲ—ମୁଁ ଭ୍ରଷ୍ଟା—ପତିତା ?

ଦେବ—ଚମ୍ପା ! ମତେ କ୍ଷମାକର । ମତେ ଦୟାକର । ତୁମ ପ୍ରତି ମୁଁ ଭୀଷଣ ଅନ୍ୟାୟ କରିଚି । ଅବିଚାର କରିଚି । ଆଉ ତା'ର ପ୍ରତିଶୋଧ ଯଦି ତୁମେ ଆଜି ନେଇ ବସ, ତା'ହେଲେ ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇଯିବି, ଚମ୍ପା —ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇଯିବି ।

ଚମ୍ପା—ମୁଁ ସିନା ପର ଘରର ଝିଅ । ମତେ ଚିହ୍ନିବାରେ ତୁମର ଭୁଲ୍ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ତୁମ ଭାଇ ପବିତ୍ର ?···ଏକା ମା' ପେଟର ଦୁଇ ଭାଇ । ଏକା ରକ୍ତ—ଦୁଇ ଧାର, ଏକା ନାଡ଼—ଦୁଇଖଣ୍ଡ । ତାକୁ ବି ଚିହ୍ନିବାରେ ତୁମେ ଏତେ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରି ପାରିଲ ? ଲକ୍ଷ୍ମଣର ନିଷ୍ଠା ନେଇ ସିଏ ତୁମକୁ ଭକ୍ତି କରି ଆସିଚି···(ପବିତ୍ର ପ୍ରବେଶ କଲେ)

ପବିତ୍ର—ତୁମେ ଭୁଲ କହୁଚ, ନୂଆବୋଉ, ଲକ୍ଷ୍ମଣର ନିଷ୍ଠା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ପବିତ୍ରର ଚରିତ୍ର କେବେ ଅପବିତ୍ର ହୋଇନଥା'ନ୍ତା ।

ଚମ୍ପା—ପବିତ୍ର !!

ପବିତ୍ର—ହଁ ନୂଆବୋଉ ! ଅପବିତ୍ର ମନରେ ଉଗ୍ର ପିପାସା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ପାରିଚି ବୋଲି, ପବିତ୍ର ଆଜି ଛାଇ ପରି ତୁମ କାୟା ପଛରେ ଘୂରି ବୁଲୁଚି । ନଚେତ୍ ଭ୍ରାତୃଭକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପରି ତୁମକୁ ବିନା ଦୋଷରେ ବଣ ମଧ୍ୟରେ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ରାଜ-ଅନ୍ତଃପୁରର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଭିତରକୁ ସହଜରେ ସେ ଫେରି ଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା ।

ଦେବ—ପବିତ୍ର !! ମୁଁ ତୋ'ର ବଡ଼ ଭାଇ । ତଥାପି ତତେ ମୁଁ କ୍ଷମା ମାଗୁଚି ।

ପବିତ୍ର—ଭାଇ ! ତୁମେ କ'ଣ କରୁଚ ? (ପାଖକୁ ଗଲେ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର 'ପବିତ୍ର' କହି କୋଳେଇ ନେଲେ)

ସାବିତ୍ରୀ—(କହୁ କହୁ ଅସିଲେ) ନାଇଁ ନାଇଁ ! ସେ ସବୁ କ'ଣ ହଉଚି ଶୁଣେ, ଟିକିଏ ଭୁଲ କରି ପକେଇଲା ବୋଲି, ବଅର ଭାଉଜ ଦୁହେଁ ମିଶି ନାକଘସା କରି ସାରିଲଣି ? ସତେ ଯେମିତି ଜୀବନରେ ତମେ ସବୁ କିଛି ଭୁଲ ଭଟକା କରନ ? ହଇରେ, ହେ ପୋଡ଼ା-ମୁହାଁ, ତୁ ତୋର ବାପ ସମାନ ଭାଇଟା ଉପରକୁ ହାତ ଉଠେଇଥିଲୁ ? ଏତେ ବେଗି ଭୁଲିଗଲୁ ? ଆଉ ଏଇ ଅଲକ୍ଷଣୀଟା ବି କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ । ଯା-ଯା, ମୋ' ସାମନାରୁ—

ଚମ୍ପା—ବୋଉ !

ସାବିତ୍ରୀ—ମଲା ଲେ ତୋର ବୋଉ ହୁଆଗ । ଯା—ଭଲରେ ଭଲରେ ତୋ'ଘରକୁ ତୁ ଫେରିଯା—ତମେ ତମ ଦରବକୁ ନେଇ ଯିବଟି, ପୁଅ । ଆଜ, ଏ'ଠୁ ନେଇଯା—

ଦେବ—ଚାଲ, ଚମ୍ପା ।

ଚମ୍ପା—ବୋଉ !

ସାବିତ୍ରୀ—ବୋଉ କ'ଣ ତତେ ବାନ୍ଧି ରଖିଚି ? ଆଲୋ, କଥାରେ ଅଛି ପରା—"ଦେଲା ନାରୀ, ହେଲା ପାରି" । ଝିଅ ଜନମ ପର ଘରକୁ । ତତେ ମୁଁ କାହିଁକି ବାନ୍ଧି ରଖିବି । ଯା—ମା'—

ପାର୍ବତୀ—ଚାଲ ନୂଆବୋ ! ଚାଲ ।

ସାବିତ୍ରୀ—ମଲା, କହିଲି ବୋଲି କ'ଣ ଏମିତି ଠିଆ ଠିଆରେ ଚାଲିଯିବ ? ଆଲୋ ପୋଡ଼ାମୁହିଁ, ଖାଇବାକୁ ଡାକ୍ । ଖାଇ-ପିଇ, ଧୀରେ-ସୁସ୍ଥେ ଆଉ ବେଳା ମଠରରେ ତମ ଘରକୁ ତମେ ବାହାରି ଯିବ ।

ଦେବ—ନାଇଁ ବୋଉ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଫେରିଗଲେ ସୁବିଧାରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇ ପାରିବୁ । ସଞ୍ଜ ଡାଳରେ ଗଲେ ସହରରେ ପହଞ୍ଚୁ-ପହଞ୍ଚୁ ରାତି ହେଇଯିବ ।

ପବନ—ହଁ, ନୂଆବୋଉ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାଲ । ଏଇଠୁ ଏମିତ । ଭାଇ ପରା ଡାକଲେଣି ।

ଦେବ—ପବନ ! ତୁ ନୂଆବୋଉକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ମଟରରେ ଚାଲିଯା । ମୁଁ ତୁମ ପଛେ ପଛେ ସାଇକେଲରେ ଯିବ ।

ପବନ—ନାଇଁ, ଭାଇ । ମୁଁ ସାଇକେଲରେ ଯିବ ।

ସାବନ୍ତୀ—ମଲା, ସେଇଟାକୁ ମଟର ଉପରେ ଲଦି ଦଉନା ।

ପବନ—ଇମିତ କେତେ ଦୂର ବାଟ କି; ମୁଁ ସାଇକେଲରେ ଯାଇ ପାରିବ ନି ? ତମେ କେଣ୍ଡ ବ୍ୟସ୍ତ ହବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଆସ ନୂଆବୋଉ ! ବେଳ ହେଇ ଗଲାଣି । ଭାଇ, ଶୀଘ୍ର ଚାଲ ।

ଚମ୍ପା—ବୋଉ...

ସାବନ୍ତୀ—(କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ହେଇ) ଯା—ମା'—ଯା । ଆଉ ଅଭିମାନ କରନା । ତୋ' ଘରକୁ ତୁ ଫେରି ଯାଉଚୁ, ଏଥିରେ ଏତେ ଦୁଃଖ କରୁଚୁ କାହିଁକି ? ହସି ହସି ଯା, ମା'—ହସି ହସି ଯା—ଠାକୁରେ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ !

ପବନ—ପୁତ୍ର-ରତ୍ନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉ । (ଦେବ ଯେମିତ ଗୁହାଁ ଦେଇଚି ଲାଜେଇ ଯାଉ ଯାଉ) ନୂଆବୋଉ, ଆସୁନ କାହିଁକି ମ ? ଏଇନେ ଫେରି ମହୁଆ ବୁଢ଼ା ପହଁଞ୍ଚ ଯିବ ତ ଆଉ ଯାଇ ପାରିବ ନି । (ଚାଲିଗଲା)

ଦେବ—ମୁଁ ଆସୁଚି, ବୋଉ !

ସାବନ୍ତୀ—ଯା—ବାପ । ଯା—ଠାକୁରେ ତମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ।

ଚମ୍ପା—(ଯାଉ ଯାଉ ଫେରି) ବୋଉ—

ସାବନ୍ତୀ—କାନ୍ଦନାଇଁ ମା', ହସି ହସି ତୋ' ଘରକୁ ତୁ ଯା—! ଏତକ ଦେଖିବ ବୋଲି ଆଜ ଯା'କେ ବଞ୍ଚିଥିଲି । ଏଣିକି

ମରିଗଲେ ବି ମୋର ଦୁଃଖ ନାହିଁ । (ଚମ୍ପା ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଆଗେଇ ଦେଲେ । ସେମାନେ ଗଲା ପରେ ଦୁଇ ଟୋପା ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡିଲା—ଲୁହ ପୋଛି ଫେରିଲେ) ଏଥର ଆସନ୍ତୁ ସେ ଗାଁବାଲା । ଏ ଘରେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ସବୁ ଲୁଟି ନିଅନ୍ତୁ । ମୋର ଆଉ କିଛି ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । (ଉପରକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି) ହେଇଟି, ତୁମେ ଥରେ ସେ ପୁରରେ ଥାଇ ତମ ଝିଅର ହସ ଖୁସିର ସଂସାର ଦେଖିଯା—ତାଙ୍କୁ ତମେ କଇଲାଣ କର । ତମେ ଦିନେ ସ୍ୱପ୍ନରେ କହିଥିଲ ନା—ତୁମ ଝିଅର ଜୀବନକୁ ମୁଁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଉଛି ବୋଲି ? ହେଲେ ଆଜି ? ଆଜି ତମେ କ'ଣ ଦେଖୁଛ ? ତୁମ ଝିଅର ଜୀବନକୁ ମୁଁ ନଷ୍ଟ କରିନି ? ତୁମ ଝିଅ ଅକୂଳରେ ଭାସି ଯାଇନି । (ଏତିକି ବେଳେ ମହନ୍ତି, ହଗୁରା ଓ ବକଲା ପଶି ଆସିଲେ । ହଗୁରା ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ)

ମହନ୍ତି—ତୋ' ଭେଲା ବୁଡ଼ିଗଲା, ଲୋ ସାବି । ଗଲା ରାତିରେ ଠାକୁର ଘରେ ଭାଇଙ୍କ ଆଗରେ ସବୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଇ ଯାଇଛି । ଏଇନେ ବି, ମୋ' କଥା ମାନିଲେ କୂଳରେ ଲାଗିଯିବୁ ।

ସାବିତ୍ରୀ—ହଇରେ, ତମକୁ କ'ଣ ରାତିରେ ନିଦ ନଥିଲା ? ସକାଳୁ ସକାଳୁ ମରିବାକୁ ଚାଲି ଆସିଲ ?

ମହନ୍ତି—ହଗୁରା, ପଢ଼ି ଦେ'ରେ···ପଢ଼ି ଶୁଣେଇ ଦେ, ବୁଢ଼ୀ ସବୁକଥା ଶୁଣିଯାଉ । ତେଣିକି ତା'ମନ ମାନିଲେ ଆମ କଥା ରଖିବ । ନହେଲେ ତିନି ପାଞ୍ଚିରୁ ଯିବ ।

ସାବିତ୍ରୀ—କାହାକୁ ଏ ଧମକ ଦଉଛରେ ଚାଲୁଣିଆ ?

ମହନ୍ତି—ହଗୁରା, ପଢ଼ି ଦେ'ରେ····(ହଗୁରା କାଗଜଟି ପଢ଼ିଲା)

ହଗୁରୁ—(କାଗଜ ପଢ଼ିଲା) ସର୍ବସମ୍ମତି କ୍ରମେ ଚମ୍ପାବତୀ ଦୋଷୀରୂପଣୀ ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହେଲା । ଏତେ ବଡ଼ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ସ୍ୱରୂପ, ଆମ୍ଭେ ଗ୍ରାମର ମୁରବୀମାନେ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କଲୁ ଯେ, ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ସାବଦୀ ବେଓ୍ୱାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଝିଅ ଚମ୍ପାବତୀ ଓ ଝିଅର ପାପଗର୍ଭ ପାଇଁ ଦାୟୀ ହେଇଥିବା ପବନ ମୋହନଙ୍କ ସହିତ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ଏ ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟ କଲେ, ଆଜି ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରରେ ତାଙ୍କ ବାସ ଗୃହରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରାଯିବ ।

ସାବଦୀ—ତୋ' ମୁଣ୍ଡରେ କରାଯିବ । ବାଡ଼ପୋଡ଼ା, ଛତର । ଥୁ—

ମହାନ୍ତି—ସାବି, ମୁହଁ ସମ୍ଭାଳି କଥାବାର୍ତ୍ତା କର । ଏଇଟା ପଞ୍ଚୁ-ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି । କିଛି କମ୍ କଥା ନୁହେଁ । ସାପ ଲାଞ୍ଜରେ ହାତ ମାରନା—

ସାବଦୀ—ଆରେ, ଯା ଯା, ଯାହାପାଇଁ ଏତେ ସବୁ ଭିଆଣ ଭେଇଚ, ସେ ଗଲାଣିରେ ।

ମହାନ୍ତି—ଏଁ ! ଗଲାଣି ? କୁଆଡ଼େ ?

ସାବଦୀ—ଯାହା ଦରବ, ତା' ପାଖକୁ ଚାଲି ଯାଇଚି । ଏଣିକି ତମେ ମୋ' ଘର ପୋଡ଼, ଗାଁରୁ ତଡ଼, ଯାହା କରୁଚ କର । ମୋର କୋଉଥିରେ ଆଉ ଡର ନାହିଁ ।

ବକଲି—ପବନ ତାକୁ ନେଇ ଏବେ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ?

ସାବଦୀ—ତୋ' ଭାଉଜକୁ ନେଇ ତୁ ଗାଡ଼କୁ ଯାଉନୁ ? ଧର୍ମଛଡ଼ା, ପାପୀଗୁଡ଼ାକ ।

ହଗୁରୁ—ଏ ବୁଢ଼ୀ, ମୁହଁ ଖରାପ କରନା । ସଫା ସଫା କହ, ତୋ' ଝିଅ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

ସାବଣୀ—ତା' ଘରକୁ ଗଲ । ଜୋଇଁ ଆସିଥିଲେ—ଜୋଇଁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର । ତାଙ୍କ ଭାଇ, ଭଉଣୀକୁ ନେଇ ଏଇନେ ଚାଲିଗଲେ । ବୁଝିଲୁ ! ଥୁ—

ମହ୍ମୀ—ଏଁ, ଦେବ ଆସିଥିଲ ? ଚମ୍ପାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଗଲ ? ଭଲ, ଖୁବ୍ ଭଲ । ସବୁ ମୁଣ୍ଡେଇ ନେଲ । ଭଲ ହେଲ, ନାଁ କ'ଣରେ ହଗୁରା ?

ହଗୁରା—ହଁ ଅଜା, ନ ପାଇଲ ବେଳକୁ ଅଙ୍ଗୁର କୋଳି ଭାରି ଖଟା ।

ମହ୍ମୀ—ହଗୁ !

ହଗୁରା—ଏଠି ନୁହେଁ, ଏଥର ତମ ଆମ୍ବ ତୋଟାରେ !

ମହ୍ମୀ—ହଁବେ । (ହଗୁରା ଏବଂ ବକଳା ଚାଲିଗଲେ)

ସାବଣୀ—ହା' ତୁ ଛତର, ଥୁ—(ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ମହ୍ମୀ—(ବୋକାଙ୍କ ପରି ଚାହିଁ ରହିଲେ)

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ପ୍ରିୟନାଥ ବାବୁଙ୍କ କକ୍ଷ

(ଚନ୍ଦନା ଝରକା ଆଡ଼କୁ ମୁହଁକରି ଠିଆ ହୋଇ ଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅନତି ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ଶଶାଙ୍କ । ଚନ୍ଦନାଙ୍କର ପୂର୍ବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବସନ୍ତର ପ୍ରକୋପରେ ବିକୃତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଗୋଟିଏ ଆଖି ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି)

ଶଶାଙ୍କ—ଏ ସବୁ ତୁମର ଅନ୍ୟାୟ ଅଭିଯୋଗ ଚନ୍ଦନା । ବରଂ ମୁଁ କହିବି, ତୁମ ଜୀବନର ସର୍ବନାଶ ପାଇଁ ତୁମେ ନିଜେ ଦାୟୀ ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ତେବେ ଏତେ ସବୁ ପ୍ରହେଳିକା ସୃଷ୍ଟି କଲ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ମୋ' ତନୁ ମନରେ ନିଆଁ ଜାଳି ମତେ ଉନ୍ମାଦ କଲ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଉନ୍ମାଦ ମୁଁ କରିନି । ବରଂ ତୁମେ ମତେ ଉନ୍ମାଦ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲ । ଶଶାଙ୍କ ପଟ୍ଟନାୟକର ଜୀବନକୁ ନେଇ ଖେଳ ଖେଳିବାର ଆପ୍ରାଣ ପ୍ରୟାସ ତୁମେ କରିଛ । ତଥାପି ତୁମ ତନୁଶ୍ରୀକୁ ସେ କଳୁଷିତ ହବାକୁ ଦେଇନି ।

ଚନ୍ଦନା—କଳୁଷିତ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହବାକୁ ମତେ ପ୍ରେରଣା ଦେଲା କିଏ ? କିଏ ଆଜି ମତେ ଅଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହ ଦେଇ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ କରିଛି ? ତୁମେ···ତୁମେ ମୋର ସର୍ବନାଶ କରିଛ ।

ଶଶାଙ୍କ—(ଈଷତ୍ ହସି) ଉଦୟରାଗକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି, ଅପରାହ୍ନର ହାହାକାର ଭିତରେ ଅସ୍ତରାଗର ସଙ୍ଗୀତ ପାଇଁ ଉଦଭ୍ରାନ୍ତ

ହେଲେ, ଆସନ୍ନ ଅନ୍ଧକାରକୁ କେବଳ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇବ ସିନା—ହେଲେ·····

ଚନ୍ଦନା—ମାନେ ? ତୁମେ କହିବାକୁ ଚାହଁ·····

ଶଶାଙ୍କ—ଅମାବାସ୍ୟାର ଉତ୍କଟ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଉଲ୍‌କାପାତର ସାମାନ୍ୟ ଆଲୋକ କେବେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ପାରେନା, ଚନ୍ଦନା ।

ଚନ୍ଦନା—ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମେ ମତେ ବିବାହ କରିବ ନାହିଁ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଜୀବନରେ ସେ ଶୁଭବେଳା କେବଳ ଥରେ ଆସେ ।

ଚନ୍ଦନା—ଆଜି ଏତେ ଦିନ ପରେ ଏକଥା କହିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ?

ଶଶାଙ୍କ—ମଣିଷର ମନ ଏକରୁ ଯଦି ଅନେକ ହୁଏ, ସେ କ'ଣ କେବେ ମଣିଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରେ ?

ଚନ୍ଦନା—ଓଃ, ଶଶାଙ୍କ ! ତୁମେ ଚୁପ୍ କର । ଏଇ କଥା, ଏଇ କଟୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ଆଜି ଶୁଣିବି ବୋଲି କ'ଣ ବାବା ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ତୁମ ନାମରେ ଉଇଲ୍ କରି ଦେଇ ଗଲେ ?

ଶଶାଙ୍କ—ତୁମ ବାବାଙ୍କର ସେ ବଦାନ୍ୟତା ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ବିଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ନ ଦେଇ ମୁଁ ରହି ପାରୁନି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ କହିବି— ତୁମ ବାବାଙ୍କର ସେଇ ମହାନ୍ ତ୍ୟାଗ, ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ହିଁ ଆଜି ତୁମକୁ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ କରିଛି ।

ଚନ୍ଦନା—ଶଶାଙ୍କ ! ତୁମେ··ତୁମେ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ।

ଶଶାଙ୍କ—ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ମୁଁ ନୁହେଁ, ତୁମେ ।

ଚନ୍ଦନା—ଶଶାଙ୍କ !

ଶଶାଙ୍କ—ଅତୀତର ଅହଙ୍କାରକୁ ଥରେ ସ୍ମରଣ କଲେ ବୋଧହୁଏ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରିବ ଚନ୍ଦନା, ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକ କିଏ ? ମୁଁ ନା ତମେ ?

ଚନ୍ଦନା—**Oh You** ! (ଓଃ, ୟୁ) ଶଶାଙ୍କ !!

ଶଶାଙ୍କ—ହଠାତ୍ ଏତେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠ ନାହିଁ ଚନ୍ଦନା ।
ରୂପ ସାଗରକୁ ହୁଏତ ତୁମ ମସ୍ତିଷ୍କର ବିକୃତି ମଧ୍ୟ ଘଟିଯାଇ ପାରେ ।

ଚନ୍ଦନା—ଭୟଙ୍କର ତୁମେ । ତୁମେ ଯେ ଦିନେ ଏକଥା କହିବ—ଏକଥା ମୋର କଳ୍ପନାର ବାହାରେ ଥିଲା ।

ଶଶାଙ୍କ—ତୁମେ ନା ଦିନେ କହିଥିଲ ଚନ୍ଦନା, ଏ ଜୀବନଟା କେବଳ ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ? ଆଜି ତୁମେ ତେବେ କୁହ—ତୁମର ଏଇ ବିକୃତ, ବିକଳାଙ୍ଗ ରୂପକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ମୁଁ କ'ଣ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ?

ଚନ୍ଦନା—ଓଃ, ଶଶାଙ୍କ ! Please (ପ୍ଲିଜ୍) ତୁମଠି କ'ଣ ଦୟା, ମାୟା, ମମତା କିଛି ନାହିଁ ? ମୋ'ପରି ଗୋଟାଏ ନିଃସ୍ୱ, ଅସହାୟା ନାରୀର ଜୀବନକୁ ନେଇ ଏ ଖେଳ ତୁମେ ଖେଳ ନାହିଁ, ଶଶାଙ୍କ । ତା'ହେଲେ ମୁଁ ଆଉ ବଞ୍ଚି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଜୀବନ, ଯୌବନ ଯାହା ପାଖରେ ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ୍, ସେ ଏତେ ସହଜରେ ବଞ୍ଚି ରହିବାର ମୋହକୁ ବିଦୂରିତ କରିପାରେନା, ଚନ୍ଦନା ।

ଚନ୍ଦନା—ଶଶାଙ୍କ !

ଶଶାଙ୍କ—ଯେଉଁ ରୂପ, ଯୌବନ ପାଇଁ ତୁମେ ଦିନେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲ, ଯାହାର ବୃଥା ଅହଂକାରରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ତୁମେ ତୁମ ସ୍ୱାମୀର ମାନବିକତାକୁ ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ହତ୍ୟା କରିପାରିଲ, ଯୌବନର ଅପୂର୍ବ ଜ୍ୟୋତି ମଣ୍ଡଳି ପଡ଼ିବା ଉପରେ ନିଜର ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ନିର୍ମମ ଅତ୍ୟାଚାର ଖୁବ୍ ସହଜରେ ହସି ହସି କରି ପାରିଲ, ଆଜି ତୁମର ସେଇ ସୁନ୍ଦର ରୂପ, ଯୌବନ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

କହି ପାରିବ ଚନ୍ଦନା, ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ? ଏ ଜୀବନର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଏ ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ?

ଚନ୍ଦନା—ବନ୍ଦକର, ଶଶାଙ୍କ ! ବନ୍ଦକର । ଆଜି ଯୋଉ ଭୁଲ୍ ମୁଁ କରିଚି, ସେ ଭୁଲ୍‌ର କ୍ଷମା ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଅଛି, କେବଳ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପାଖରେ । ସେଇ ହୁଏତ ତୁମକୁ କ୍ଷମା ଦେଇପାରେ ।

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ନିଷ୍ଠୁର । ତୁମେ ପଥର ।

ଶଶାଙ୍କ—(ହସି) ହଁ ଚନ୍ଦନା, ମୁଁ ପଥର । ପଥର ଦେହରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଲେ କେବଳ ରକ୍ତାକ୍ତ ହବ ସିନା, ହେଲେ ପଥର ଦେହରେ କୌଣସି କ୍ଷତ ରହିବ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦନା—ତେବେ ଏତେ ସବୁ ଅଭିନୟ କରୁଥିଲ କାହିଁକି ?

ଶଶାଙ୍କ—ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ବୋଲି । ନଚେତ ଆଜି ତୁମେ ହୋଇଥା'ନ୍ତ ବହୁ ପୁରୁଷ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଉପଭୋଗ୍ୟା । ସହସ୍ର ଶଯ୍ୟାର ନାୟିକା ।

ଚନ୍ଦନା—Stop it (ଷ୍ଟପ୍ ଇଟ୍) ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକ, ବେଇମାନ୍, ନିମକ ହାରାମ । ଚାଲିଯାଅ ମୋ' ଆଗରୁ । ଚାଲିଯାଅ ।

ଶଶାଙ୍କ—ମୁଁ ଯଦି ତୁମକୁ ସେକଥା କହେ ? ମନେରଖ ଚନ୍ଦନା, ଏ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରିୟନାଥ ମହାପାତ୍ର ନୁହଁନ୍ତି; ଶଶାଙ୍କ ଶେଖର ପଟ୍ଟନାୟକ । ତେଣୁ ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ ତୁମକୁ ସତର୍କ କରି ଦଉଚି, ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ପାର, ଏ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର । ନଚେତ୍—

ଚନ୍ଦନା—ତୁମେ ଭୁଲି ଯାଉଛ ଶଶାଙ୍କ, ଏ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ମୋର ମଧ୍ୟ ସମାନ ଅଧିକାର ଅଛି ।

ଶଶାଙ୍କ—ସେ ଅଧିକାରକୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ କୋର୍ଟରେ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିପାର । ଏଠି ନୁହେଁ ।

ଚନ୍ଦନା—ଶଶାଙ୍କ !

ଶଶାଙ୍କ—ଭୟ କର ନାହିଁ, ଚନ୍ଦନା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିନାହିଁ ! ତେଣୁ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ତୁମର ଆଇନସମ୍ମତ ସ୍ୱାମୀ ତୁମକୁ କେବେ ବେଆଇନ୍ ଘୋଷଣା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆଉ ଯାହା ବା କରନ୍ତୁ, ଆଡ଼୍‌ଭୋକେଟ୍ ଶଶାଙ୍କ ଶେଖର ପଟ୍ଟନାୟକ ତୁମ ସପକ୍ଷରେ ଓକିଲାତି କରିବାକୁ କେବେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରିବ ନାହିଁ । (ଏତିକବେଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଆସିଚନ୍ତି)

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—ଏ ସବୁ ବଡ଼ ବେଆଇନ୍ କଥା ହେଇ ଯାଉଚି, ସାର୍ ?

ଶଶାଙ୍କ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—Yes sir ! (ୟେସ୍ ସାର୍) (ଚନ୍ଦନା ପ୍ରତି) ତୁମେ ଟିକେ ଭିତରକୁ ଯାଅ ତ ମା' । ଆଜ ଟିକିଏ ଜୁନିଅର ସାର୍‌ଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ହିସାବ ନିକାଶ ହେଇଯାଉ ।

ଚନ୍ଦନା—ହଁ, ମୁଁ ଯାଉଚି । ମୁଁ ଚାଲି ଯାଉଚି । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଶୁଣନ୍ତୁ ସାର୍, ଆପଣ ଯୋଉ ଅନ୍ୟାୟ କରିବାକୁ ଯାଉଚନ୍ତି, ସେଥିରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ—

ଶଶାଙ୍କ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ! ତୁମର ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ, ତୁମେ ମୋର ଦରମାଖିଆ ଚାକର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—କ୍ଷମା କରିବେ, ସାର୍ । ଏ ଶରୀର ଆପଣଙ୍କ ଖାଲବୁହା ଧନରେ ପରିପୁଷ୍ଟ ହେଇନି । ତେଣୁ ଏ ଘରର ସର୍ବନାଶ ଏ ଦରମାଖିଆ ଚାକର କେବେ ବରଦାସ୍ତ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ! ଚାଲି ଯାଅ ତୁମେ । ଚାଲିଯାଅ—Get out !
(ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—କ'ଣ ହେଲା ? ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍ ? କ'ଣ ଏଇଥିପାଇଁ ବୁଢ଼ାବାବୁ ମରିବା ଆଗରୁ ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ତୁମ ନାଁରେ ଉଇଲ କରି ଦେଇଥିଲେ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଉଇଲର କୌଣସି ପୃଷ୍ଠାରେ ତ ଉଲ୍ଲେଖ ହୋଇନି ଯେ, ମୁଁ ଚନ୍ଦନାକୁ ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଓ, ସେଇଥିପାଇଁ ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ମାରି ନେବାକୁ ବସିଚ ? ତା' ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଚୁଙ୍ଗ ଚୁଙ୍ଗିଆ ସାର । ବୁଝିଲ ? ଏ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମରି ଯାଇନି । ତୁମେ ଭାବ ନାହିଁ—ଚନ୍ଦନା ମ୍ୟାଡାମ୍ ଅନାଥିନୀ, ତା'ର କେହି ନାହିଁ । କିଛି ନାହିଁ—

ଶଶାଙ୍କ—ତୁମେ ଚୁପ୍‌କର କହୁଚି । ନଚେତ୍ ଗଳାଧକ୍କା ଦେଇ ବାହାରକରି ଦବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ହଉ, ହେଲା । ଏଇକଥା ରହିଲା । କିଏ କାହାକୁ ଗଳା-ଧକ୍କା ଦେଇ ବାହାର କରୁଚି, ଦେଖ ! (ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଚାଲିଗଲେ ବାହାରକୁ)

ଶଶାଙ୍କ—(ହସିଲେ ଜୋର୍‌ରେ) ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—ଏଇ ଅବସ୍ଥା ଦିନେ ସୃଷ୍ଟି ହବ । ଆଉ ମୁଁ କେବଳ ସେଇ ଶୁଭ ବେଳର ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଚି । Wish you every success, my dear old friend । (ଉଇସ୍ ୟୁ ଏଭ୍ରୀ ସକ୍‌ସେସ୍, ମାଇଁ ଡିଅର ଓଲଡ୍ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍) (ହସି ଉଠଲେ)

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭଣ୍ଡାଘର ଅଳନ୍ଦ

(ସମୟ—ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଅସ୍ତଗତ । ଘର ଭିତରୁ ସପନା ମନେ ମନେ ହସି ହସି ଆସୁଚି)

ସପନା—ବାବୁ, ବାବୁ ମ :

ଦେବ—(ବାହାରୁ ଆସିଚନ୍ତି) କ'ଣ କରେ ?

ସପନା—(ପୂର୍ବପରି ହସି) ହେଇଚି ବାବୁ, ଆଚ୍ଛା ହେଇଚ ! ଏମିତି ହବା ଦରକାର ।

ଦେବ—କରେ, କ'ଣ ହେଇଚ ? ଏତେ ହସୁଚୁ କାହିଁକ ?

ସପନା—ନାଇଁ ମ ବାବୁ, ଏଇ ସାନବାବୁ···

ଦେବ—ସାନବାବୁ ! କ'ଣ କଲ ? (ପୁଣି ସପନାକୁ ହସିବାର ଦେଖି) କରେ, ହସ ଲଡ଼ୁ କଏ ଖୁଆଇ ଦେଇଚ କ ? ଏତେ ହସୁଚ କାହିଁକ ?

ସପନା—ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲ କ ବାବୁ, ସାନବାବୁ ସାଇକେଲରୁ ପଡ଼ି ଆଣ୍ଠୁ ଗଣ୍ଠି ତ ଛିଡ଼େଇଲେ । ମା' ତାଙ୍କୁ ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େ ଜଗିଚନ୍ତି । ଶୋଇଲା ଶେଯରୁ ବ ଉଠିବାକୁ ଦଉ ନାହାଁନ୍ତି ।

ଦେବ—ସେଇଠୁ କ'ଣ ହେଲା ?

ସପନା—କଥାଟା ଆଗ ଶୁଣିସାର । ସାନବାବୁ ଚୁପ କନା ଡାକ ମୋ' କାନରେ କହୁଚନ୍ତି—ସପନା, ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ଟିକଏ ଫୁସୁଲା ଫୁସୁଲ କର ବାଡ଼ିପଟକୁ ନେଇଯା—ମୁଁ ଚୁପ୍‌କର ଖସି ପଳେଇବ । ଟିକେ ଫୁଟବଲ୍ ଖେଳ ଦେଖି ନ ଆସିଲେ·

ଦେବ—ଓ, ଏଇଥିପାଇଁ ଏତେ ହସୁଚୁ ? ଖେଳିବା ବୁଲିବା ବୟସ କ'ନା ? ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁନି ।
ସପନା—ହେଲେ ମା' କ'ଣ ସହଜେ ଛାଡ଼ୁଚନ୍ତି । ଗର୍ଜି ଉଠି କହିଲେ—ଙ୍ଗେଠା ଗୋଡ଼ରେ କ'ଣ ବଲ୍ ଖେଳିବାକୁ ଯିବ, ଜଙ୍ଘରେ ଗିଲ୍ଟି ପକେଇବାକୁ ? ତା' ହେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆଉ ସାନବାବୁ ଯାଆନ୍ତି କୁଆଡ଼େ ? ମୋ' ଉପରେ ତ ଖାଲି ଖାଉଁ ଖାଉଁ ହଉଚନ୍ତି !
ଦେବ—ସେ ଦିନ ଶାଶୁଙ୍କ କଥା ମାନି ସାଇକେଲଟାକୁ ବସ୍‌ରେ ଲଦି ଆଣିଥିଲେ ଏତେ ବଡ଼ ଦୁର୍ଯୋଗ ଘଟି ନ ଥା'ନ୍ତା । ଟ୍ରକ୍ ସାଙ୍ଗରେ ଧକକା ହେଇ ଅଳ୍ପକେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲି । ନଚେତ୍‌·····
ସପନା—ଭଗବାନ ବଡ଼ଲୋକ ବାବୁ, ନହେଲେ ଏତେ ବଡ଼ ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର ପା'ନ୍ତେ କିମିତି ?
ଦେବ—ହଁ ସପନା, ବିପଦ ବେଳେ ଭଗବାନ କେବଳ ମଣିଷର ସାହା ଭରସା । ନଚେତ୍ ଆଜିର ଏତେ ସବୁ ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ ମୁଁ ହୁଏ ତ ମୋ' ଭାଇକୁ ହରେଇ ବସି ଥାଆନ୍ତି । ଆଚ୍ଛା, ସପନା······
ସପନା—କ'ଣ ବାବୁ ?
ଦେବ—ତୁ ତ ଜାଣୁ—ମୋର ସ୍ବକଶ୍ଚି ନାହିଁ । ରୋଜଗାରର ଅନ୍ୟ ପନ୍ଥା ମଧ ନାହିଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି···
ସପନା—କ'ଣ କହୁନା, ବାବୁ ?
ଦେବ—ତୁ···ତୁ ଅନ୍ୟ କୋଉଠି ସ୍ବକଶ୍ଚି ଯୋଗାଡ଼ କର ।
ସପନା—(ଚମକି ପଡ଼ି) ବାବୁ !!!
ଦେବ—ହଁ ସପନା, ତତେ ମାସକୁ ମାସ ଦରମା ଦେଇପାରିଲି ଅବସ୍ଥା ମୋର ନାହିଁ । ତେଣୁ··

ସପନା—ଥାଉ ବାବୁ, ଥାଉ । ସେ ସବୁ କହି ଏ ବୁଢ଼ାଟାକୁ ଆଉ ଦୁଃଖ ଦିଅ ନାହିଁ ।

ଦେବ—ସପନା !

ସପନା—ତମେ କ'ଣ ଭାବୁଚ, ଦରମା ଗଣ୍ଡାକ ପାଇଁ ଏ ବୁଢ଼ାଟା ଏଠି ପଡ଼ିଚି ?

ଦେବ—ତଥାପି ସପନା—

ସପନା—ମୁଁ କୋଉକଥା ଭୁଲିନି, ବାବୁ ! ପୁଅ-ବୋହୂଙ୍କ ଠୁଁ ତଡ଼ାଖାଇ ଯୋଉ ଦିନ ଖଣ୍ଡିଏ ଚାକିରି ପାଇଁ ତମ ଅଫିସରେ ଠିଆ ହେଲି, ତମେ କହିଲ—ଏ ବୟସରେ ସରକାରୀ ଚାକିରି ତତେ ମିଳିବ ନାହିଁ । ମତେ ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା । ମୁଁ କାନ୍ଦି ପକେଇଲି । ତମେ ମୋ' ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲେଇ କହିଲ—ସରକାରୀ ଚାକିରି ସିନା ତତେ ମିଳିଲା ନାହିଁ, ହେଲେ ତୁ ମୋ' ଘରେ ରହିବୁ । ସତ କହୁଚି ବାବୁ, ସେଇ ଦିନରୁ ଭଗବାନ କି ମାୟା ଲଗେଇ ଦେଲେ କେଜାଣି, ଏ ଘରକୁ ମୁଁ ମୋ' ନିଜ ଘର ବୋଲି ଭାବୁଚି । ଆଜି ମୋ' ଘରୁ ମତେ ଅପନ୍ତରାକୁ ଠେଲି ଦବ, ବାବୁ ! (କାନ୍ଦି ପକେଇଲା)

ଦେବ—ସପନା, ତୁ କାନ୍ଦୁଚୁ ? (ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ)

ସପନା—ନାଇଁ ବାବୁ, ଏଣିକି ତମେ ସେ ସବୁକଥା ଆଉ ମତେ କେବେଁ କହିବ ନାହିଁ । ଏ ଘରକୁ କେତେ କୁନିମୁନି ଆସିବେ । ତାଙ୍କୁ ଏଇ ଆଖିରେ ଦେଖିବି । ଏଇ ହାତରେ ଖେଳେଇବି । ତା' ପରେ ଯାଇ··ମୁଁ ଯିବି କି ମରିବି, ଯାହା କିଛି ହବ ।

ଦେବ—ବେଶ୍, ବେଶ୍ ହଉ । ତୁ ଯା—

ସପନା—(ଯାଉ ଯାଉ ଫେରି) ବାବୁ ମ !

ଦେବ—ଉଁ ।

ସପନା—ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି ବୋଲି କେତେ ଦିନ ହେଲା ଭାବୁଚି, ହେଲେ କହିବାକୁ ସାହସ ପାଉନି ।

ଦେବ—କି କଥା, କହୁନୁ ?

ସପନା—ବସନ୍ତରେ ଚନ୍ଦନା ମା'ଙ୍କ ଆଖି କୁଆଡ଼େ ଖରାପ ହୋଇ ଯାଇଚି ।

ଦେବ—ଜାଣେ ।

ସପନା—ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି ବାବୁ, ଯେତେ ହେଲେ ସେ ଏ ଘରର ଘରଣୀ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସରସ୍ୱତୀ ଦୁଇ ଭଉଣୀ ପରି ଦିହେଁ ଏକାଠି ରହନ୍ତେ···

ଦେବ—ସପନା ! (ତୀବ୍ର କଣ୍ଠରେ)

ସପନା—କଲା କର୍ମର ଫଳ ବହୁତ ଭୋଗିଲେଣି, ବାବୁ; ଏଣିକି ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଦୟାକର । ଏତେ ଆଉ ଦଣ୍ଡ ଦିଅ ନାହିଁ । ପୁରାଣରେ ପରି ଅଛି ବାବୁ, ନାରୀର ଆଖି ଲୁହରେ ସୁନାର ଲଙ୍କା ପୋଡ଼ି ଛାରଖାର ହୋଇଗଲା ।

ଦେବ—ତୁ ମତେ ବାଧ କରନା, ସପନା । ସେ ବିଷ ବୃକ୍ଷକୁ ଆଣି ମୋ' ହସ ଖୁସିର ସଂସାରଟାକୁ ମୁଁ ବିଷାକ୍ତ କରି ପାରିବିନି । ଏତେ ଅଭାବ, ଅନାଟନ ଭିତରେ ମୁଁ ଯୋଉ ଶାନ୍ତି ଟିକକ ପାଇଚି, ତାକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ?

(ଭିତରୁ ଚମ୍ପା ଆସିଲେ)

ଚମ୍ପା—ସପନା, ତତେ ମୁଁ କ'ଣ ପାଇଁ ପଠେଇଲି ? ତୁ ଏଠି ଆସି ଗପ ଜମେଇ ଦେଲୁ ?

ସପନା—ସତରେ ମା', ମୁଁ ତ ଡାକିବାକୁ ଭୁଲି ଯାଇଚି । ଆଜି-କାଲି ପରି କୋଉକଥା ମୋର ହେଜ ରହୁନି । ହଁ ବାବୁ, ଚାଲ ! ଜଳଖିଆ ଖାଇବ । ଆଜି ବଡ଼ିଆ ବରି ଚକୁଲି ହୋଇଚି । ଚାଲ—

ଚମ୍ପା—ସପନା, ତୁ ସାନବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯା । ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଜଗି ରହିବୁ । ନଇଲେ ଖସି ପଳେଇବେ । ଯା—
(ସପନା ଚାଲିଗଲା)

ଦେବ—ଆରେ, ପିଲାଟାକୁ ଟିକିଏ ବୁଲାବୁଲି କରିବାକୁ ଦିଅ । ଏମିତି କଏଦୀ ପରି ବାନ୍ଧି ରଖୁଚ କାହିଁକି ?

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ହେଲା ? ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ବୁଲିବାକୁ ଯିବେ ? ତାଙ୍କ ଆଣ୍ଠୁର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେଇଚି କେବେ ଦେଖିଚ ?

ଦେବ—ତମେ ତ ଦେଖୁଚ, ମୁଁ ଆଉ ଅଧିକା ଟା କ'ଣ ଦେଖିବି ?

ଚମ୍ପା—ଏମିତି ହେଲେ ଘର ସଂସାର ଚଳେନା, ବୁଝିଲ ? ଏଣିକି ତମକୁ ସବୁ କଥା ବୁଝା ସୁଝା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଦେବ—ହଉ ହେଲା, ବୁଝିବା ।

ଚମ୍ପା—କ'ଣଟିଏ ବୁଝିବ ?

ଦେବ—ଘର କରଣା, ମାନେ ଏଇ ପରିବା କଟା, ବେସର ବଟା···

ଚମ୍ପା—ହେ···(ଲାଜେଇ ହୋଇ ହସି ହସି ଯାଉଥିଲା, ପଛେ ପଛେ ଦେବ ମଧ୍ୟ, ଏତିକି ବେଳେ ଡାକ ଡାକ ଆସିଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର)

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—ସାନ, ସାର୍ । ସାନ, ସାର୍ ! ସରିଗଲା । ସବୁ ସରିଗଲା । ଜଲଦି ଆସନ୍ତୁ ।

ଦେବ—ଓ, **Mr.** ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର !

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଶୀଘ୍ର ଆସନ୍ତୁ, ସାର୍ । (ଚମ୍ପା ଟିକିଏ ଲାଜେଇ, ଆଡ଼େଇ ଠିଆ ହେଲେ)

ଦେବ—(ଚମ୍ପା ପ୍ରତି) ଏତେ ଲାଜ କାହାକୁ କରୁଚ ଚମ୍ପା ? ସେ ପରା ମୋର ଭୂତପୂର୍ବ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ **Typist** ! (ଟାଇପିଷ୍ଟ)

ପୂର୍ଣ୍ଣି—ଏତିକ ବେଳେ କ'ଣ ଥଟ୍ଟା କରନ୍ତି, ବାବୁ ! ଚେଣେ ଘର ବୁଡ଼ି ପାଣି ଅଣ୍ଟିଏ ହେଲାଣି ।

ଦେବ—ଭାସି ଯାଇନି ତ ?

ପୂର୍ଣ୍ଣି—ସେ କି କଥା କହୁଚନ୍ତି, ବାବୁ ?

ଚମ୍ପା—କ'ଣ ହେଇଚି, ମଉସା ?

ପୂର୍ଣ୍ଣି—ହଁ ମା', ତମେ ଆସ । ଏତିକବେଳେ ତମେ ନ ଗଲେ ତମ ଭଉଣୀ ଚନ୍ଦନାର ସର୍ବନାଶ ହବ ?

ଚମ୍ପା—କାହିଁକି ? କ'ଣ ହେଇଚି ?

ପୂର୍ଣ୍ଣି—ସେ ରାଣ୍ଡି ପୁଅ ଅନନ୍ତା ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ମାରନେଇ ତାଙ୍କୁ ଘରୁ ତଡ଼ି ଦବାକୁ ବସିଚି ।

ଚମ୍ପା—ଏଁ ! (ଦେବ ପ୍ରତି) ହେଇଟି, ତମେ ଥରେ ଯାଅ—

ଦେବ—(ବିସ୍ମୟହୋଇ) ମୁଁ ଯିବି ?

ଚମ୍ପା—ମଣିଷର ବିପଦ ବେଳେ ଇମିତି ଦାଉ ସାଧି ବସନ୍ତି ? ଯାହା କିଛି ହେଲେ ବି ସେ ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଦେବ—ନା, ଚମ୍ପା ! ସେ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରେନା—ତା'ପରି ନାରୀ ପବିତ୍ର ମାତୃଜାତିର କଳଙ୍କ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣି—ବାବୁ !

ଚମ୍ପା—ସେ କଥା ତୁମେ କୁହନା । ତାକୁ ତ ନେଇ ଦିନେ ତୁମେ ସୁଖର ସଂସାର କରିଥିଲ ? କ'ଣ ଟିକିଏ ଭୁଲ କରି ପକେଇଲା ବୋଲି ଏତେ ବଡ଼ ଦଣ୍ଡ ତାକୁ ଦବ ? ସ୍ୱାମୀର ସ୍ନେହ ଆଦରରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ଯେ କି ଦୁଃଖ ପାଏ, ସେ କଥା ତୁମେ ବୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମକୁ ମୋ' ରାଣ, ତୁମେ ଯାଅ । ତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣ ।

ଦେବ—ଚମ୍ପା ! ସବୁ ଜାଣି ଶୁଣି, ନିଜର ସୁନ୍ଦର ସଂସାରଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନାହିଁ ।

ଚମ୍ପା—ତଥାପି ସେ ମୋର ଭଉଣୀ । ମୁଁ ତାକୁ ଡାକି ଆଣିବି । ସେ ମୋ ପାଖରେ ରହିବ ।

ଦେବ—ଚମ୍ପା, ଏ ଆଦର୍ଶର ମହତ୍ତ୍ୱ କେବଳ କାବ୍ୟ କବିତାରେ ସମ୍ଭବ ।

ଚମ୍ପା—ମତେ ତୁମେ ବାଧା ଦିଅନା ! ମୁଁ ଯିବି । ଚାଲ, ମଉସା !
(ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ)

ଦେବ—ତୁମେ ଯାଅ ନାହିଁ, ଚମ୍ପା । ମୋ' କଥା ଶୁଣ !

ଚମ୍ପା—କ୍ଷମା କରିବ । ମୁଁ ତୁମ କଥା ରଖି ପାରିବ ନାହିଁ । ଆସ ମଉସା, (ଚାଲିଗଲା)

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ହଁ ମା', ତୁମେ ତେଣେ ଯାଅ । ମୁଁ ଯାଉଚି ପୋଲିସ ଡାକି ଆଣିବି । (ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଗଲେ)

ଦେବ—ଚମ୍ପା, ଚମ୍ପା ! ଶୁଣ ମୋ' କଥା —
(ଅନୁଗମନ କଲେ)

—ଦୃଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ

ପ୍ରିୟନାଥବାବୁଙ୍କ କକ୍ଷ

(ସମୟ—ରାତି । ଦେଖାଗଲା—ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ପଦ ଚାରଣ କରୁଥିଲେ ଶଶାଙ୍କ । ଟିକଏ ଗମ୍ଭୀର ଚିନ୍ତାରେ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ କାଉଚ ଉପରେ ଆଉଜି ପଡ଼ିଲେ । ପରେ ପରେ ସିଗାରେଟ୍‌ରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରି ଧୂମ-କୁଣ୍ଡଳୀ ଭିତରେ ହତାଶ ମନର କ୍ଷତ-ବିକ୍ଷତ ଆଶା ଟିକକ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରୁଥିଲେ । ଠିକ୍ ଏତକ ବେଳେ ଡାକ ଡାକ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଚମ୍ପାବତୀ ଓ ପଛେ ପଛେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର)

ଚମ୍ପା—ଚନ୍ଦନା, ଚନ୍ଦନା, ଚନ୍ଦନା—

ଶଶାଙ୍କ—କିଏ ? (ଫେରି ଚାହିଁଲେ) ଓ, ତୁମେ ? ଏଠିକି କାହିଁକି ଆସିଚ ?

ଦେବ—ତୁମେ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣ, ସେ ଏଠିକି କାହିଁକି ଆସିଚ । ଚନ୍ଦନା କାହିଁ ?

ଶଶାଙ୍କ—କୋଉ ଚନ୍ଦନା ?

ଦେବ—ଯାହାର ଜୀବନରେ ତୁମେ ଉପଭୋଗର ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରି, ଏ ବିପୁଳ ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବାକୁ ପ୍ରବଳ ଆୟୋଜନ କରିଚ ।

ଶଶାଙ୍କ—ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ବୋଲି, ସେ ଆୟୋଜନ ମୁଁ କରିଚି ।

ଦେବ—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବଞ୍ଚି ଥାଉଁ ଥାଉଁ ତା' ତୁମେ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ବେଶ୍ ପାରିବି । ଏଇ ଦେଖ, ମୋ' ହାତରେ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାର । (ଉଇଲ ଦେଖାଇ)

ଦେବ—ଶଶାଙ୍କ !!

ଶଶାଙ୍କ—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତୁମ ପରି ପୈଶାଚିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ, କେବଳ ଦେହର କ୍ଷୁଧାକୁ ପରିତୃପ୍ତ କରି, ଗୋଟାଏ ଅତୃପ୍ତ ନାରୀର ଆତ୍ମାକୁ ହତ୍ୟା କରି ନାହିଁ ।

ଦେବ—ବେଶ୍, ବେଶ୍, ତୁମ ସାଧୁତାର ପରିଚୟ ସେଦି'ନ ଏଇ ଘରେ ବେଶ୍ ଦେଇ ପାରିଚ !

ଶଶାଙ୍କ—ସେ ସୁଯୋଗ କେବଳ ତୁମେ ଦେଇଚ । ଚନ୍ଦନାର ଅଧଃପତନ ପାଇଁ ଦାୟୀ ତୁମେ ।

ଦେବ—**Shut-up** ! (ସଟ୍ ଅପ୍)

ଶଶାଙ୍କ—ଅଯଥା ଚିତ୍କାର ନ କରି ଫେରିଯାଅ, କହୁଚି—

ଚମ୍ପା—ଫେରି ଯିବାକୁ ଆମେ ଆସିନୁଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ତେବେ କାହିଁକି ଆସିଚ, ଶୁଣେଁ ?

ଚମ୍ପା—ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାକୁ ତୁମେ କିଏ ?

ଶଶାଙ୍କ—ସେ ଅଧିକାର ଯେ ମୋର ଅଛି, ତା'ର ପ୍ରମାଣ ମୋ' ହାତରେ ।

ଦେବ—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପଚାରୁଚି, ସେ ଅଧିକାର ତୁମକୁ ଦେଲା କିଏ ?

ଶଶାଙ୍କ—(ହସି) **Mr.** ମହାପାତ୍ର ! କେଉଁ ସାହସରେ ତୁମେ ଏ କଥା କହୁଚ ? ଚନ୍ଦନା ତୁମର କିଏ ?

ଦେବ—ସେ—ସେ ମୋର··(ଶଶାଙ୍କ ହସିଲେ)

ଚମ୍ପା—ସ୍ତ୍ରୀ !

ଶଶାଙ୍କ—ମିଛ, ନିରାଟ ମିଛ ।

ଦେବ—ହଁ, ଚନ୍ଦନା ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଶଶାଙ୍କ—**No, Never** ! (ନୋ, ନେଭର) ଚନ୍ଦନା ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରେନା । ସ୍ୱାମୀତ୍ୱର ସମ୍ମାନ ପାଇବାକୁ ତୁମେ

ହକଦାର ନୁହଁ । ଗୋଟାଏ ପ୍ରଗଲ୍‌ଭା ନାରୀକୁ ଯିଏ ଶାସନ କରି ଜାଣେନା—ସେ କେବେ ସ୍ୱାମୀତ୍ୱର ସମ୍ମାନ ଦାବୀ କରି ପାରେନା—

ଦେବ—ତୁମେ ଚୁପ୍ କର, ଶଶାଙ୍କ ।

ଶଶାଙ୍କ—କାହିଁକି ମୁଁ ଚୁପ୍ ହେବି ? ଚନ୍ଦନାର ସର୍ବନାଶ ପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ? କିଏ ତା'ର ଜୀବନକୁ ଆଜି ବିକଳାଙ୍ଗ-ବିଭତ୍ସ କରିଛି ? ତୁମେ—ତୁମେ ପୌରୁଷହୀନ ମହାପୁରୁଷ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ।

ଦେବ—ଶଶାଙ୍କ ! ଶିଷ୍ଟାଚାର ଭୁଲିଯାଅ ନାହିଁ, କହୁଛି—

ଶଶାଙ୍କ—ତୁମେ ତାକୁ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟା ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛ । ନିଜର ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ଥାଉଁ ଥାଉଁ, ତୁମର ପୈଶାଚିକ ଲାଳସା, ଅନ୍ତମାହାଚରେ ନାରୀ ଭକ୍ତ, ଆଜି ଚନ୍ଦନାର ଜୀବନରେ ଯୋଉ ବିରାଟ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି, ସେଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ତୁମେ; ତୁମର ଶିକ୍ଷା, ତୁମର ସଭ୍ୟତା ।

ଦେବ—ଶଶାଙ୍କ !

ଶଶାଙ୍କ—ତୁମେ ଏ ସମାଜର ଶତ୍ରୁ । ନାରୀର ନିବେଦନରେ ଯିଏ ନିଜର ନିଜତ୍ୱକୁ ପଙ୍ଗୁ କରି ଦେଇପାରେ, ସେ ପୁରୁଷ ପଦବାଚ୍ୟ ନୁହେଁ, ସେ କାପୁରୁଷ ।

ଚମ୍ପା—ମୁଁ ତୁମକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି—ମୋ' ଆଖି ଆଗରେ ମୋ' ସ୍ୱାମୀର ଏତେ ବଡ଼ ଅପମାନ କରନାହିଁ, ଶଶାଙ୍କ । କୁହ, ଚନ୍ଦନା କୋଉଠି ?

ଶଶାଙ୍କ—ଜଣେ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟା, ବିକୃତା ନାରୀ ପ୍ରତି ତୁମର ଏ ଆନ୍ତରିକତା ଶୋଭା ପାଏନା, ଚମ୍ପାଦେବୀ ! ବଧୂର ସମ୍ମାନ ପାଇଁ ଚନ୍ଦନା ହକଦାର ନୁହେଁ । ସେ ତ ତୁମପରି ଅଗ୍ନିକୁ

ସାକ୍ଷୀରଖି ବିବାହ କରନ୍ତି । ପୁରୁଷର ଜଣେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବାନ୍ଧବୀ ହିସାବରେ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ମର୍ଯ୍ୟାଦା କେବଳ ଦାନ କରି ସେ ଫେରି ଆସିଛି ।

ଚମ୍ପା—ତଥାପି ସେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ । ସେ ସମ୍ମାନ, ସେ ଅଧିକାର ମୁଁ ତାକୁ ଦେବି । ସେ ମୋର ଭଉଣୀ । (ଯାଉଥିଲେ ଡାକି ଡାକି ଭିତରକୁ) ଚନ୍ଦନା, ଚନ୍ଦନା ! କୋଉଠି ଅଛୁ ତୁ ?

ଶଶାଙ୍କ—ତୁମେ ଯାଅ ନାହିଁ, ଭଉଣୀ ! ତୁମର ଏଇ ଆଦର୍ଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦା କେବଳ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ତୁମେ ହତାଶ ହେବ । ଫେରି ଆସିବ ।

ଚମ୍ପା—ସେ ଆଶଙ୍କା ମୋର ନାହିଁ ।

ଶଶାଙ୍କ—ଶୁଣ ତେବେ ! ଚନ୍ଦନା ଏଠି ନାହିଁ ?

ଦେବ ଓ ଚମ୍ପା—(ଚମକି) ନାହିଁ ? ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

ଶଶାଙ୍କ—ଜାଣେନା—

ଚମ୍ପା—ସବୁ ତୁମେ ଜାଣ । ତୁମେ ତାକୁ ଘରୁ ବାହାର କରି ଦେଇଛ । ସମ୍ପତ୍ତି ଲୋଭରେ ତୁମେ ତା'ର ସର୍ବନାଶ କରିଛ ।

ଶଶାଙ୍କ—ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କର, ଭଉଣୀ । ମୁଁ ଅମଣିଷ ନୁହେଁ । ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀର ମିଳନ ପାଇଁ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି, ଅନେକ ଅଭିନୟ କରିଛି, ହେଲେ ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହତାଶ କରି ଚନ୍ଦନା ଚାଲି ଯାଇଛି ।

ଚମ୍ପା—କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛି ?

ଶଶାଙ୍କ—ଆତ୍ମଶୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ।

ଚମ୍ପା—ମାନେ···?

ଶଶାଙ୍କ— ସେଇ କେବଳ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବ । କିମ୍ବା ଆଜିର ଶିକ୍ଷିତ ସଭ୍ୟ ସମାଜ ଦେଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ···

ତା' ଜୀବନର ସଦ୍‌ଗତି ପାଇଁ କେବଳ ଦୁଇଟୋପା ଲୁହ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଦେବ ଓ ଚମ୍ପା—ଶଶାଙ୍କ !!

ଶଶାଙ୍କ—ଜୀଅ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର । ଆଜିଠାରୁ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ତୁମେ । (ଉଇଲଟିକୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ହାତକୁ ଦେଲେ) ଆଉ ଏ ଖଣ୍ଡିକ, (ଚମ୍ପା ହାତକୁ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ବଢ଼େଇ) ତୁମ ଭଉଣୀର ତୁମ ନିକଟକୁ ପ୍ରଥମ ଆଉ ଶେଷ ନିବେଦନ ।

(ବଢ଼େଇ ଦେଇ ନିଜେ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ଚମ୍ପା ସେ ମହତ୍ତ୍ୱ ନରବରର ଉଦାରତା ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତିର ସହ କିଛିକ୍ଷଣ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଚମ୍ପା ଚିଠିଟି ଖୋଲିଲା । (ଅନ୍ତରାଳରୁ ଚନ୍ଦନାର କଣ୍ଠସ୍ୱରରେ ଚିଠିଟିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଭାସି ଆସିଲା)

ଚନ୍ଦନା—ଅପା, ଅନୁତାପର ବେଳାଭୂମି ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ଆଜି ମୁଁ ବୁଝୁଛି, ଏ ଯୌବନର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ? ଏ ଜୀବନର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଏ ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ? ଏ କଳୁଷିତ ଜୀବନର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ପାଇଁ ଆଜି ମୁଁ ଚାଲିଯାଉଛି । ମତେ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ନାହିଁ । କଲେ—ମୁଁ କେବଳ ଦୁଃଖ ପାଇବ । ତାଙ୍କୁ କହିବ—କୌଣସି ଦିନ ସେ ଯେମିତି ମୋ' ପ୍ରତି ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ନକରନ୍ତୁ । କାରଣ "**ବିଷ-ପୀୟୂଷ**"ର ମିଳନ କେବେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ! ଇତି ।

ତୁମର ଅଭାଗିନୀ ଭଉଣୀ

ଦେବ—(ନିର୍ବାକ୍ ହୋଇ) ଚନ୍ଦନା !!

(ଚମ୍ପା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚାହିଁଲେ ନିର୍ବାକ, ନିଷ୍ପନ୍ଦ, ଅପଲକଆଖିରେ

(ନଇଁ ଆସିଲା ଯବନିକା)